

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

**Досягнення
студентів, випускників і викладачів
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
зі спортивної боротьби
за роки незалежності України**

Історичний нарис,
присвячений 70-річчю факультету фізичної культури
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський
«Аксіома»
2020

УДК 796.8:378.4(477.43-21)“1991/...”

ББК 75.715+74.584(4Укр)

Рецензенти:

Єдинак Г. А. – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання Львівського державного університету фізичної культури;

Лахно Д. М. – заслужений тренер України, президент федерації України з традиційних видів боротьби, м. Київ;

Левицький Е. Л. – завідувач кафедри спорту і спортивних ігор 1984–1999 рр., заслужений працівник фізичної культури і спорту;

Мачугін В. М. – заслужений тренер України, президент федерації України з боротьби кураш, м. Київ.

*Рекомендовано вченою радою
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 12 від 26.12.2019 р.)*

Д70 Гуска М. Б., Мазур В. Й., Шишкін О. П.

Досягнення студентів, випускників і викладачів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка зі спортивної боротьби за роки незалежності України: іст. нарис, присвяч. 70-річчю ф-ту фіз. к-ри Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2020. 200 с.

У монографії висвітлено історію розвитку спортивної боротьби, її різновидів та досягнення спортсменів, випускників, викладачів факультету фізичної культури за роки незалежності України. Деталізовано результати їхньої участі у змаганнях Олімпійських ігор, чемпіонатах Європи і світу. Акцентовано увагу на спільній роботі студентів, викладачів-тренерів для досягнення успіхів в навчальній, тренувальній та змагальній діяльності.

Для науковців, студентів, які вивчають історію фізичного виховання і спорту, усіх, хто цікавиться здобутками спортсменів-борців на міжнародній арені.

УДК 796.8:378.4(477.43-21)“1991/...”

© «Аксіома», видання, 2020

З М І С Т

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. Складники успіху студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка зі спортивної боротьби за роки незалежності України. Персоналії	7
Науково-педагогічні представники кафедри	11
1.1 Гуска Михайло Богданович	11
1.2 Мазур Василь Йосипович	16
1.3 Шишкін Олександр Павлович	20
1.4 Іваськов Олександр Борисович	24
РОЗДІЛ 2. П'єдестал Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Чемпіони і призери чемпіонатів світу, Європи та України зі спортивної боротьби ..	26
2.1 Беляєва Тетяна Іллівна	27
2.2 Білодід Геннадій Григорович	28
2.3 Білодід Дар'я Геннадіївна	31
2.4 Задворний Руслан Миколайович	33
2.5 Зазіров Заза Діанозович	34
2.6 Зантараєв Георгій Малхазович	35
2.7 Кіндзерська Ірина Миколаївна	36
2.8 Коломієць Олександр Васильович	37
2.9 Левковська Ольга Андріївна	38
2.10 Макуха Іванна Вікторівна	38
2.11 Мартиненко Олег Володимирович	39
2.12 Матросова Анастасія Володимирівна	40
2.13 Мерлені (Мельник, Микульчин) Ірині Олексіївна	41
2.14 Мельник Олексій Олексійович	43
2.15 Ніколайчук Ольга Петрівна	44
2.16 Ньябалі Кеджау Францискович	45
2.17 Олійник Павло Степанович	46
2.18 Плосконіс Володимир Пилипович	46
2.19 Пульковська Наталія Василівна	47
2.20 Стаднік Андрій Володимирович	48
2.21 Чистякова Марина Олександрівна	49
2.22 Ярьомка Світлана Миколаївна	50

РОЗДІЛ 3. Спортивна боротьба в іменах	57
3.1 Нагороди, почесні звання. Відзнаки студентів-борців за успіхи у змагальній діяльності	57
3.2 Результати участі борців факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у Всесвітніх, республіканських універсіадах, спартакіадах	65
РОЗДІЛ 4. Визначення і класифікація спортивної боротьби та її різновидів	82
4.1 Олімпійські види боротьби	87
4.2 Неолімпійські (традиційні) види боротьби	106
ВИСНОВКИ	122
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	124
ДОДАТКИ	127
Додаток А Положення про Єдину спортивну класифікацію України	128
Додаток Б Наказ Міністерства молоді та спорту України № 582.....	140
Додаток В Умови присвоєння спортивних звань	142
Додаток Г Кваліфікаційні норми та вимоги з олімпійських видів боротьби	168
Додаток Д Кваліфікаційні норми та вимоги з неолімпійських видів боротьби	175
Додаток Є Студенти (борці)-випускники денної форми навчання з 1975 року	189

*На усіх континентах,
На землі і воді
Ми розставимо акценти
У спортивній борні!
Пересилим знемогу,
Бо, солодка, як мед,
Кличе нас перемога!
Україно, вперед!*

Геннадій Желуденко

ВСТУП

Факультет фізичного виховання і спорту створено відповідно до наказу Міністерства вищої освіти СРСР від 16 вересня 1949 року, він став сьомим з існуючих на той час факультетів в Україні.

Неоціненний внесок у відкриття факультету зробив ректор інституту Іван Степанович Зеленик, який вніс докорінні зміни у створення матеріальної бази закладу, добору викладацького складу.

Унікальні організаторські здібності, авторитет, наполеглива праця ректора зробили можливим відкриття факультету, який увійшов до складу Кам'янець-Подільського педагогічного інституту.

Навчання на факультеті розпочалося 17 жовтня 1949 року у складі 23 студентів (16 чоловіків, 7 жінок). Ця і попередня дати стали початком відліку діяльності факультету, якому у 2019 р. виповнюється 70 років від дня заснування. Нелегкий був шлях факультету в його становленні, розбудові, забезпеченні матеріально-технічним обладнанням, у реформуванні навчального процесу, розвитку і вдосконаленні спортивної майстерності, досягненні вагомих спортивних результатів. Поступово рік у рік зростав якісний і кількісний контингент студентів, й у 2018–2019 н.р. він становив 417 осіб лише на денній формі навчання.

Зростання кількості студентів, зміцнення матеріальної бази (2016 року здано в експлуатацію спеціалізований борцівський зал загальною площею 249 м²), зміцнення наукового потенціалу викладачів й інші вагомні зрушення дали змогу підвищити рівень у підготовки спортсменів, які досягли високих результатів й міжнародного класу у спортивній боротьбі та її різновидах.

Доба незалежності України сприятливо позначилася на долі університету, зокрема й факультету фізичної культури, кафедри спорту і спортивних ігор, де формувались досягнення тих, хто спеціалізувався зі спортивної боротьби.

Мета цього видання – висвітлити основний зміст діяльності факультету фізичної культури впродовж усіх періодів його історичного шляху й особливо у період незалежності України.

Автори намагалися висвітлити події і факти об'єктивно, й водночас не применшуючи їхнього значення для життя університету, Хмельницької області, України, його науково-педагогічного колективу, студентів і випускників, зафіксувати імена тих, які самовідданою працею, високими професійними якостями забезпечують підготовку спортсменів, котрі стають чемпіонами України, Європи і світу, переможцями Всеукраїнських і Всесвітніх Універсіад, міжнародних турнірів.

Про досягнення у змагальній діяльності студентів і випускників факультету йдеться в другому розділі нарису. Цікавим, на нашу думку, є й третій розділ «Спортивна боротьба в іменах». До структури видання долучені додатки, які стануть у пригоді студентам-борцям, початківцям і кваліфікованим спортсменам.

Базою видання послугували накази ректора, протоколи засідань вченої ради, протоколи змагань федерацій України з дзюдо, боротьби самбо, сумо, вільної, української боротьби на поясах, боротьби на поясах Алиш, кураш. Також автори використали видання історичного нарису «Кам'янець-Подільський державний університет», дані довідкової і наукової літератури.

Сподіваємося, що наше дослідження стане одним із багатьох, які детально розкривають спортивний поступ факультету фізичної культури в добу незалежності, буде корисним для науковців, які вивчають історію фізичної культури і спорту, допоможе викладачам і студентам у науково-дослідній і виховній роботі, викличе інтерес випускників факультету, старшокласників, які обирають майбутню професію.

РОЗДІЛ 1

СКЛАДНИКИ УСПІХУ СТУДЕНТІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА ЗІ СПОРТИВНОЇ БОРОТЬБИ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ. ПЕРСОНАЛІЇ

Сучасний етап розвитку українського суспільства в умовах кардинальних змін соціально-економічної та політичної ситуації ставить перед вищою школою нові завдання, пов'язані як із професійною підготовкою молоді, так і з формуванням особистісних якостей майбутнього фахівця нової формації.

Вимогами до вищої школи є підготовка висококваліфікованих випускників, спеціалістів із сучасним науковим світоглядом, здатних творчо мислити, бути раціоналізаторами в побудові навчального і наукового процесу, з високим рівнем інтелектуального і духовного розвитку, спрямованих на постійне самовдосконалення, залучення молоді до цінностей загальнолюдської фізичної культури.

Непростим був 70-річний шлях факультету фізичної культури в його становленні, розбудові, забезпеченні матеріально-технічним обладнанням, у реформуванні навчального процесу, доборі викладацьких кадрів.

Перший 1949–1950 н. р. заняття проводилися в старому навчальному корпусі, у якому сьогодні працює історичний факультет. Відповідно до навчальної програми викладалися дисципліни: спортивна гімнастика, рухливі ігри, лижний спорт, анатомія, спортивні ігри, хімія, психологія, іноземна мова та основи марксизму-ленінізму.

Привертає увагу незначна кількість спортивних дисциплін у навчальному плані, на це було чимало причин: відсутність відповідної матеріальної бази, незначна кількість студентського контингенту не дали змоги впроваджувати інші спортивні дисципліни в навчальний процес, зокрема й спортивну боротьбу, становлення якої розглянуто у пропонованому нарисі.

1953 року відбувся перший випуск – 19 осіб. Випускників факультету направили на роботу в школи і вищі навчальні заклади, комітети у справах фізичної культури і спорту, добровільні спортивні товариства, у колективи фізичної культури заводів, фабрик тощо.

У 1956 році у зв'язку із закриттям педагогічного училища його двоверхове приміщення з флігелем і садом на вулиці Гагаріна, 47 перейшло у підпорядкування інституту. Це стало визначною подією для колективу факультету фізичного виховання. Він отримав свої аудиторії, спортивний зал, поруч був стадіон.

Зростав контингент студентів факультету. Якщо на початку 1950–1951 н. р. нараховувалося 66 осіб, то у 1955–1956 н. р. – 230. У зв'язку із збільшенням контингенту студентів до навчального плану вносяться нові спортивні дисципліни, зокрема й спортивна боротьба, для занять якою обладнано аудиторію №4, де проводились практичні та навчально-тренувальні заняття.

Здійснюється планомірний навчально-тренувальний процес, формується команда борців, яка у 1958–1959 н. р. посіла третє місце на спартакіаді педагогічних вузів УРСР. 1959 року першим майстром спорту СРСР став студент Плосконіс В. П. За багаторічну і плідну роботу з підготовки спортсменів високого класу Володимир Пилипович був нагороджений почесними званнями «Заслужений тренер УРСР з класичної боротьби» та «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України». Звання «Майстер спорту УРСР з вільної боротьби» у 1962 р. одержав студент В. Байцер. Такими були кроки становлення спортивної боротьби на факультеті.

1963 рік ознаменований тим, що відбувся черговий етап зміцнення матеріально-технічної бази факультету – перехід на навчання з навчального корпусу на вулиці Гагаріна, 47 до приміщення за адресою: вулиця Московська, 60 (нині вулиця Огієнка). До послуг факультету надано навчальні аудиторії та два спортивних зали (гімнастичний та ігровий). Однак стаціонарного залу для проведення академічних та навчально-тренувальних занять зі спортивної боротьби не було. Ігровий спортивний зал площею 30x15 м² використовувався епізодично для проведення відповідальних змагань на республіканському рівні. Для проведення навчально-тренувальних занять необхідно було стелити борцівський килим щоразу і після завершення занять забирати його, щоб дати можливість займатись іншими видами спорту.

У 1978–1979 н. р. гордістю факультету були майстер спорту з боротьби, призер спартакіади педагогічних вузів України Тофік Тагієв, борець Олександр Додохов й інші. У зазначеному навчальному і наступних роках борці факультету поєднували навчально-тренувальні заняття спільно з борцями сільськогосподарського інституту на їхній базі. Відповідно до збільшення контингенту студентів серед них зростала кількість спортсменів-борців, як наслідок, виникла потреба у фахівцях зі спортивної боротьби та її різновидів.

У січні 1980 року на посаду викладача кафедри спорту і спортивних ігор обрано майстра спорту СРСР Шишкіна О. П., у 1986 році – Гуску М. Б. і Мазура В. Й., а у 2005 році – Іваськова О. Б. Саме в ці роки значно зростає кількість титулованих борців, з якими необхідно було інтенсивно тренуватися, готувати їх до відповідальних змагань, вирішувати питання організації

навчального процесу, фінансування, складання графіків індивідуального навчання та багато інших питань.

Роки незалежності України позитивно позначилися на долі факультету та кафедри спорту і спортивних ігор, участі студентів-спортсменів у міжнародних змаганнях у складі збірних України, присвоєнні почесних звань, придбанні інвентарю, зменшилась кількість міжвідомчих перепон у системі фізичного виховання і спорту.

Саме в добу незалежності України в університеті, зокрема й на факультеті, відбулися радикальні зміни за всіма напрямками діяльності факультетських і кафедральних колективів. Зросла кількість докторів і кандидатів наук, ефективність усіх видів занять, упроваджено комп'ютерну техніку в навчальний процес. Значно збільшилась кількість публікацій як викладачів, так і студентів, підручників з фаху, навчальних посібників, а також зросли спортивні досягнення на найвищому рівні. Студенти-борці стали учасниками Олімпійських ігор, переможцями та призерами чемпіонатів України, Європи і світу. Про більш детальний опис досягнень спортсменів-борців факультету див. у розділі 2.

Зріс загальний фаховий рівень викладачів-тренерів. Постійні зв'язки з науковими установами, федераціями різних видів боротьби, участь у їх роботі, організація і проведення змагань в Україні та за кордоном сприяли професійному зростанню як викладачів, так і студентів. Зв'язки з управліннями науки і освіти, ДЮСШ, командами, ліцеями, методоб'єднаннями сприяли якісному добору абітурієнтів.

Визначна подія відбулася 29 червня 2016 року. У цей день у користування спортсменів факультету передано спеціалізований борцівський зал загальною площею 249 м². Це сталося завдяки рішенням і безпосередній допомозі ректорів університету Олександра Михайловича Завальнюка та Сергія Анатолійовича Копилова, активній участі викладачів-тренерів зі спортивної боротьби, студентів-борців. Нарешті створена власна база для проведення навчальної, навчально-тренувальної роботи, підготовки спортсменів високої кваліфікації і проведення змагань.

Складники успіху викладачів-тренерів кафедри спорту і спортивних ігор – у селекційному доборі, навчанні провідних спортсменів і творчих зв'язках з ними після завершення навчання, зокрема вони допомагають у:

- проведенні зборів у складі України;
- визначенні завдання на період змагань та зборів з навчальних дисциплін;
- забезпеченні графістів підручниками і методичною літературою;
- консультаціях у період перебування на факультеті і дистанційно;

- забезпеченні спортсменів місцем і годинами для проведення навчально-тренувальних занять;
- визначенні тематики контрольних, курсових, дипломних робіт, складанні планів, доборі літературних джерел, технології використання спостережень та експериментальних даних, одержаних від членів збірних команд України;
- проведенні зустрічей провідних спортсменів з вихованцями ДЮСШ, учнями шкіл, студентами факультету фізичної культури й ін.;
- складанні звітів студентів-борців після участі у змаганнях та їх аналізі;
- підготовці представлень для відзначення спортсменів за досягнення у змагальній діяльності;
- контролі за навчальною, навчально-тренувальною, методичною роботою та їх динамікою.

Після завершення навчання на факультеті потрібно створити умови для взаємного спілкування:

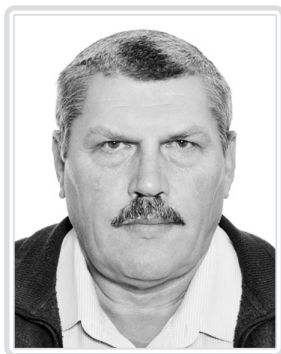
- встановлювати відносини: тренер – випускник – тренер;
- вивчати питання про роботу випускників за фахом, з'ясувати причини у разі її відсутності;
- ознайомлювати із станом підготовки спортсменів-випускників факультету;
- запрошувати випускників для участі в науково-практичних конференціях, засіданнях ради факультету для обговорення питання підготовки та результатів участі спортсменів-борців на змаганнях;
- проводити спільні навчально-тренувальні заняття і змагання за участю студентів факультету і вихованців наших випускників.

Перелік заходів, які здійснюються у практичній діяльності, не є вичерпним, у роботі зі студентами виникають проблемні питання і ситуації, які потрібно вирішувати.

Важливу роль у підготовці спортсменів-борців високої кваліфікації відіграють завідувачі кафедр, декани, викладачі: вони не шкодують свого вільного часу, якщо потрібна допомога у вирішенні навчальних питань, підготовки курсових чи дипломних робіт, забезпеченні літературними джерелами, формуванні завдань на період відсутності в університеті з поважних причин участі у змаганнях, перебування на тренувальних зборах тощо.

Кропітку і дуже важливу роботу виконують викладачі-тренери: Гуска М. Б., Мазур В. Й., Шишкін О. П., Іваськов О. Б., їм допомагають тренери обласних і центральних ДЮСШ, випускники факультету фізичної культури.

Науково-педагогічні представники кафедри



ГУСКА Михайло Богданович

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент, заслужений тренер України,
працює на кафедрі з 1986 року,
віцепрезидент федерацій боротьби
на поясах Алиш та боротьби кураш України,
суддя міжнародної категорії класу «А»
з боротьби на поясах*

У кожної людини є щось своє, близьке тільки їй. Це може бути якась пам'ятна річ або щось інше. Але, без сумніву, майже кожному притаманне почуття любові і потягу до того місця, де він народився, де ступив своїми ноженятами з маминого подолу чи з татових рук на святу землю, де навчався жити і трудитися. Особливо це стосується жителів села. Адже жоден комфорт квартири багатопверхового міського будинку не може замінити запаху квітучого саду біля сільської хати, чарівного плеса річки, гомону лісу. А якими цінними є сільські традиції та звичаї – під час святкування Різдва, Великодня, весілля! Саме тому про село з його чарівною природою, невтомними трудівниками написано чимало віршів та пісень. Про одне з них зворушливі рядки Ганни Костів-Гуски:

*Сюди мої дороги і стежки
Вертаються, і тут душі радіти.
Тут мама виглядала з-під руки
На шлях-дорогу, чи не їдуть діти...*

У вірші йдеться про мальовниче галицьке село Бабинці Борщівського району Тернопільської області. Саме тут, у цьому чудовому селі, 10 червня 1960 року народився Михайло Богданович Гуска. Його батько, Богдан Михайлович, відчув на собі всі труднощі післявоєнних років. Залишився він в одинадцятирічному віці з бабусею, бо за кілька кілограмів колосків, зібраних на колгоспному полі, його брат і мати опинилися у в'язниці. Хлопець змушений був покинути школу, ходити до лісу по дрова, готувати їжу, доглядати за хворою людиною.

Михайло Гуска навчався в Бабинецькій 8-річній школі Борщівського району (1967–1975 рр.), а після її закінчення – у Кривченській середній школі цього ж району (1975–1977 рр.).

З 1977 по 1980 р. М. Б. Гуска – студент Одеського медичного училища №3 (фельдшерське відділення). Навчання поєднував з роботою за обраним фахом (працював фельдшером на швидкій допомозі). Після закінчення училища отримав диплом за спеціальністю «Фельдшер».

У 1980–1982 рр. проходив службу в Південній групі радянських військ (м. Будапешт, Угорщина). Саме в армії став активно займатися спортом і фізичними вправами, досягав гарних результатів, отримував різні відзнаки та нагороди. Це захоплення й стало основним спонукальним мотивом у виборі вищого навчального закладу.

З 1982 по 1986 р. Михайло Богданович навчався на факультеті фізично-го виховання Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту ім. В. П. Затонського (денна форма). Упродовж чотирьох років був старостою академічної групи, а також виконував різні громадські доручення, зокрема як відповідальний за санітарний стан гуртожитку № 4. Під час навчання працював щоліта у складі студентських будівельних загонів у Тюменській області Росії та на Нетішинській атомній електростанції. Робота в цих загонах мала важливе значення: вона була і школою трудового гарту, і чинником формування особистості, відповідального ставлення до своїх обов'язків, зміцнення товариських, дружніх відносин у студентських колективах.

Після закінчення факультету фізичного виховання М. Б. Гуска за наказом Міністерства освіти УРСР був направлений на роботу викладачем кафедри спорту і спортивних ігор інституту, у якому навчався. Із 2003 року він – старший викладач Кам'янець-Подільського державного (нині національного) університету.

За цей час зарекомендував себе висококваліфікованим, здібним викладачем. Відповідально ставиться до виконання своїх обов'язків. Його колега по кафедрі старший викладач Е. Л. Левицький зазначає, що М. Б. Гуска за період роботи «виявив здібності до організації та проведення навчально-виховного процесу, веде пошук нових форм проведення практичних занять. Бере участь у заходах з покращення матеріально-технічної бази кафедри, факультету». Михайло Богданович забезпечує викладання важливих курсів, зокрема лекцій з основ теорії та методики викладання рухливих ігор та забав (1–2 курси), спортивні та національні види боротьби (1 курс), практичних занять з теорії та методики рекреаційно-оздоровчого туризму, організації краєзнавчо-оздоровчої туристичної діяльності та ін. Крім того, постійно проводить навчально-тренувальні заняття в групі підвищення спортивної майстерності з боротьби (1–4 курси). З метою вдосконалення навчально-методичної роботи постійно вносить зміни і доповнення до

робочих програм та планів, а також до текстів лекцій з урахуванням нових досягнень педагогічної науки і практики вищої школи.

М. Б. Гуска на високому організаційно-практичному рівні проводить профорієнтаційну роботу серед здібної молоді – випускників ДЮСШ Хмельницької області і спортивних шкіл України, він налагодив зв'язки із провідними тренерами збірних команд країни, федераціями з різних видів боротьби. Такі професійні контакти сприяють залученню кваліфікованих спортсменів до навчання на факультеті фізичної культури.

Ґрунтовну роботу М. Б. Гуска проводить зі студентами, які беруть участь у змагальній діяльності в складі збірних команд України і навчаються за індивідуальним графіком. З цією метою формує конкретні завдання кожному студентові на період його участі в навчально-тренувальних зборах та відповідальних змаганнях на рівні міжнародних турнірів, чемпіонатів України, Європи і світу, а також здійснює роботу, спрямовану на проведення досліджень студентів у процесі участі їх у складі збірних команд. Результати досліджень використовуються для підготовки дипломних робіт і збагачення знань конкретними результатами. Такий підхід до навчальної і навчально-методичної роботи студентів, які спеціалізуються зі спортивної боротьби, сприяє високому рівню професійної підготовки та успішній діяльності після завершення навчання на факультеті фізичної культури.

М. Б. Гуска плідно поєднує навчально-виховну, тренувальну роботу з науково-дослідною і навчально-методичною. Результати своїх досліджень публікує в матеріалах міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференцій у його активі навчальні посібники, методичні рекомендації та інші наукові видання, які спрямовані на збагачення навчального процесу студентів відповідно до їх фаху та спеціалізації:

- Гуска М. Б., Плахтій П. Д., Арзютов Г. М. Температурні режими в організмі спортсменів-єдиноборців в умовах тренування і змагань: методичні рекомендації. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. 36 с.;

- Гуска М. Б., Ломаєв В. Л. Методичні вказівки щодо організації та методики проведення занять з фізичної культури для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання (спеціалізація: плавання, бадмінтон, баскетбол, дзюдо. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет; Друкарня ВЦКНТЕЦ, 2004; с. 54–84.

- Сумо: Історія. Теорія. Практика: монографія/ Гуска М. Б., Арзютов Г. М., Даіаурі В. М. та ін. Луганськ: «Елтон-2», 2008. 165 с.;

- Гуска М. Б., Мазур В. Й. Спортивна боротьба: методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 148 с.

Значним додатком до занять, які сприяють якісній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури, є навчальні і навчально-методичні посібники, підготовлені у 2017–2018 рр. М. Б. Гускою у співаторстві з колегами:

- Гуска М. Б., Стринадко В. С., Гуска М. В. та ін. Перша долікарська допомога та критичні ситуації під час подорожей: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. 264 с.;

- Гуска М. Б., Дорош В. У., Козак Є. П., Стасюк І. І. Рухливі та рекреаційні ігри і спеціальні вправи у навчально-тренувальному процесі юних волейболістів. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 216 с.;

- Гуска М. Б., Дорош В. У., Козак Є. П. Стасюк І. І. Організація і проведення змагань зі спортивних ігор (волейбол). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 284 с.

Станом на 2019 р. М. Б. Гуска підготував та опублікував 92 наукові праці.

Гуска М. Б. проводить низку досліджень як науковець кафедри фізичного виховання олімпійських і масових видів спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Підготував і захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту на тему: «Підвищення спеціальної фізичної працездатності та функціонального стану висококваліфікованих єдиноборців у процесі річної підготовки» (керівник дисертації – доктор пед. наук, професор Г. М. Арзютов).

Гуска М. Б. постійно підвищує свій професійний рівень. Зокрема, у листопаді 1988 року він підвищував кваліфікацію з боротьби самбо в ЦОЛІФКУ (м. Москва). У 1989 році Державний комітет з фізичної культури і спорту України присвоїв йому звання судді республіканської категорії з дзюдо та в 1992 році судді республіканської категорії з боротьби самбо, у 2001 році – судді національної категорії з цих видів спорту України.

6–12 квітня 1998 року Михайло Богданович проходив стажування за програмою кольорових поясів та данів під егідою спеціалістів Міжнародного інституту дзюдо Кодокан (Японія) і 10 квітня 1998 року отримав сертифікат III Дану з дзюдо, а в грудні 2002 року підвищував свою кваліфікацію на I семінарі Федерації боротьби сумо в Україні за програмою освоєння техніки RIMARITE.

У 2004 році М. Б. Гуска став суддею національної категорії та віцепрезидентом Федерації України з боротьби на поясах. Виїжджав у складі збірної команди України на суддівство чемпіонату світу з боротьби на поясах у Казані, фестивалю боротьби в Алмаати, Кубка світу в Шауляй, а також активно допомагав в організації та проведенні чемпіонатів світу та Європи з боротьби на поясах та української боротьби в м. Одеса (2006 р.), Перших Європейських спортивних ігор з неолімпійських видів спорту та чемпіонату Європи з боротьби на поясах у м. Києві (2007 р.).

23 липня 2007 року Міжнародна федерація присвоїла йому звання судді міжнародної категорії класу «А» з боротьби на поясах.

М. Б. Гуска свій вагомий досвід суддівства й організації змагань передає студентам на семінарах в групах підвищення спортивної майстерності зі спортивної боротьби і її різновидів. Створює умови для самостійної діяльності студентів в організації і проведенні змагань.

Михайло Богданович, виконуючи професійні обов'язки викладача-тренера, готує борців та команди до участі в чемпіонатах України, молодіжних іграх, Всеукраїнських і Всесвітніх універсіадах, міжнародних турнірах з боротьби самбо, дзюдо, сумо, кураш, боротьби на поясах та української боротьби на поясах. Окремі спортсмени й команди виборювали, здебільшого, чемпіонські і призові місця.

У період проведення змагань М. Б. Гуска проводить значну просвітницьку роботу серед спортсменів, тренерів, прихильників боротьби. Знайомить їх з досягненнями спортсменів, змінами у правилах змагань, новими видами боротьби, веде спостереження за виступами спортсменів, які мають бажання навчатись на факультеті фізичної культури.

Спортивна громадськість міста Кам'янця-Подільського, Хмельницької області й України знає М. Б. Гуску як відомого тренера, педагога, науковця, толерантного і надійного товариша.

За роки роботи на кафедрі спорту і спортивних ігор факультету фізичної культури М. Б. Гуска підготував:

- МСУ (майстрів спорту України) зі студентів факультету фізичної культури – 30 осіб;
- МСУМК (майстрів спорту України міжнародного класу) – 4 студенти, які стали чемпіонами світу і Європи з боротьби на поясах Алиш, кураш, самбо;
- ЗМСУ (заслужених майстрів спорту України) – 2 осіб.

Зважаючи на досягнення спортсменів, підготовлених Гускою М. Б., Міністерство з фізичної культури і спорту 07.02.2011 року присвоїло йому звання «Заслужений тренер України з боротьби на поясах».

Із 2015 року Гуска М. Б. є головою федерації Хмельницької області із традиційних видів боротьби: боротьба кураш, сумо, боротьби на поясах Алиш, української боротьби на поясах, айкідо, сірім, хрест та інших.

М. Б. Гуска – зразковий сім'янин. Разом із дружиною Марією Василівною, викладачем кафедри фізичного виховання нашого університету, живуть понад тридцять років і виховали трьох дочок: Анну, Наталію та Лесю.

Віриться, що попереду в Михайла Богдановича ще довга життєва дорога, нові успіхи і звершення на освітянській ниві на благо нашої України.



МАЗУР Василь Йосипович

*викладач кафедри спорту і спортивних ігор,
майстер спорту України,
заступник декана факультету фізичної
культури з виховної та профорієнтаційної
роботи (2006–2016 рр.),
суддя національної категорії,
працює в університеті з 1985 року*

На сході Івано-Франківської області розкинулось місто Городенка, письмові згадки про яке датуються XII ст. (належало галицькому князю Ярославу Осмомислу). Воно розташоване у степовій зоні правобережжя Дністра, за 109 км від обласного центру. Через місто проходить залізниця, тут працюють підприємства. Збереглися оригінальні будови – 4 церкви і 2 костьоли. Окрасою Городенки є понад десяток ставків і річка Ворчун, у них водиться риба. Місцеве населення шанує рідні звичаї та традиції, пишається уродженцями міста – відомими вченими П. Демчуком, Б. Задорожним, шахістом Ф. Сало.

У цьому місті у великій, дружній родині, у якій панували праця, порядність, доброзичливість, чесність, шанування рідної мови, народних традицій, залюбленість у свій край, 3 січня 1963 року народився хлопчик, якого назвали Василем. Батьки все життя присвятили землеробській праці в місцевому радгоспі «Зоря». Батько, Йосип Андрійович, обіймав посади обліковця та бригадира, мати, Ольга Степанівна, працювала у польовій бригаді.

Подружжя Мазурів виховало, дало освіту усім чотирьом синам. Старший син Микола закінчив Дрогобицький педагогічний інститут на Львівщині, нині обіймає посаду заступника Стрийського міського голови з гуманітарних питань. Роман здобув вищу освіту в Київській сільськогосподарській академії, він голова правління цукрового заводу в м. Томашполі Вінницької області. Наймолодший син Мирослав працює столяром у рідному місті, мешкає зі своєю сім'єю та матір'ю у збудованій батьками хаті.

Василь – друга дитина в сім'ї. Його дитинство пройшло в постійній допомозі батькам. А вони турбувалися, щоб він (як і інші діти) зростав працюючою, старанною, чесною і порядною людиною. Саме ці чудові людські якості, прищеплені та виховані у сім'ї, стали життєвим кредо В. Й. Мазура. Він ніколи не відступав від них. Такі якості постійно прагне сформулювати у своїх вихованців – юних спортсменів.

У 1970 році В. Й. Мазур розпочав навчання в Городенківській середній школі № 2. Під час навчання виконував різні громадські доручення, був

активний не лише в навчанні, а й у культурно-масовій роботі, займався спортом. Зокрема, у шкільні роки під впливом вчителя фізичної культури почав регулярно і наполегливо займатися фізичними вправами, захопився спочатку гімнастикою, згодом боротьбою. У школі постійно проводилися різноманітні спортивні змагання, не були винятком і змагання з боротьби. Саме так почалися перші кроки у спорті для В. Й. Мазура. Великий потяг до боротьби привів юнака в ДЮСШ. Регулярні тренування під керівництвом майстрів спорту О. Маренди та Р. Чалдієва дали результати. З 1977 року хлопець неодноразово ставав чемпіоном Івано-Франківської області, призером та переможцем республіканських і всесоюзних змагань.

Ще одним з улюблених занять, окрім спорту, було фотографування. При школі діяв фотогурток, який вела вчитель фізики Сосновська І. С. На заняттях учні вчилися фотографувати, самотужки робити знімки. Завдяки сприятливим умовам, які створила Ірина Семенівна, школярі мали змогу майже щодня відвідувати фотогурток. Члени фотогуртка мали нагоду фотографувати свята, заходи, які проводилися не лише в школі, а й у місті. Найкращі фотографії обиралися для фотовиставок.

Крім цих занять, Василь ще із четвертого класу і до закінчення школи грав у шкільному духовому оркестрі на трубі. Заняття проводив учитель музики і співів, географії, а згодом директор школи Василь Семенович Юзюк. Шкільний оркестр був активним учасником усіх шкільних і міських масових заходів. У школі хлопець навчався добре, його поважали одно-класники та вчителі.

У 1980 році закінчив середню школу і вступив до Ворошиловградського міського ПТУ. 1981 року закінчив навчання за спеціальністю слюсаря з ремонту та експлуатації газового обладнання й отримав диплом з відзнакою.

Одразу після закінчення училища був призваний до лав Радянської армії. Дійсну військову службу проходив у суворому Заполяр'ї (Північний флот, морська піхота). Захищав честь військової частини зі спортивних видів боротьби у змаганнях різного рангу. Особливо пам'ятним був чемпіонат Північного флоту з греко-римської боротьби, на якому став призером. За високі досягнення у спорті та за відмінну службу отримав десятиденну відпустку додому.

Після закінчення строкової служби в 1984 році вступив до Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту на факультет фізичного виховання. Першокурсник поринув у нелегкий, але цікавий і захопливий світ навчання та тренувань. Проте не довелося довго вчитися на денній формі. На другому курсі помирає батько Йосип Андрійович. Після його смерті Василь був змушений поєднувати навчання і роботу, тому перевівся на заочну форму навчання.

З 1985 року В. Й. Мазур – лаборант кафедри спорту та спортивних ігор Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Під керівництвом мудрих наставників Олександра Павловича Шишкіна, Сергія Михайловича Власова удосконалював свою спортивну майстерність з боротьби, набував досвіду. Завдяки цьому виконав норматив майстра спорту України. Василь Йосипович успішно захищав спортивну честь ВНЗ, міста, області на міських, обласних, республіканських та всесоюзних змаганнях. 1986 року став чемпіоном педвузів України. Ще студентом поєднував навчання з тренерською діяльністю в ДЮСШ № 2 та ПТУ № 15.

З 1986–87 навчального року В. Й. Мазур – викладач кафедри спорту і спортивних ігор Кам'янець-Подільського педагогічного інституту з погодиною оплатою. У 1989 році закінчив факультет фізичного виховання цього ВНЗ. Продовжував працювати старшим лаборантом кафедри спорту і спортивних ігор, викладачем за сумісництвом. 2003 року переведений на посаду викладача кафедри спорту і спортивних ігор педагогічного університету. Після завершення особистої спортивної кар'єри бере активну участь в організації та проведенні спортивних змагань в університеті, ДЮСШ №2, місті, області, країні. Вдячний своїм викладачам, які мали різнобічні знання, володіли педагогічною майстерністю, були людьми високої культури. Тепло говорить про те, що вони формували його як фахівця, педагога і просто людину. Серед них – Станіслав Сінгаєвський, Вільям Білоус, Едуард Левицький, Ігор Кіріллов, Тетяна Сапешко.

В. Й. Мазур пишається своїми вихованцями. Майстрами спорту України (понад 14 спортсменів) стали вихованці В. Й. Мазура – Юрій Войцицький, Олег Шарапов, Олексій Кулаков, Юрій Юзва, Юрій Самотюк, Олександр Петруньков, Владислав Рудов та ін., а кандидатами у майстри спорту України стали близько 40 спортсменів.

Викладач дбає про підвищення свого професійного рівня. Зокрема, 2002 року він вступив до магістратури Кам'янець-Подільського педуніверситету за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура». У 2007 року успішно захистив магістерську роботу на тему «Використання лазні з метою зростання резервів терморегуляції та прискорення перебігу відновних процесів в організмі дзюдоїстів» (керівник – кандидат біологічних наук, професор П. Плахтій) й отримав диплом магістра з відзнакою та здобув кваліфікацію викладача фізичної культури. Успішно склав іспити кандидатського мінімуму.

Навчально-виховну роботу В. Й. Мазур поєднує з науково-дослідною. Він опублікував понад 75 наукових праць, окремі у співавторстві. Серед них – методичні рекомендації для тренерів, студентів, статті в науково-методичних збірниках факультету, університету, тези виступів та повідомлень на всеукраїнських та обласних наукових конференціях, присвячені підвищенню

рівня фізичної культури у школі, ДЮСШ, вищих навчальних закладах. Друковані посібники – «Використання лазні з метою зростання резервів терморегуляції та прискорення перебігу відновних процесів в організмі дзюдоїсток», «Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав», рекомендований Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, «Спортивна боротьба», «Ігри та забави від народження до школи».

З 2006 року Василь Йосипович виконує обов'язки заступника декана факультету фізичної культури з виховної та профорієнтаційної роботи. Організація виховного процесу проводиться в академічних групах, гуртожитку № 4, у якому мешкають студенти факультету, у групах підвищення спортивної майстерності, за межами університету. В. Й. Мазур приділяє значну увагу вихованню особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації. Як заступник декана факультету з виховної та профорієнтаційної роботи проводить разом із колегами-викладачами різноманітні виховні заходи (зустрічі, спортивні вечори, КВК, екскурсії, походи, бесіди, лекції).

Важливе виховне значення мають зустрічі зі спортсменкою-легендою, 4-разовою Олімпійською чемпіонкою, 10-разовою чемпіонкою світу та 18-разовою чемпіонкою Європи з плавання, заслуженим майстром спорту України, Героєм України Яною Клочковою, з відомими спортсменами, вихованцями факультету фізичної культури – Олімпійською чемпіонкою, заслуженим майстром спорту України Іриною Мерлені (Мельник), заслуженим майстром спорту України Іваном Гешком, майстром спорту України міжнародного класу Анастасією Матросовою, відомими спортсменами Геннадієм Білодідом, Василем Матвійчуком та іншими.

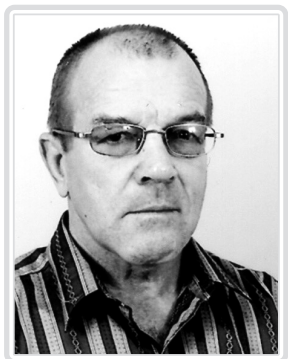
Традиційним на факультеті стало підбиття підсумків спортивних досягнень за рік. В актовій залі вшановують чемпіонів, призерів змагань різних спортивних рівнів, що є наочною демонстрацією наполегливої праці спортсменів та їхніх тренерів, виявом сили, мужності і краси від занять спортом. Такі заходи мають і виховну спрямованість.

Мазур В. Й. – суддя національної категорії з боротьби кураш, боротьби на поясах Алиш. За успіхи у навчальній і навчально-тренувальній роботі нагороджений почесними грамотами Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, комітету з фізичного виховання та спорту Хмельницького обласного управління, грамотами і подяками Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Усе життя Василя Мазура супроводжує музика, він активно використовує її в навчальному процесі, що позитивно позначається на успішному проведенні занять. У вільний час слухає естрадну музику, любить українські народні пісні, із задоволенням співає. Знаходить час для читання художньої

літератури, перегляду фільмів (надає перевагу історичній тематиці). Не забуває давнє захоплення фотографією. А коли має змогу, відвідує Городенку, рідну домівку, зустрічається з рідними.

Цінує гарні людські стосунки. Його колегами і друзями є Майя Зубаль, Ганна Крючкова, Микола Кужель, Володимир Марчук, Анатолій Федірко, Олександр Федірко. У житті скромний, невибагливий, щедрий на добро, допомогу. Є у Василя Мазура чимало планів і задумів, які він сподівається успішно реалізувати.



ШИШКІН **Олександр Павлович**

*доцент, заслужений тренер України,
працює на кафедрі з 1980 року,
суддя міжнародної категорії
з боротьби самбо*

У кожного, хто вперше зустрічається з Олександром Павловичем Шишкіним, створюється враження про нього як про людину тиху, скромну, мовчазну. Але при подальшому ознайомленні з життям, працею, успіхами і досягненнями цієї людини усвідомлюємо, що перше враження не відповідає дійсності, що маємо справу з висококваліфікованим спеціалістом, талановитим педагогом, наполегливим, послідовним і цілеспрямованим у досягненні поставленої мети. Він людина цікава, неординарна, й водночас, справді проста і скромна.

Народився О. П. Шишкін 4 січня 1946 року у м. Вятські Поляни Кіровської області (Російська Федерація). У 1953 році пішов до першого класу середньої школи. Після закінчення восьми класів продовжив навчання, особливо зацікавився спортом і з 1961 року почав займатися класичною боротьбою. Брав участь у змаганнях республіканського та всесоюзного масштабів, був призером всесоюзних змагань. Заняття спортом сприяли формуванню в юнака витривалості, наполегливості у подоланні перешкод, волі та цілеспрямованості у досягненні спортивних висот.

Навчаючись у вечірній школі, Олександр працював, часто змінюючи місце роботи в пошуках такої, яка б відповідала його запиту. У 1962–1963 рр. він – слюсар Луганської організації п/я 100, у 1963–1964 рр. – слюсар Луганського вантажного автопарку, 1964–1965 рр. – слюсар Луганського тепловозобудівного заводу. Згодом перейшов на таку ж посаду на стадіон «Авангард» цього ж заводу. Звідси й був призваний на службу до лав Радянської армії.

У 1970 році вступив до Донецького технікуму фізичної культури, який закінчив 1973 року. Продовжував займатися спортом, брав участь у змаганнях різних рівнів з класичної боротьби, неодноразово виборював призові місця. У 1971 році О. П. Шишкіну присвоєно звання «Майстер спорту СРСР».

У 1973 році Олександр Павлович переїжджає до м. Кам'янець-Подільського, де впродовж чотирьох років працює тренером спортивного товариства «Колос» з класичної боротьби. Одночасно навчається на факультеті фізичного виховання педагогічного інституту. Здобувши фах учителя фізичної культури, працює тренером з класичної боротьби обласної ради ДСТ «Буревісник» у Луганську. Там набув певного досвіду тренерської роботи зі студентською молоддю, який став йому у пригоді в майбутньому.

1979 року Олександр Павлович повертається до міста над Смотричем, працює тренером з класичної боротьби Хмельницької обласної ради ДСТ «Буревісник».

У січні 1980 року перейшов на роботу в Кам'янець-Подільський педінститут. З того часу працює на посаді викладача (боротьби, плавання, туризму), старшого викладача (1993 р.), доцента (1998 р.) кафедри спорту і спортивних ігор. До занять ставиться сумлінно, постійно підвищує рівень своєї теоретичної і практичної підготовки, уважно стежить за новинками науково-педагогічної і методичної літератури, вивчає й узагальнює передовий досвід.

Постійно займається тренерською роботою з класичної боротьби, боротьби дзюдо і самбо. Великою заслугою його як тренера є підготовка спортсменів, які примножили спортивну славу університету. Це Ольга Ніколайчук, Геннадій Білодід, Анатолій Безносюк, Іванна Реміцька, Лариса Любенко, Марія Захарюк, Ольга Крицька, Марина Невдащенко, Марина Чистякова, Олександр Журавель, Олег Мартиненко, Олександр Коломієць, Марина Полюк, Галина Том'як, Олександр Вовк, Олександр Сушко, Алла Климович, Наталія Войналович, Роман Шашков, Юрій Мирончик, Тетяна Погребняк, Віра Пінчук, Ігор Савчук, Олена Кумечко, Анжела Цуркан та ін. Усі ці спортсмени брали участь у змаганнях першостей Європи і світу, в чемпіонатах України і виборювали призові місця.

Гордістю факультету фізичного виховання стали заслужений майстер спорту, чотириразова чемпіонка світу, учасниця Олімпійських Ігор в Атланті дзюдоїстка Тетяна Беляєва, заслужений майстер спорту, триразовий чемпіон світу, бронзовий призер XXVI Ігор Олімпіади Заза Зазіров, майстер спорту міжнародного класу, володар Кубка світу з боротьби самбо Марина Чистякова, призер чемпіонату світу з боротьби дзюдо Ольга Ніколайчук, чемпіони та призери чемпіонатів Європи і світу, майстри спорту міжнародного класу Олександр Журавель, Олександр Коломієць, Ігор Савчук, Олег Мартиненко, Олександр Вовк, Руслан Задворний, Алла Климович, Галина Томяк,

Наталія Войналович, Олена Кумечка, Анжела Цуркан. Ірина Мельник (Мерлені) на Олімпіаді в Афінах у серпні 2004 року здобула перемогу у вільній боротьбі.

Подвижницька тренерська робота О. П. Шишкіна здобула визнання широкого загалу, усіх, хто любить і цінує спорт. У 1984 році обласна рада ДСТ «Буревісник» назвала його одним із кращих наставників спортсменів Хмельниччини. За підсумками 1995 року О. П. Шишкін увійшов до десятки найкращих фахівців-тренерів України.

За визначні досягнення у тренерській діяльності, високі результати, досягнуті в підготовці спортсменів-борців високої кваліфікації, О. П. Шишкіну присвоєні звання «Суддя міжнародної категорії» (1993 р.), «Заслужений тренер України» (1997 р.). О. П. Шишкін здійснює також наукову діяльність. У колі його наукових інтересів, зокрема, питання фізичного виховання в загальноосвітніх школах. У наукових працях О. П. Шишкіна досліджуються проблеми підготовки спортсменів-борців, а також навчання школярів плаванню та фізичному вихованню.

О. П. Шишкін бере активну участь у громадській роботі. Допомагає порадами і консультаціями вчителям фізичної культури міста і району, багатьох сільських шкіл. Сприяє в організації спортивних змагань в університеті, школах. Кілька років працював куратором академгрупи.

Оглядаючись на пройдений життєвий шлях, О. П. Шишкін може вважати його щасливим, якщо навіть і траплялися на його перегонах і труднощі, і невдачі. Основне, що він правильно визначив своє покликання, виявив твердість і послідовність у реалізації накреслених планів, задумів і досяг значних успіхів. При цьому завжди відчував допомогу колективу, товаришів по роботі. Якось Олександр Павлович сказав, що «дуже важливим для плідної роботи є взаєморозуміння і взаємопідтримка фахівців... Мої колеги-тренери розуміють один одного і допомагають один одному. То лише непосвяченим у роботу здається, що вершина в кожного своя. І успіхи, і проблеми в нас спільні».

У 2004 році закінчив з відзнакою магістратуру.

Постійно займається тренерською роботою з вільної боротьби, дзюдо і боротьби самбо. Внаслідок якісно організованої навчально-методичної роботи зі студентами з цих видів боротьби, високої вимогливості викладачів і тренерів, наполегливості і старанності студентів Кам'янець-Подільський педінститут (педуніверситет, державний університет) досяг вагомих результатів на міжнародних, всесоюзних, республіканських, регіональних, обласних змаганнях. Ці досягнення й перемоги створили спортивну славу факультету фізичної культури й університету загалом та постійно її підтримують. Велика заслуга в цьому належить О. П. Шишкіну, тренеру високого класу, який віддає улюбленій справі усі свої знання, сили і досвід.

Але, попри всю важливість цих чинників, вирішальна роль у підготовці спортсменів вищої категорії належить повсякденній, невтомній праці спортсменів над собою, своєю фізичною, моральною підготовкою, умінню пожертвувати особистими потребами заради головної мети, їхній згуртованості та взаємодопомозі. Не менш важливий чинник – робота тренерів, рівень їхньої кваліфікації, організаторські здібності, відданість справі. Спортсмени-борці університету, говорячи про свої досягнення, постійно наголошують, що великою мірою завдячують цим своїм наставникам-тренерам: Олександрові Павловичу Шишкіну, Михайлу Богдановичу Гусці та Василеві Йосиповичу Мазуру, які «найкраще готують своїх вихованців до відповідальних змагань», «мають великий досвід, сповна передають секрети борцівської премудрості», «виводять нас на широку спортивну дорогу», «ім вдячні за всі наші успіхи і перемоги» тощо. А Марина Чистякова в одному з інтерв'ю зазначила: «Інколи здається, що народилася під щасливою зорею. Вступивши до вузу, я відразу ж включилася в інтенсивні тренування під керівництвом досвідченого викладача Олександра Павловича Шишкіна». Тренер про своїх вихованок також говорить з теплотою: «Ці золоті дівчата...».

Великою опорою для Олександра Павловича в усіх справах є сім'я, насамперед його дружина Любов Михайлівна, яка закінчила педагогічний факультет педінституту, працювала старшим лаборантом кафедри педагогіки і методики початкового навчання та дошкільного виховання. Разом вони виростили, виховали двох дітей, які, як і батько, закінчили факультет фізичного виховання. Син Павло – працівник міліції. Дочка Людмила – вчитель.

У грудні 2005 року О. П. Шишкін нагороджений відзнакою Кам'янець-Подільської міської ради «Честь і шана» (диплом № 77) за багаторічну сумлінну тренерську роботу, високий рівень підготовки спортсменів міжнародного класу – чемпіонів та призерів України, Європи і світу.

О. П. Шишкін продовжує плідно займатися науково-методичною роботою, опублікував посібники, зокрема «Нетрадиційні види спорту» (2006 р.), «Допінги і спорт» (2007 р.), «Плавання» (2007 р.).

Рішенням вищої Атестаційної колегії від 19 квітня 2007 року О. П. Шишкіну присвоєно вчене звання доцента кафедри спорту та спортивних ігор.

Про свої здобутки і перемоги Олександр Павлович розповідає не дуже охоче, скупю. Після однієї із зустрічей з ним кореспондент зазначив, що розмова не була святковою. І не лише тому, що він у побуті надзвичайно скромний і не любить похвали. Не дають тренерові спокою справи. Сказано дуже влучно: О. П. Шишкін не заспокоюється на досягнутому, він дивиться вперед, спрямований у майбутнє. Віриться, що попереду в нього багато цікавої і потрібної людям роботи, нові звершення.



ІВАСЬКОВ

Олександр Борисович

випускник Кам'янець-Подільського педагогічного інституту імені В. П. Затонського, заслужений тренер України

*Батьківська земля – душі криниця,
Люба і привітна сторона,
Юності стежина знову сниться
І до себе кличе так вона.*

Іваськов Олександр Борисович народився 18 березня 1962 року у смт. Новій Ушиці. Цей благословенний край з любов'ю називають «Подільською Швейцарією». Саме тут, на південному заході Хмельницької області, розташований Новоушицький район, територія якого становить 85326 га.

Цікавою пам'яткою історії, на південно-східному схилі від села Рудківці є рукотворні скіфські кургани. Про них згадує давньогрецький історик і мандрівник Геродот у хроніках знаменитої «Історії». Керамічний комплекс Рудковецького городища поєднує в собі елементи чорноліської та фракійської культур. Новоушицьке Придністров'я – це той край, який природа щедро обдарувала зеленими луками, перелісками, просторими ланами, ріками, ставками і сотнями водних джерел. Вкриті зеленою повстю трав горбочки, заглибини, видолінки, крутосхили, породжені всім попереднім розвитком нашої планети, дивують і зачаровують своєю неповторністю і незайманою красою.

Нова Ушиця (до 1826 р. – с. Літнівці) – місто Хмельницької області, райцентр, розташований на річці Калюс (прит. Дністра), за 48 км від залізничної ст. Дунаївці. Уперше село Літнівці згадане в 1439 році.

За часів національної революції 1648–1676 Літнівці часто перебували в зоні бойових дій та на кордоні козацького Могилівського полку. Після 2-го поділу Речі Посполитої 1793 р. село відійшло до Російської імперії. На поч. 19 ст. за часів української революції у 1917–1921 рр. перетворилося на прикордонне місто (у зв'язку із анексією Бессарабії Румунією). З 1954 – місто районний центр Хмельницької обл.

В усі пори року наддністрянські краєвиди мають невичерпні багатства природних фарб, гармонійної краси, мальовничості і вражаючого розмаїття.

З глибини віків тут б'ють ключем джерельні води. На Новоушиччині їх сотні. І майже всі вони мають неповторний смак і цілющі властивості. Чимала кількість переказів і легенд свідчить про їхню життєдайну силу, яка виходила з землі і лікувала людей. Джерела ці ще малодосліджені і потребують детальнішого вивчення та охорони.

Саме тут 18 березня 1962 року народився Іваськов Олександр Борисович. Бігав тими пагорбами, які вражають незвичайним квітуванням, як тільки розтане сніг, ходив у місцеву середню школу, яку закінчив 1979 року.

Після успішного завершення навчання юнак цього ж року вступив до Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту ім. В. П. Затонського. Але в 1982 році пішов служити до лав Радянської армії (м. Ленінград), де 1983 року обраний членом Всеармійського з'їзду секретарів комсомольських організацій з виступом у Москві, нагороджений грамотою міністра оборони та грамотою секретаря ЦК ВЛКСМ. Після служби в армії 1985 року повернувся до рідного вузу і цього ж року його закінчив.

Після закінчення факультету фізичного виховання О. Б. Іваськов за наказом Міністерства освіти УРСР направлений на роботу в ЗОШ № 12 м. Кам'янця-Подільського. За цей час зарекомендував себе кваліфікованим учителем, виявив здібності до організації та проведення навчально-виховного процесу, здійснював пошук нових форм проведення уроків. Брав участь у заходах з покращення матеріально-технічної бази, відповідально ставився до виконання своїх обов'язків. У 1989 році переведений до ЗОШ № 17 м. Кам'янця-Подільського, де активно займався організаційно-спортивною роботою.

Олександр Борисович також працює тренером у ДЮСШ № 2, колеги поважають його як кваліфікованого фахівця, талановитого тренера. Міністерство з фізичної культури і спорту 17 лютого 2006 року присвоїло О. Б. Іваськову звання «Заслужений тренер України з боротьби самбо».

З 2000 року Іваськов О. Б. працює тренером на кафедрі спорту і спортивних ігор Кам'янець-Подільського національного університету. У колективі університету він заслужено користується авторитетом і повагою. Його знають як порядну, скромну, врівноважену і доброзичливу людину.

РОЗДІЛ 2

П'ЄДЕСТАЛ ПОШАНИ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

Цей розділ є своєрідним п'єдесталом пошани спортсменів-борців факультету фізичної культури, які під час навчання досягли значних успіхів на змаганнях чемпіонатів України, Європи, світу й Олімпійських ігор.

Уперше спортсмени-борці взяли участь у змаганнях на XXVI Олімпійських іграх 1996 році. Ними були З. Зазіров і Т. Беляєва. На XXVII Олімпійських іграх 2000 році у складі збірної України виступили Г. Білодід і Т. Беляєва. Тріумфальним вважається виступ студентки І. Мерлені (Микульчин) на XXVIII Олімпійських іграх 2004 році, де вона стала чемпіонкою, а Г. Білодід – учасником ігор.

На XXIX Олімпійських іграх 2008 року успішно виступив А. Стаднік (срібний призер), у цих змаганнях також брала участь І. Мерлені – бронзова медалістка Олімпіади, втретє виступив Г. Білодід, але прискіпливе суддівство не сприяло досягненню запланованому успіху в дзюдо. У складі збірної України на змаганнях XXX Олімпійських ігор брали участь І. Мерлені (четверте місце) і Г. Зантарає (в першому поєдинку програв сутичку і вибув із змагань), І. Кіндзерська, наймолодша учасниця турніру з дзюдо, посіла 5 місце.

На змаганнях XXXI Олімпіади 2016 р. факультет представляли три спортсмени: С. Ярьомка – 5 місце серед дзюдоїсток, Г. Зантарає (знову вибув із змагань після першого поєдинку у змаганнях дзюдоїстів), Н. Кеджау – програв поєдинок в 1/16 фіналу ігор.

Автори історичного нарису «запросили» на п'єдестал пошани також спортсменів-борців факультету фізичної культури, які за період навчання досягли вагомих результатів у змаганнях з олімпійських і неолімпійських видів боротьби.

Весь спортивний бомонд світу готується до чергових XXXII Олімпійських ігор. Студенти факультету і випускники працюють над здобуттям ліцензій, беручи участь у рейтингових змаганнях. Перший успіх – студентка Дар'я Білодід 2018 року стала чемпіонкою світу у свої 17 років серед дорослих та одержала почесне звання «Заслужений майстер спорту України з дзюдо», а на Європейських іграх 2019 року в Білорусії здобула ліцензію, ставши чемпіонкою у своїй ваговій категорії.

Після поразки на XXXI Олімпійських іграх випускник факультету Г. Зантарає зазначив, що не полишає наміру здобути олімпійську нагороду на іграх 2020 року в Токіо.

Тож побажаємо студентам, випускникам і тренерам нових спортивних звершень, найвищих результатів на вагомих змаганнях міжнародного рівня.

Чемпіони і призери чемпіонатів України, Європи і світу зі спортивної боротьби



БЕЛЯЄВА Тетяна Іллівна

*Заслужений майстер спорту України
з боротьби самбо, майстер спорту
міжнародного класу з дзюдо,
учасниця двох Олімпійських ігор*

Беляєва Т. І. за період спортивної кар'єри досягла високих результатів у двох видах спортивних єдиноборств:

- багаторазова чемпіонка України;
- триразова чемпіонка світу з боротьби самбо;
- триразова чемпіонка Європи з боротьби самбо;
- учасниця Олімпійських ігор 1996 р. в Атланті (США) – 5 місце;
- учасниця Олімпійських ігор 2000 р. в Сіднеї (Австралія);
- срібна призерка чемпіонату світу 1994 року серед студентів;
- бронзова призерка Ігор Доброї волі 1992 року.

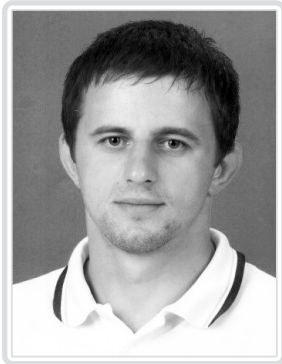
Студентка факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського державного університету перша в історії Незалежної України стала призеркою чемпіонату з дзюдо.

Беляєва Т. І. у складі збірної команди України брала участь у XXVI Олімпійських іграх, які відбулися з 19 липня по 4 серпня 1996 р. у м. Атланті (США). Тетяна змагалась у ваговій категорії до 72 кг, її суперницями були найкращі борчині світу. У турнірі борчинь Беляєва Т. І. перемогла своїх суперниць із Казахстану, Російської федерації, Туркменії, Італії. В 1/4 фіналу Тетяна поступилась спортсменці з Бельгії, а в поєдинку за 3 місце – кубинці і посіла п'яте загальне місце.

Беляєва Т. І., завершуючи навчання в інституті у травні 1999 р., захистила дипломну роботу, керівником якої був доцент С. М. Сінгаєвський, їй було присвоєно кваліфікацію вчителя фізичної культури і вручено диплом спеціаліста.

У статусі випускниці Кам'янець-Подільського університету її зараховують до складу збірної команди України для участі у XXVII Олімпійських іграх. Виступаючи у ваговій категорії 70 кг, у поєдинку 1/16 фіналу зазнала поразки і вибула з боротьби за медалі.

Беляєва Т. І. після XXVII Олімпійських ігор вирішила завершити участь у змагальній діяльності і свій вагомий досвід і знання, набуті в університеті, плідно використовувати у тренерській роботі.



БІЛОДІД Геннадій Григорович

*Заслужений майстер спорту України,
багаторазовий чемпіон Європи,
бронзовий призер чемпіонату світу,
учасник Олімпійських ігор 2000, 2004, 2008 рр.*

Серед випускників Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка чільне місце посів Геннадій Білодід – один із провідних дзюдоїстів нашої країни, який своїми успіхами і досягненнями примножив спортивну славу українського народу.

Народився Геннадій Білодід 22 липня 1977 року в м. Києві у дружній, працьовитій сім'ї. Батько його – будівельник, мати працювала друкаркою в інституті. Сам він пізніше згадував: «До багатства я не звик, у дитинстві не розкошував». Батьки, насамперед мати, напрочуд вдало обрали для нього життєву стежку – спорт, який став його головною справою.

Коли хлопчині було 11 років, батьки привели його до спортзалу київського спортклубу «Спартаківець», що на Оболоні, в секцію дзюдо. Мешкала сім'я неподалік, тому хлопцеві було неважко відвідувати тренування. Дзюдо Геннадію сподобалося одразу. Цей стародавній вид спорту привабив його своєю стрімкістю, навальністю і красою рухів. «З того часу, – говорить спортсмен, – живу лише дзюдо, хоча до всіх інших видів єдиноборств ставлюся з повагою». Дзюдо Геннадій почав займатися в ДЮСШ «Юний спартаківець» під керівництвом заслуженого тренера України Віктора Кошавцева. У 1992–1994 рр. юнак навчався у Київському спортивному ліцеї-інтернаті. Він вирішив займатися дзюдо серйозно і поставив перед собою завдання досягти в цій справі відчутних результатів, що йому, без сумніву, вдалося.

У 1994–1999 рр. Геннадій Білодід – студент Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (університету). Викладачі, які з ним працювали тоді, говорять про нього як про здібного, допитливого, працьовитого студента. З теплотою згадує про вищий навчальний заклад, факультет і сам випускник: «Доля звела мене з чудовими людьми: Станіславом Сінгаєвським, Миколою Солопчуком та Олександром Шишкіним, Саме вони переконали мене вступити на факультет фізичного виховання. І я не жалкую, бо в Кам'янці з'явилося чимало друзів. Хочу подякувати керівництву і викладачам навчального закладу, адже в моїх перемогах є їхня заслуга». Г. Білодід

навчався в магістратурі і захистив магістерську роботу. З 2002 року – аспірант Кам'янець-Подільського державного університету.

За плечима Геннадія Білодіда – роки наполегливої, цілеспрямованої, виснажливої праці у спорті, багато блискучих досягнень і перемог. Уже в 1993 році, у шістнадцятирічному віці, він став бронзовим призером Європейських молодіжних Олімпійських ігор серед юнаків (м. Вапкенсваард, Голландія). А в 1996 році він – бронзовий призер чемпіонату світу серед молоді з дзюдо (м. Порту, Португалія). За підсумками того року, які підбила Федерація дзюдо України, Г. Білодід посів шосте місце серед чоловіків, а серед тренерів його наставник В. Кошавцев – п'яте. У 1997 році знову «бронза» – на чемпіонаті Європи серед молоді (м. Любляни, Словенія). Третє місце серед чоловіків Геннадій здобув на Всеукраїнських літніх спортивних іграх у Донецьку (19–23 липня 1999 року).

У 2000 році Г. Білодід уперше взяв участь у змаганнях найвищого рангу – XXVII Олімпійських іграх (м. Сідней, Австралія). Як завжди, їхав сюди з надією на перемогу. Але, на жаль, цього разу спортивне щастя відвернулося від нашого спортсмена. Він виграв два бої – з кубинцем і казахом, але програв французькому і білоруському атлетам (хоча в інших турнірах йому щастило їх здолати). Ця невдача не викликала в нього песимізму, він вдумливо аналізував результати і наполегливо готувався до інших виступів. Цю Олімпіаду він згадував з теплотою, вона збагатила його досвід, дала незабутні враження, а ще азарт, адже і спортсмен, і його тренер з Кам'янець-Подільського університету О. П. Шишкін були переконані, що це лише перша олімпіада Геннадія.

Уже після Сіднею Геннадій Білодід посідає призове місце на чемпіонаті світу з самбо в Києві, виграє кубок Президента Росії Путіна в Магнітогорську. І водчас наполегливо готується до нових змагань – міжнародного турніру в Парижі, чемпіонату Європи, літньої універсиади в Пекіні.

На чемпіонаті Європи з дзюдо, який відбувся у травні 2001 року в Парижі, у фінальному поєдинку з італійцем Джузеппе Мадалоні Геннадій Білодід здобув блискучу перемогу і став чемпіоном Європи. Це був заслужений успіх. За словами старшого тренера чоловічої збірної України Анатолія Калінського, «працювати з Білодідом – легко і приємно, проблем ніколи не виникає. Ця людина знає, чого хоче, і розуміє, чого від неї хочуть наставники». Першість у Парижі назавжди залишилася в пам'яті спортсмена, адже впродовж усього вирішального поєдинку вимогливі французькі уболівальники скандували «Гена Білодід», після перемоги його вітали рідні, друзі, знайомі, а «тренер навіть плакав».

Потім були нові перемоги. У 2002 році Геннадій Білодід став срібним призером чемпіонату світу з самбо, а в 2003 – чемпіоном Європи з дзюдо.

У лютому 2004 року в Будапешті відбувся міжнародний турнір з дзюдо категорії «А». В поєдинках на угорських татамі брали участь і десять представників України. Найкраще виступив Геннадій Білодід: у ваговій категорії до 73 кг дзюдоїст виборов золоту медаль.

Цього ж року спортсмен узяв участь у XXVIII Олімпійських Іграх в Афінах, де здобув п'яте місце у фіналі з дзюдо.

У 2005 році він став бронзовим призером чемпіонату світу з дзюдо.

У 2008 році Геннадій Білодід – учасник XXIX Олімпійських Ігор у Пекіні (посів п'яте місце).

Здобуваючи все нові й нові перемоги, спортсмен постійно вдосконалює свою майстерність. Геннадій Білодід – майстер спорту з дзюдо (29 вересня 1994 року), майстер спорту міжнародного класу з дзюдо (30 грудня 1996 року), майстер спорту з самбо (15 жовтня 2001 року), майстер спорту міжнародного класу з самбо (20 березня 2002 року), заслужений майстер спорту (20 грудня 2004 року).

Готуючись до змагань різних рівнів та під час виступів, Геннадій Білодід збагатився величезним досвідом і своїми знаннями щедро ділився з колегами, юними спортсменами-початківцями. Він переконаний, що для кожного спортсмена, зокрема майстра високого класу, надзвичайно важливе значення має загальна фізична підготовка, а також володіння технікою боротьби. Вони тісно пов'язані між собою. Майстер говорить: «У нас багато тактичних сутичок, але якщо немає фізичної підготовки, то однієї тактики теж недостатньо. Для перемоги потрібні й тактика, і техніка, і швидкість, і гнучкість, і сила волі. Усе це разом дає можливість витримати загальні навантаження».

Великого значення у підготовці спортсменів високого класу Г. Білодід надає роботі кваліфікованих тренерів. Говорячи про передумови своїх видатних досягнень на спортивній ниві, він якось зазначив, що для цього довелось систематично і багато працювати, а потім додав: «До того ж, у мене дуже хороші особисті тренери й тренери збірної команди. Вони вміють змусити працювати навіть тоді, коли уже сам “розхолодився”. Необходні також гарні тренувальні збори – у горах, на морі». А на запитання кореспондента про його ставлення до вживання допінгу, адже, мовляв, у сучасному спорті конкуренція дуже серйозна, Г. Білодід відповів рішуче: «Я знаю одне: вживати допінг – означає померти як фізично, так і морально. Тому не вживаю і вживати не буду». Отже, неодмінною рисою справжнього спортсмена є відповідальність перед своєю совістю, перед людьми, висока моральність.

Таких принципів видатний спортсмен дотримується постійно й неухильно. Спорт, насамперед дзюдо і самбо, – це справа його життя.

Сьогодні Геннадій постійно мешкає в м. Києві, працює старшим тренером збірної України з дзюдо, разом із дружиною Світлоною Кузнецовою, чемпіонкою України, підготували доньку Дар'ю, яка стала 20 вересня 2018 року чемпіонкою світу у 17-річному віці, вписавши своє ім'я в історію дзюдо як наймолодша чемпіонка світу.

Про сім'ю Геннадій говорить: «Це мій надійний тил. Де б не був, щодня телефоную додому, з-за кордону теж. Намагаюсь привезти подарунки, сувеніри. Дружині купую французькі парфуми, дочці – іграшки, одяг».

Такий він, Геннадій Білодід, – цікава, неординарна людина, талановитий, наполегливий і цілеспрямований спортсмен, який вписав немало яскравих сторінок в історію українського спорту. За це йому подяка і шана тисяч уболівальників, усіх, кому не байдужий імідж України в сучасному світі. Пам'ятають і поважають його в Кам'янці-Подільському, у рідному університеті та на факультеті, де навчався, пишаються його успіхами і вірять, що попереду в нього ще багато нових досягнень і перемог.



БІЛОДІД Дар'я Геннадіївна

*Заслужений майстер спорту України з дзюдо,
чемпіонка Європи,
багаторазова переможниця European Cup,
Grand Prix, чемпіонка світу*

Дар'я Білодід народилась 10 жовтня 2000 року в Києві у спортивній родині відомих дзюдоїстів, а зараз тренерів – Світлани Кузнецової та Геннадія Білодіда.

Дар'я Білодід почала займатись спортом з чотирьох років, коли батьки віддали її в секцію гімнастики. Однак у шість років самостійно ухвалила рішення займатись дзюдо. Відтоді її тренують батьки. У 15 років вона виграла чемпіонат України, згодом здобула в дві золоті медалі на юнацькому чемпіонаті Європи і чемпіонаті світу з дзюдо серед кадетів.

У 2017 році дебютувала в «дорослій» віковій групі, здобувши перемогу на Континентальному Кубку в Празі, а через місяць Дар'я Білодід стала чемпіонкою Європи, одержавши перемогу над олімпійською дзюдоїсткою з Росії Іриною Долговою на чемпіонаті у Варшаві.

Важливим кроком у житті Дар'ї був 2017 – рік вступу до Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на факультет фізичної культури, де вміло поєднує навчання з досить напруженими навчально-тренувальними заняттями, готуючись до відповідального старту – чемпіонату світу.

На чемпіонаті світу 2018 року була третьою «сіяною» спортсменкою. Розпочала турнір з перемоги над Дістрією Краснікі з Косово та Сьонь Яо з Китаю. У чвертьфіналі перемогла Отгонцецег Галбодрах із Казахстану, якій поступилася на минулому чемпіонаті світу, а у півфіналі перемогла чинну олімпійську чемпіонку Паулу Парето з Аргентини. У фіналі Білодід перемогла чинну чемпіонку світу Фуну Тонакі з Японії. Ця перемога зробила її наймолодшою чемпіонкою світу серед дорослих. Дар'я Білодід стала нею у віці 17 років й 11 місяців. Вона побила попередній віковий рекорд, що належав японці Рійоко Тамурі, яка у 1993 році стала чемпіонкою світу, коли їй було 18 років та 1 місяць.

Здобувши сенсаційну перемогу, Дар'я Білодід сказала: «У мене завжди було бажання перемагати, я дуже-дуже люблю вигравати золоті медалі. Для мене медаль – це тільки золото!

Рецепт мого успіху? Я не дуже люблю про себе говорити. Мама вважає, що це 90 відсотків праці й 1 – таланту. Я теж вважаю, що головне – тренуватись. Є багато талановитої молоді, яка через свої лінощі не може досягти мети».

Також Дар'я наголосила, що не планує присвячувати все життя спорту: «У дзюдо багато дівчат затримуються до 30 років і навіть більше. Планую боротися десь до 25 років, а потім займусь іншими справами».

У Дар'ї Білодід грандіозні плани, у їх переліку – чемпіонати Європи і світу, але основним досягненням, про яке вона мріє, є золота медаль Олімпійських ігор.

Зокрема, на Європейських іграх 2019 року в Мінську вона стала чемпіонкою ігор і паралельно чемпіонкою Європи. Як наслідок, Дар'я одержала ліцензію на право участі у XXXII Олімпійських іграх, які відбудуться 2020 року в Токіо.

Отже, плани і мрії спортсменка наполегливо реалізовує.

Колектив факультету фізичної культури бажає їй успішного досягнення поставленої мети.



ЗАДВОРНИЙ Руслан Миколайович

*Заслужений майстер спорту України,
чемпіон світу,
Європи та України з боротьби самбо*

Задворний Р. М. народився 1976 року в м. Нетішин Хмельницької області.

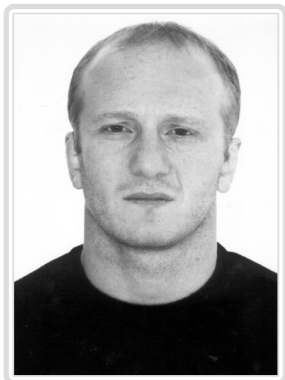
Закінчив Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут у 1999 році.

Задворний Р. М., навчаючись на факультеті фізичного виховання, раціонально поєднував тренувальні заняття, змагальну практику з оволодінням професією.

Під час навчання Руслан досяг найвищих результатів у змагальній діяльності:

- чемпіон світу з самбо – 1995 р. (м. Софія, Болгарія);
- бронзовий призер Кубка світу – 1996 р. (м. Костово, Росія);
- володар Кубка світу з самбо – 1998 р. (м. Кенісберг, Росія);
- чемпіон світу з самбо – 1998 р. (м. Кенісберг, Росія);
- чемпіон Європи – 1998 р. (м. Турін, Італія);
- чемпіон світу серед студентів з самбо – 1998 р. (м. Турін, Італія);
- чемпіон Європи – 1999 р. (м. Софія, Болгарія).

Після завершення навчання в університеті Руслан Миколайович працює тренером з боротьби самбо у м. Харкові, він є суддею міжнародної категорії.



ЗАЗІРОВ

Заза Діанозович

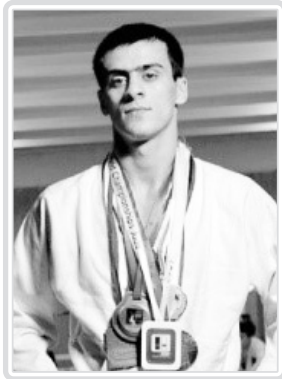
*Заслужений майстер спорту України,
бронзовий призер XXVI Олімпійських ігор,
(Атланта, США, 19 липня – 4 серпня 1996 р.),
учасник XXVII Олімпійських ігор (Сідней,
Австралія, 15 вересня – 1 жовтня 2000 р.),
багаторазовий чемпіон Європи,
призер чемпіонату світу*

Народився Зазіров З. Д. 1972 року у м. Горі (Грузія). З 1980 року почав займатись вільною боротьбою і лише через 16 років досяг значних успіхів на міжнародних змаганнях. Зазіров З. Д. став чемпіоном Європи серед кадетів, юніорів, чемпіоном світу серед юніорів, чемпіоном Європи серед дорослих спортсменів. Ці та інші досягнення належать до періоду з 1988 по 1996 рр. Зважаючи на успіхи у змагальній діяльності, Зазіров З. Д. у складі збірної команди України з вільної боротьби бере участь у XXVI Олімпійських іграх. Турнір олімпійців з вільної боротьби для Зазірова З. Д. був дуже складним, зважаючи на те, що у його ваговій категорії до 68 кг брали участь найсильніші борці світу, а також через необ'єктивне суддівство, що дало змогу здобути лише бронзову нагороду.

Після завершення Олімпійських ігор Зазіров З. Д. продовжив активно виступати на міжнародній спортивній арені:

- 1997 рік – бронзовий призер чемпіонату Європи;
- 1997 рік – бронзовий призер чемпіонату світу;
- 1998 рік – срібний призер чемпіонату Європи;
- 1998 рік – срібний призер чемпіонату світу;
- 1999 рік – чемпіон Європи;
- 2000 рік – учасник XXVII Олімпійських ігор (11 місце).

Зазіров З. Д. навчався на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського державного університету за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура». Під час навчання успішно склав іспити й заліки, працював над темою дипломної роботи під керівництвом професора Г. М. Арзютова. Виконуючи дипломну роботу, раціонально використовував дослідження, одержані під час навчально-тренувальних зборів у складі збірної команди України. Після успішного захисту дипломної роботи у червні 2004 р. Зазіров З. Д. одержав диплом спеціаліста і направлений на роботу до м. Києва, де працював тренером, успішно використовуючи знання, набуті в університеті та в процесі навчально-тренувальної і змагальної діяльності.



ЗАНТАРАЯ Георгій Малхазович

*Заслужений майстер спорту України з дзюдо,
чемпіон світу, чемпіон Європи,
перший чемпіон світу з дзюдо в історії України,
учасник XXX Олімпійських ігор у Лондоні*

Зантарая Г. М. – український дзюдоїст грузинського походження, народився 21 жовтня 1987 року в м. Галі (Грузинська РСР). У 2007 році вступив до Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за напрямом підготовки «Фізичне виховання».

У липні 2011 року, пройшовши державну атестацію, здобув кваліфікацію бакалавра з фізичного виховання, вчителя фізичної культури й отримав диплом. Зантарая Г. М. продовжив навчання на факультеті фізичної культури і в червні 2013 отримав диплом спеціаліста. Бажаючи здобути повну вищу освіту, він навчався у магістратурі і в червні 2014 року після успішного захисту кваліфікаційної роботи (науковий керівник – О. П. Шишкін) отримав диплом магістра за спеціальністю «Фізичне виховання».

Роки навчання на факультеті фізичної культури не завадили підготовці та участі в змаганнях міжнародного рівня – чемпіонатах світу, Європи, Гран-Прі і багатьох інших.

Досягнення у змагальній діяльності:

Чемпіонати світу:

- Чемпіон – 2009 р. (Роттердам);
- Срібний призер – 2010 р. (Токіо);
- Бронзовий призер – 2013 р. (Ріо-де-Жанейро);
- Бронзовий призер – 2014 р. (Челябінськ).

Чемпіонати Європи:

- срібний призер – 2009 р. (Тбілісі);
- чемпіон – 2011 р. (Стамбул).

Зантарая Г. М. 2009 року став першим серед українських спортсменів чемпіоном світу з дзюдо, а 2010 року – срібним призером чемпіонату світу. За ці досягнення НОК України визначив його кращим спортсменом 2009 і 2011 рр.

Зантарая Г. М. продовжує брати участь у відповідальних змаганнях і за їх наслідками одержує ліцензію на право брати участь у XXX Олімпійських іграх (Лондон, 27 липня – 12 серпня 2012 року).

Прикро, але в першій сутичці олімпійського турніру Зантарая Г. М. поступився італійцю Е. Верде і вибув із змагань.

У наступному чотирирічному циклі перед Олімпійськими іграми 2016 року Зантарая Г. М. брав участь у престижних змаганнях. У жовтні 2015 року став срібним призером Гран-Прі у Парижі. У червні 2016 року він став переможцем відкритого континентального Кубку (Мадрид, Іспанія) й, одержавши ліцензію у складі збірної команди України, взяв участь у XXXI Олімпійських іграх (Ріо-де-Жанейро, 5 серпня – 21 серпня 2016 р.), але як на попередній Олімпіаді, вибув із турніру, зазнавши поразки від спортсмена з Португалії.

Після Олімпійських ігор Зантарая Г. М. заявив, що має намір здобути олімпійську медаль у наступних Іграх–2020 у Токіо. Завдяки високим досягненням й авторитету Георгія Малхазовича його обрано 2017 року членом Комісії атлетів міжнародної Федерації дзюдо (IJF) від Європейського союзу дзюдо.



КІНДЗЕРСЬКА Ірина Миколаївна

*Майстер спорту України міжнародного класу,
чемпіонка Європи і світу серед молоді
з боротьби дзюдо,
учасниця XXX Олімпійських ігор в Лондоні 2012 р.*

Кіндзерська І. М. народилася 13 червня 1991 р. у м. Кам'янці-Подільському. Навчалася на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка з 2008 по 2017 рік.

Кіндзерська І. М. під час навчання на факультеті фізичної культури, яке поєднувала з кропіткою навчально-тренувальною роботою, досягла вагомих результатів на міжнародній спортивній арені з дзюдо:

- 2008 р. – чемпіонка Європи і світу серед молоді з боротьби самбо;
- 2009 р. – бронзова призерка Всесвітньої Універсіади;
- 2009 р. – срібна призерка чемпіонату світу з дзюдо (U20), Париж, Франція);
- 2009 р. – чемпіонка Європи з дзюдо (U20), Єреван, Вірменія);
- 2011 р. – бронзова призерка з дзюдо (Стамбул, Туреччина);
- 2009–2011 рр. – призерка Кубку світу;
- 2012 р. – учасниця XXX Олімпійських ігор (Лондон, 27 липня – 12 серпня);
- 2012 р. – найкраща дзюдоїстка України;
- 2013 р. – бронзова призер чемпіонату Європи у ваговій категорії понад 78 кілограм.

Кіндзерська Ірина Миколаївна після виконання навчального плану за кваліфікацією «бакалавр» одержала диплом державного зразка.

У 2015 р. – диплом спеціаліста з відзнакою.

Після навчання на денному відділенні за спеціальністю «Середня освіта (Фізична культура)» їй було присвоєно кваліфікацію магістра, викладача фізичного виховання і 30 червня 2017 року видано диплом магістра.

Навчаючись на факультеті, Кіндзерська І. М. наполегливо готувалася до старту ХХХ Олімпіади, за результатами участі у відповідальних змаганнях одержала ліцензію на право участі в Олімпіаді.

Майстер спорту України міжнародного класу з дзюдо, 21-річна Ірина була наймолодшою учасницею олімпійського турніру. Перемога над туркенею Г. Косатюрк – і вона стала учасницею чвертьфіналу, але поступившись британці К. Бріант, Кіндзерська І. М. посіла 5 місце, це був найкращий результат українських дзюдоїстів на Олімпіаді в Лондоні.

За досягнуті успіхи у змаганнях найвищого рангу Кіндзерську І. М. було визнано найкращою дзюдоїсткою України – 2012.



КОЛОМІЄЦЬ Олександр Васильович

*Заслужений майстер спорту України
з боротьби самбо, чемпіон Європи і світу*

Коломієць О. В. закінчив факультет фізичної культури Кам'янець-Подільського педагогічного інституту в 1997 році.

Під час навчання на факультеті фізичної культури активно брав участь у міжнародних змаганнях найвищого рангу:

- чемпіонат світу з самбо – 30 серпня – 3 вересня 1995 р. (Софія, Болгарія) – 3 місце;
- чемпіонат Європи з самбо – 19–22 травня 1995 р. (Мінськ, Білорусь) – 3 місце;
- чемпіонат світу з самбо серед молоді – 30 вересня – 1 жовтня 1996 р. (Харків, Україна) – 2 місце.

У 2011 році Коломієць О. В., виступаючи на змаганнях з бойового самбо, поповнив свій арсенал титулами чемпіона Європи та чемпіона світу, він є гордістю української школи самбо. За підсумками сезону Коломієць О. В. було номіновано на престижну премію Національного Олімпійського Комітету «Герої спортивного року» в номінації «Разом з олімпійцями».



ЛЕВКОВСЬКА **Ольга Андріївна**

Майстер спорту України міжнародного класу з вільної боротьби, чемпіонка Європи

Левковська О. А. завершила навчання на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту у 2007 році. Спортивні досягнення Левковської О. А. за період навчання на факультеті фізичної культури:

- бронзовий призер чемпіонату України з вільної боротьби;
- бронзовий призер Кубка України;
- чемпіонка України з вільної боротьби 2004 року;
- чемпіонка Європи з вільної боротьби;
- бронзовий призер XXIII літньої Всесвітньої Універсиади 11–12 серпня 2005 р. (Ізмір, Туреччина).

Левковській О. А. присвоєно почесне звання «Майстер спорту України міжнародного класу з вільної боротьби» за перше місце у чемпіонаті Європи.



МАКУХА **Іванна Вікторівна**

Майстер спорту України міжнародного класу з дзюдо, чемпіонка Європи

Макуха І. В. – випускниця Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 2012 року. За роки навчання на факультеті фізичного виховання університету Іванна брала участь у змаганнях міжнародного рангу в складі збірної команди України з дзюдо і досягла таких результатів:

- срібний призер чемпіонату Європи з боротьби серед юніорів (U 20) – 2008 р. (м. Варшава, Польща);
- срібний призер чемпіонату Європи з боротьби серед юніорів (U 20) – 2009 р. (м. Єреван, Вірменія);
- бронзовий призер чемпіонату Бельгії з дзюдо 2010 року;
- бронзовий призер чемпіонату Європи (U 20) – 2010 р. (м. Самоков, Болгарія);

- бронзовий призер чемпіонату Європи серед молоді (U 23) – 2010 р. (Боснія і Герцоговина);
- чемпіонка V літніх спортивних ігор молоді України – 2010 р. (м. Харків, Україна);
- бронзовий призер чемпіонату Європи серед молоді (U 23) – 2011 р. (м. Тюмень, Росія);
- срібний призер чемпіонату Європи серед молоді (U 23) – 2012 р. (м. Прага, Чехія).

За досягнення на чемпіонатах Європи 2008–2012 рр. Іванні присвоєно почесне звання «Майстер спорту України міжнародного класу з дзюдо». Після завершення навчання в університеті працює тренером у м. Києві.



МАРТИНЕНКО **Олег Володимирович**

*Майстер спорту України міжнародного класу з самбо,
віцепрезидент Київської федерації самбо*

Мартиненко О. В. народився 2 липня 1976 р. у м. Києві. 1997 року завершив навчання на факультеті фізичного виховання Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету.

Під час навчання в університеті поєднував тренувальні заняття із змагальною практикою та оволодінням професійними знаннями.

Спортивні досягнення:

- бронзовий призер чемпіонату Європи з самбо – 19–22 травня 1995 р. (м. Мінськ, Білорусь);
- срібний призер чемпіонату світу з самбо серед молоді – 30 вересня – 1 жовтня 1996 р. (м. Харків, Україна);
- бронзовий призер чемпіонату Європи серед молоді – 24–28 квітня 1996 р. (Аранджело-вац, Югославія);
- срібний призер III чемпіонату світу з самбо серед студентів – 13–16 вересня 1996 р. (м. Кишинів, Молдова).



МАТРОСОВА **Анастасія Володимирівна**

*Заслужений майстер спорту України з дзюдо,
багаторазова призерка чемпіонатів Європи,
учасниця Олімпійських ігор 2004 року
в Афінах (Греція),
чемпіонка світу з боротьби самбо,
володар Кубка світу*

Матросова А. В. народилася 3 квітня 1982 р. в м. Києві. Навчалася на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського педагогічного університету (нині Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка). У 2006 році після завершення навчання на першому етапі за освітнім рівнем «Бакалавр» їй було присвоєно кваліфікацію вчителя фізичної культури та валеології, організатора туристичної роботи і видано диплом.

Матросова А. В. продовжила навчання в магістратурі, і після завершення та успішного захисту кваліфікаційної роботи їй присвоєно кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача фізичного виховання.

Матросова А. В. навчання на факультеті фізичної культури вміло поєднувала з напруженим навчально-тренувальним процесом і змагальною діяльністю. Саме за роки навчання вона досягла високих результатів на міжнародній спортивній арені.

Найвищі досягнення:

- бронзовий призер чемпіонатів Європи 2000, 2002, 2004, 2005 років;
- чемпіонка світу серед юніорів (U 20) 2000 року;
- чемпіонка Європи серед молоді і юніорів (U 23 – 2004 рік; U 21 – 1996 рік; U 20 – 1999 рік);
- чемпіонка світу із самбо (Казахстан, 2005 р.).

Матросова А. В. у 2000 році вперше в історії України стала чемпіонкою світу з дзюдо. До 2004 року Анастасія Володимирівна брала участь у відповідальних міжнародних змаганнях і за їх результатами одержала ліцензію на участь у XVIII Олімпійських іграх в Афінах.

Прихильники дзюдо в Україні сподівались на вдалий виступ Анастасії, однак цього не сталося. Початок змагань на Олімпіаді був багатообіцяючим. На шляху до півфіналу три поєдинки завершилися достроково на користь Анастасії, для перемоги їй було достатньо декілька хвилин. В ¼ фіналу на 25 секундні перемогла британку Р. Уїлдінг, провівши результативний прийом,

вийшла у півфінал, де програла китайцям та італійці, що, на жаль, позбавило Анастасію можливості боротися за третє призове місце.

Матросова А. В. є однією з найкращих дзюдоїсток в Україні, її досягнення за роки спортивної кар'єри у поєднанні з навчальною роботою в університеті є добрим прикладом не лише для новачків, а й титулованих спортсменів.



МЕРЛЕНІ (МЕЛЬНИК, МИКУЛЬЧИН) Іріні Олексіївна

*І на вищу сходинку піднялась
Королева Афін – Мерлені!
Було радості, сльози і втіхи
І признань непідкупних порив,
Клас «Юкрейне» – доносилось стиха,
І Хмельницький нестримно радів!*

(А. Пасічник «Поклик килима»)

Мерлені Іріні Олексіївна – заслужений майстер спорту України з вільної боротьби.

Спортивні досягнення:

- чемпіонка XXVIII Олімпійських ігор (Афіни, 2004);
- бронзова призерка XXIX Олімпійських ігор (Пекін, 2008);
- чемпіонка світу (2000, 2001, 2003, 2007 рр.);
- чемпіонка Європи (2004, 2005 рр.) у ваговій категорії до 48 кг;
- чемпіонка Всесвітньої Універсіади (м. Ізмір, Туреччина, 2004 року).

Випускниця Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 2010 року.

Мерлені (Мельник) Іріні народилась 8 лютого 1982 року в м. Кам'янці-Подільському, згодом переїхала до м. Хмельницького на постійне місце проживання, де навчалась у № 15 та № 28 школах.

У 15-річному віці почала займатись вільною боротьбою у Хмельницькому обласному центрі фізичного виховання учнівської молоді.

Початком спортивного сходження Іріні вважає 1998 рік. Тоді її, 16-річну дівчину, допустили до змагань чемпіонату України серед дорослих, де вона посіла четверте місце. Так склалося, що з однолітками в Україні майже не змагалася, а одразу розпочала з чемпіонату світу серед кадетів, що проходив у Манчестері, де 1998 року стала чемпіонкою.

У 1999 році Іріні стала чемпіонкою України серед жінок, чемпіонкою молодіжного чемпіонату світу, а наступного року в Софії (Болгарія) вона перемогла на чемпіонаті світу серед дорослих, двічі ставала чемпіонкою світу, а далі була блискуча перемога на змаганнях XXVIII Олімпійських ігор. Коли судді оголосили Іріні переможницею, вона не змогла стримати емоцій, її реакцією були сльози і стрибок на рефері. Глядачі стали аплодувати їй – першій олімпійській чемпіонці серед усіх жінок, які займаються вільною боротьбою.

А далі були нові події і перемоги: одруження (чоловік – майстер спорту України міжнародного класу), народження сина Артура, друге повернення у великий спорт і срібна медаль чемпіонату світу з боротьби (Баку, 2007), бронзова медаль XXIX Олімпійських ігор (2008).

Ці спортивні досягнення збіглися з навчанням у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Навчання в університеті, яке поєднувала з тренувальною роботою і змагальною діяльністю, було успішним. Зокрема, у 2008 р. Іріні присвоєно кваліфікацію бакалавра і видано диплом з відзнакою. 2009 р. – захист диплома спеціаліста, а у 2010 р. вона отримала диплом магістра з відзнакою.

Після завершення навчання Іріні народила ще одного сина Адама і продовжує займатись спортом. І не дарма, адже в нелегкій боротьбі на змаганнях XXX Олімпійських ігор (Лондон, 2012 р.) борчиня посіла 5 місце, а 21 вересня 2012 р. Іріні Мерлені зарахована до складу найкращих спортсменів світу – всесвітньої Зали слави Міжнародної Федерації об'єднаних стилів боротьби.

У 2014–2015 рр. Іріні Олексіївна очолювала управління молоді та спорту Хмельницької облдержадміністрації. 2014 року, коли розпочалась війна на Сході нашої країни, вона виставила на аукціон золоту медаль і кубок, які здобула на Міжнародному турнірі «Червоне море», і виручені кошти перерахувала на потреби української армії.

Іріні Олексіївна Мерлені займається громадською діяльністю. Вона учасниця різноманітних телевізійних проєктів: стала найкращою у вокальному конкурсі «Караоке – ринг», на «Битві українських міст», де очолювала команду міста Хмельницького, на спортивно-розважальному шоу «Ігри патріотів» неодноразово приводила свою команду до перемоги, була активною учасницею у проєкті «Танцюю для тебе». Іріні Олексіївна щорічно організовує турнір на призи Іріні Мерлені.

За успіхи у змагальній діяльності удостоєна високих нагород: ордена Княгині Ольги другого (2002 р.) та третього ступенів (2008 р.), ордена «За заслуги» третього ступеня (2004 р.), ордена «За розбудову України» імені Михайла Грушевського (2004 р.), Почесної грамоти Кабінету Міністрів України (2004 р.).



МЕЛЬНИК

Олексій Олексійович

*Майстер спорту України з вільної боротьби,
заслужений тренер України*

Мельник О. О. народився 12 листопада 1984 року в м. Хмельницькому. Навчаючись у школі, почав займатись вільною боротьбою, що стало вирішальним чинником у виборі майбутньої професійної діяльності.

Мельник О. О. активно брав участь у чемпіонатах України серед молоді, студентів та дорослих і, як наслідок, – став багаторазовим переможцем і призером.

Досягнення Олексія відповідають вимогам ЄСКУ, що дало право на присвоєння йому почесного звання «Майстер спорту України» з вільної боротьби. Ці та інші успіхи в змагальній діяльності Олексій поєднує з навчанням на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

На третьому курсі Мельника Олексія запрошують у тренерський колектив, який готує збірну команду України з вільної боротьби до участі в Олімпійських іграх. Саме на цих навчально-тренувальних зборах готувалася його сестра – Ірина Олексіївна Мельник (Мерлені). Мельник Олексій уже мав досвід у підготовці та участі в змаганнях, знання, здобуті під час навчання на факультеті фізичної культури. Це, а також володіння показниками сестри Ірини у фізичній, технічній, психологічній підготовці дало змогу одержати очікуваний результат – успішно виступити на Олімпійських іграх.

Після завершення змагань відповідно до Указу Президента України Мельнику О. О. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту», а Міністерство молоді та спорту України присвоїло йому почесне звання «Заслужений тренер з вільної боротьби».

Після завершення навчання в університеті Мельник О. О. працює тренером з вільної боротьби і є тренером своєї дружини – чемпіонки Європи і світу з вільної боротьби.



НІКОЛАЙЧУК Ольга Петрівна

*Заслужений майстер спорту України
з боротьби самбо,
майстер спорту України з дзюдо,
призер чемпіонатів світу з самбо*

Ніколайчук О. П. народилася 29 жовтня 1969 року в селі Топорівці Чернівецької обл. Спортом почала займатись у 15-річному віці – спершу дзюдо, а потім боротьбою самбо. Першим тренером Ольги був Лазар Рейхштадт, пізніше тренувалася під керівництвом Данила

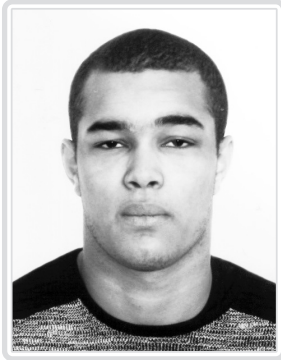
Тубеншлага, Михайла Гуски, Олександра Шишкіна, заслужених тренерів Георгія Кирила і Юліана Германюка.

Уперше на національній арені виступила на юнацькій першості України з дзюдо, посівши друге місце. За межами країни вперше відзначилась на молодіжній першості СРСР з дзюдо, де виборола бронзову нагороду. Норматив майстра спорту виконала спершу з дзюдо в 1987 році, а у 1990 році з боротьби самбо.

На X Спартакіаді народів СРСР з боротьби самбо в 1991 році (м. Мінськ, Білорусія) посіла друге місце. Навчаючись на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту, Ніколайчук О. П. продовжувала брати участь у відповідальних змаганнях і досягла високих результатів:

- чемпіонат Європи з самбо серед студентів 1992 року (м. Київ) – 1 місце;
- чемпіонат світу з боротьби самбо (м. Мінськ, Білорусь) у 1992 році – 3 місце;
- чемпіонат світу з боротьби самбо (м. Омськ, Росія) у 1992 році – 2 місце.

Ніколайчук О. П. з 2002 року працює старшим викладачем кафедри фізичного виховання Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.



НЬЯБАЛІ Кеджау Францискович

Майстер спорту України міжнародного класу з дзюдо, чемпіон світу, багаторазовий чемпіон і призер Європи, учасник XXXI Олімпійських ігор в Ріо-де-Жанейро

Ньябалі К. Ф. навчався на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за спеціальністю «Фізичне виховання».

У 2013–2014 рр. під керівництвом доцента Шишкіна О. П. захистив кваліфікаційну роботу й отримав диплом магістра.

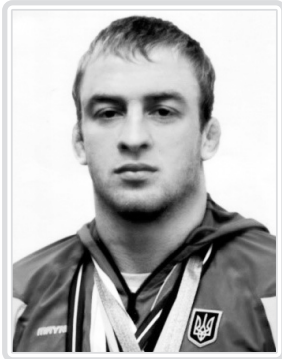
Ньябалі К. Ф. до навчання на факультеті фізичної культури, під час і після його завершення одержував вагому кількість перемог на міжнародній арені:

- чемпіон світу, 2005 р. (Париж, Франція);
- срібний призер Кубка світу 2011 р. (Тбілісі, Грузія);
- бронзовий призер Grand Prix 2014 р. (Астана, Казахстан);
- бронзовий призер EUROPEAN JPTN 2015 (Мінськ, Білорусь);
- чемпіон світу U20 (2009 р.);
- бронзовий призер чемпіонату Європи U20 (2009 р.);
- чемпіон світу з дзюдо у 2009 році;
- багаторазовий чемпіон і призер чемпіонатів України та інші.

26-річний Ньябалі К. Ф. прагнув узяти участь в Олімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро, але для цього необхідно у відбіркових турнірах набрати кількість очок з метою одержання ліцензії для поїздки на Олімпіаду.

Два роки відбіркових змагань були дуже важливими. Ньябалі К. Ф. згадує: «... у деяких важливих стартах я програв, тому було складніше, ніж хотілося б. Я знав, що у ваговій категорії до 90 кг у мене буде багато сильних суперників, з якими неодноразово зустрічався і перемагав їх, і програвав їм».

В 1/16 фіналу Олімпійських ігор суперником Ньябалі К. Ф. був кубинець Е. Гонсамс, який отримав перемогу з найвищою оцінкою. Наставник спортсмена В. Дуброва після цієї сутички сказав: «На Олімпіаді просто немає слабких суперників. Якщо вже потрапив сюди, потрібно виходити, боротися і перемагати».



ОЛІЙНИК **Павло Степанович**

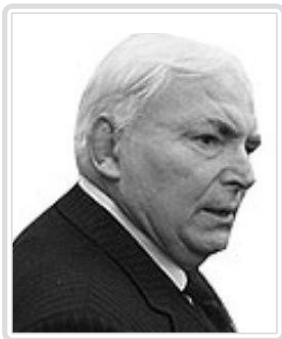
*Заслужений майстер спорту України
з вільної боротьби, чемпіон Європи,
володар Кубка України і світу*

Олійник П. С. народився 21 лютого 1981 р. в м. Хмельницькому. Почав займатись вільною боротьбою під керівництвом заслуженого тренера України Тарадая Миколи Петровича.

Олійник П. С. 2007–2011 та 2014 рр. навчався у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка на факультеті фізичної культури. Успішно поєднуючи навчання з напруженими тренувальними заняттями й участю у змагальній діяльності на міжнародному рівні, Павло Степанович досяг значних успіхів:

- 2009 р. – переможець Кубка України;
- 2010 р. – переможець Кубка світу (м. Москва, Росія);
- 2011 р. – бронзова медаль чемпіонату Європи (Дотмунд, Німеччина);
- 2013 р. – бронзова медаль чемпіонату Європи (м. Будапешт, Угорщина);
- 2013 р. – золота медаль чемпіонату Європи (м. Тбілісі, Грузія);
- 2013 р. – срібна медаль Всесвітньої Універсиади (м. Казань, Росія).

За цей успішний виступ Олійник П. С. нагороджений орденом Данила Галицького.



ПЛОСКОНІС **Володимир Пилипович**

*майстер спорту СРСР,
очолював Тернопільську спеціалізовану
дитячо-юнацьку школу олімпійського резерву
з греко-римської боротьби*

Плосконіс В. П. народився 10 листопада 1937 року в м. Тернополі. У 1959 році закінчив Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут.

За період професійної діяльності тренером і директором СДЮШОР з греко-римської боротьби Плосконіс В. П. відзначений високими почесними званнями:

- почесне звання «Заслужений тренер з греко-римської боротьби» (присвоєно у 1967 році);
- відповідно до Указу Президента України 1989 року присвоєно почесне звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»;
- за активну і якісну суддівську практику на чемпіонатах України та міжнародних змаганнях у 1981 році присвоєно звання «Суддя міжнародної категорії».

Плосконіс В. П. з 1991 року очолював Тернопільську СДЮШОР з греко-римської боротьби.



ПУЛЬКОВСЬКА Наталія Василівна

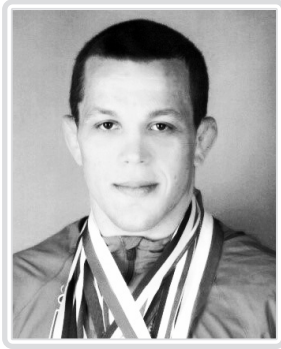
*Майстер спорту України
міжнародного класу,
призер чемпіонату світу*

Пульковська Н. В. – випускниця Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 2013 року.

За роки навчання в університеті брала активну участь у відповідальних міжнародних змаганнях і досягла таких результатів:

- чемпіонка Європи з вільної боротьби серед молоді – 1 місце;
- Чемпіонат світу з вільної боротьби серед молоді – 2 місце;
- IX Чемпіонат світу серед студентів з вільної боротьби – 25–30 жовтня 2010 р. (м. Турін, Італія) – 2 місце.

За результатами виступів на міжнародних змаганнях Пульковській Наталії Василівні присвоєно почесне звання «Майстер спорту України міжнародного класу з вільної боротьби».



СТАДНІК Андрій Володимирович

срібний призер XXIX Олімпійських ігор (Пекін, 8–24 серпня 2008 р.), володар Кубка світу, призер чемпіонатів світу і Європи, багаторазовий переможець та призер всеукраїнських і міжнародних змагань, заслужений майстер спорту України з вільної боротьби

Стаднік А. В. народився 1982 р. у смт. Вільківці Хмельницької області в багатодітній сім'ї.

Батько – майстер спорту з вільної боротьби, мати – легкоатлетка.

Стаднік А. В. добре навчався у школі, вже у 10-річному віці займався спортом – грав у футбол, виявляв здібності до легкої атлетики, відвідував заняття в музичній школі. Згодом батько залучив його до навчально-тренувальних занять боротьбою. Після переїзду до міста Хмельницького навчався в ЗОШ № 27 і тренувався в ОЦФВУМ. Із зростанням спортивної майстерності почав брати участь у змагальній діяльності на всеукраїнських чемпіонатах у складі команди Хмельницької області.

У 2004–2009 рр. навчався на факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, поєднуючи навчання з тренуваннями та участю у змаганнях. Упродовж 2009–2012 рр. успішно навчався за програмами освітніх рівнів спеціаліста і магістра. Захистивши магістерську роботу під керівництвом професора М. С. Солопчука, одержав диплом магістра.

За роки навчання в університеті Стаднік А. В. у 2005 році став володарем Кубка світу і здобув III місце на чемпіонаті Європи, а 2006 р. – бронзовий призер чемпіонату світу. Досягнуті результати дали змогу бути зарахованим до складу збірної команди України для участі у XXIX Олімпійських іграх. Стаднік А. В., маючи почесне звання «Заслужений майстер спорту України з вільної боротьби», виступав у ваговій категорії до 66 кг і здобув перемогу над представниками США, Індії, Білорусії, Казахстану. Лише у фіналі програв чемпіону світу 2007 р. та чемпіону Європи 2008 р. турецькому борцю і став срібним призером XXIX Олімпійських ігор.

За високі досягнення у спорті, мужність, самовідданість та волі до перемоги, піднесення міжнародного авторитету України Андрій Володимирович Стаднік удостоєний державних нагород: ордена «За мужність» III ступеня та відзнаки Президента України ювілейної медалі «20 років незалежності України».



ЧИСТЯКОВА Марина Олександрівна

*Майстер спорту України міжнародного класу,
володар Кубка світу з боротьби самбо,
кандидат наук*

Чистякова М. О. народилася 28 січня 1971 р. в м. Херсоні. У шкільні роки займалася різними видами спорту, але успіху досягла завдяки зустрічі з досвідченим тренером Кімом Робертом Сергійовичем, який звернув увагу на

Марину як на перспективну спортсменку з дзюдо.

Після трьох місяців навчально-тренувальної роботи на перших змаганнях у м. Севастополі Марина здобула 2 місце, а згодом стала найкращою спортсменкою Херсону у своїй віковій і ваговій категорії з дзюдо. 1986 року Марина брала участь у першості СРСР, де посіла 5 місце. Згодом у 1990 році їй було присвоєно почесне звання «Майстер спорту СРСР з дзюдо». Цього ж року вона вступила на факультет фізичної культури Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту ім. В. П. Затонського. В інституті доля її звела з тренером-викладачем Шишкіним О. П., під керівництвом якого у 1992 р. стала володарем Кубка світу з боротьби самбо у складі команди. 1993 року їй присвоєно почесне звання «Майстер спорту України міжнародного класу з боротьби самбо».

Навчаючись на факультеті фізичної культури, одночасно працювала тренером-викладачем з дзюдо Кам'янець-Подільської ДЮСШ №2.

Марина продовжує навчання у магістратурі і 2009 року одержує диплом магістра. У 2010 році Марина Чистякова вступила до аспірантури національного університету фізичного виховання і спорту України, де працювала над темою кандидатської дисертації під керівництвом професора, доктора медичних наук Шахліної Лариси Ян-Генріхівни. Згадуючи свого керівника, Чистякова Марина зауважила: «Лариса Ян-Генріхівна – високоосвічений спеціаліст, безкорислива, чесна і відверта у спілкуванні з підлеглими і сама до себе». Під її керівництвом Марина Чистякова захистила дисертаційну роботу на тему: «Побудова тренувального процесу, спрямованого на підвищення спеціальної роботоздатності спортсменок високої кваліфікації, які спеціалізуються у дзюдо», є автором понад 40 публікацій.

Марина Олександрівна з 2014 року працює у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка на посаді старшого викладача кафедри теорії і методики фізичного виховання.



ЯРЬОМКА Світлана Миколаївна

*Заслужений майстер спорту України
з сумо, майстер спорту України міжнародного
класу з дзюдо, чемпіонка світу з самбо*

Ярьомка С. М. – спортсменка міжнародного класу, яка успішно володіла технікою і тактикою боротьби самбо, боротьби на поясах, боротьби сумо, дзюдо.

На рахунку Ярьомки С. М. такі спортивні досягнення:

- всесвітня Універсиада з дзюдо (Китай, 2011 р.) – 5 місце;
- срібний призер чемпіонату Європи з боротьби самбо (Москва, 2012 р.);
- срібний і бронзовий призер чемпіонату світу з боротьби сумо (Китай, 2012);
- срібний призер чемпіонату світу з боротьби самбо (м. Мінськ, 2012 р.);
- чемпіонка світу з боротьби самбо (м. Санкт-Петербург, 2013 р.);
- бронзовий призер міжнародного турніру у серії Grand Slam (ОАЕ, 2014 р.);
- чемпіонка Гран-Прі з дзюдо (м. Ташкент, 2015 р.);
- бронзовий призер міжнародного турніру у серії Grand Slam (м. Баку, 2015 р.);
- срібний призер Гран-Прі з дзюдо (КНР, 2015 р.);
- переможець Кубка Європи з дзюдо (м. Софія, 2015 р.);
- бронзовий призер перших Європейських ігор з дзюдо (м. Баку, 2015 р.);
- срібний призер чемпіонату Європи з дзюдо (м. Казань, 2016 р.);
- срібний призер чемпіонату Європи з дзюдо (м. Варшава, 2017 р.);
- учасниця XXXI Олімпійських ігор (м. Ріо-де-Жанейро, 5–21 серпня 2016 р.).

Ярьомка С. М. досягла вагомих успіхів у змагальній діяльності на міжнародній арені, які збіглися з навчанням у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка на факультеті фізичної культури з 2009 по 2016 рр. за спеціальністю «Фізичне виховання».

Етапи навчання:

- 2009–2013 рр. – за освітнім ступенем «бакалавр»;
- 2013–2014 рр. – за освітнім ступенем «спеціаліст»;
- 2014–2016 рр. – за освітнім ступенем «магістр».

За всіма освітніми ступеннями навчання Ярьомці С. М. вручено дипломи з відзнакою. На останньому етапі навчання вона успішно захистила дипломну роботу під керівництвом доцента кафедри спорту і спортивних ігор М. Б. Гуски. Поєднуючи навчання в університеті з підготовкою до Олімпійських ігор, Ярьомка С. М. брала участь у відповідальних міжнародних змаганнях й одержала ліцензію на право участі у змаганнях Олімпіади серед 14 найкращих спортсменок світу.

Цікавий факт: ліцензію також одержала студентка факультету фізичної культури Кіндзерська І. М., яка виступала у тій же ваговій категорії. Від України могла виступати лише одна спортсменка у цій ваговій категорії. Успішний виступ Ярьомки С. М. у міжнародному турнірі з дзюдо Word Judo Masters – 2016 (м. Гвадалахара, Мексика) остаточно вирішив саме її участь в Олімпіаді. Змагаючись в 1/8 фіналу, Ярьомка С. М. програла представниці Нідерландів і вибула зі змагань. Незважаючи на поразку в олімпійському турнірі, Ярьомка С. М. є однією з провідних борчинь України, борчинь міжнародного рівня.

Значних успіхів на міжнародній арені досягли багато інших студентів факультету фізичної культури, імена яких стали відомі не лише в Україні, а й у країнах близького і далекого зарубіжжя. Ці студенти виступали на змаганнях з різних видів боротьби на чемпіонатах України, Європи і світу:

1. Васишин Ігор Іванович – вільна боротьба;
2. Войналович Наталія Володимирівна – боротьба самбо;
3. Вовк Олександр Ігорович – боротьба самбо;
4. Гремячев Мирослав Олегович – боротьба кураш;
5. Журавель Олександр Володимирович – боротьба самбо;
6. Жижанов Олексій Юрійович – боротьба кураш;
7. Іванов Олег Анатолійович – вільна боротьба;
8. Климович Алла Степанівна – боротьба самбо;
9. Козак Наталія Володимирівна – боротьба на поясах;
10. Кумечко Оксана Миколаївна – боротьба самбо;
11. Крамар Наталія Василівна – боротьба кураш;
12. Онищук Сергій Миколайович – боротьба самбо;
13. Поліньська Тетяна Анатоліївна – боротьба на поясах;
14. Реміцька Іванна Василівна – боротьба самбо;
15. Ребенок Оксана Олексіївна – дзюдо;
16. Стаднік Яна Володимирівна – вільна боротьба;
17. Стрижак Костянтин Олександрович – класична боротьба;
18. Том'як Галина Іванівна – дзюдо;
19. Цуркан Анжеліка Віталіївна – боротьба самбо.





Ярьомка Світлана (перша зліва)



Білодід Дар'я



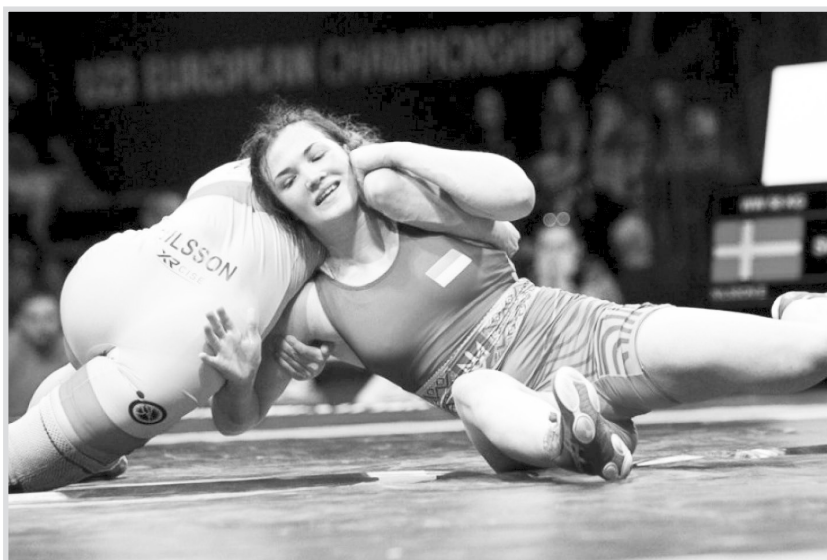
Кіндзерська Ірина



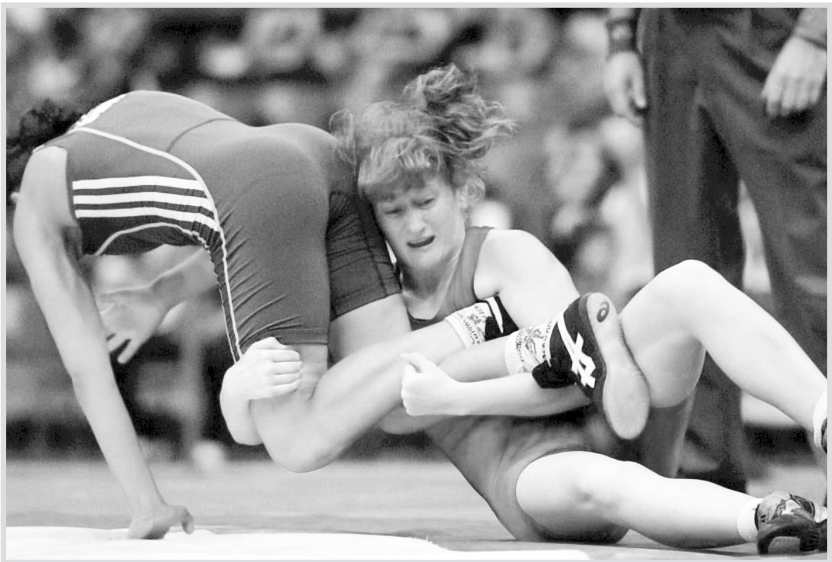
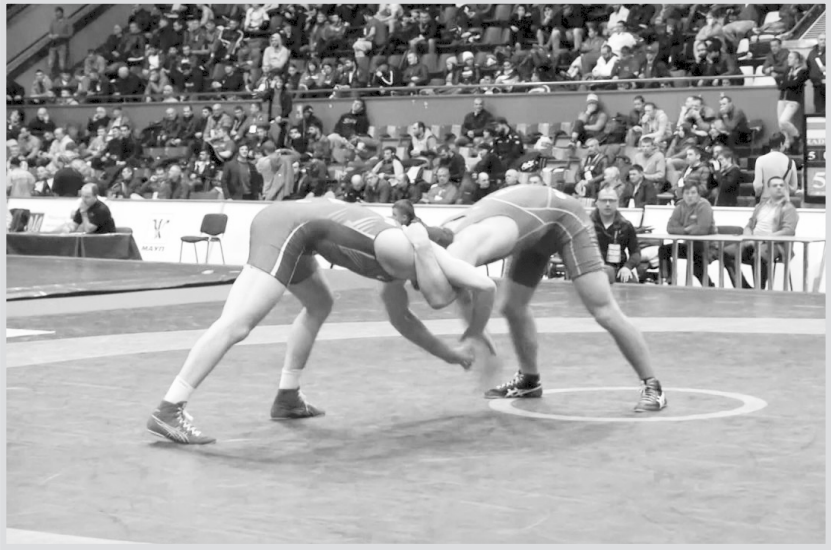
Нябалі Кеджау



Лівач Оксана



Кіт Тетяна



Пульковська Наталія

РОЗДІЛ 3

СПОРТИВНА БОРТЬБА В ІМЕНАХ

Хронологічне дослідження майже всього періоду функціонування факультету фізичної культури свідчить про те, що колектив з натхненням зустрів здобуття Україною державної незалежності. За нетривалий час відбулися зміни, спрямовані на увідповіднення з національним характером української держави усього вузівського життя.

Діяльність відділень спортивної боротьби та викладачів-тренерів, їхній внесок у розвиток спортивної боротьби, досягнення у змагальній діяльності, підготовці МСУМК, ЗМСУ, наукові досягнення випускників, державні та відомчі нагороди і відзнаки є свідченням того, що ці успіхи неоціненні в межах університету, області й України.

3.1 Нагороди, почесні звання.

Відзнаки студентів-борців за успіхи у змагальній діяльності

Випускники-борці факультету фізичної культури, які захистили дисертації

Єдинак Геннадій Анатолійович, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, дисертація на тему: «Теоретико-методичні основи рухової діяльності дітей з церебральним паралічем у фізичному вихованні».

Гуска Михайло Богданович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту дисертація на тему: «Підвищення спеціальної фізичної працездатності та функціонального стану висококваліфікованих єдиноборців у процесі річної підготовки».

Юрчишин Юрій Володимирович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, дисертація на тему: «Технологія залучення студентів до рухової активності оздоровчої спрямованості в процесі фізичного виховання».

Чистякова Марина Олександрівна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, дисертація на тему: «Побудова тренувального процесу, спрямованого на підвищення спеціальної роботоздатності спортсменок високої кваліфікації, які спеціалізуються у дзюдо».

Список науково-педагогічних працівників, випускників і студентів факультету фізичної культури, відзначених державними, громадськими та університетськими нагородами

Нагороджені державними орденами і медалями:

Мерлені (Микульчин) Іріні Олексіївна – орден «За заслуги» III ст. (2004 р.), орден княгині Ольги III ст. (2008 р.)

Стаднік Андрій Володимирович – орден «За мужність» III ст. (2009 р.), відзнака Президента України – ювілейна медаль «20 років незалежності України» (2011 р.).

Олійник Павло Станіславович – орден Данила Галицького (2013 р.).

Радулов Семен Іванович – медаль «За труд і доблесть» (2013 р.).

Гевондян Шушана – орден княгині Ольги III ст. (2013 р.).

Відзначені державними нагородами 2019 року за високі спортивні результати у II Європейських іграх у м. Мінську, проявлені самовідданість та волю до перемоги, піднесення міжнародного авторитету України:

Зантарая Георгій Малхазович – орден «За заслуги» II ступеня (I місце в дзюдо).

Білодід Дар'я Геннадіївна – орден княгині Ольги III ступеня (I місце в дзюдо).

Лівач Оксана – орден княгині Ольги III ступеня (срібна призерка з вільної боротьби).



Орден «За заслуги» I, II, III ступенів



Ордени княгині Ольги I, II, III ступенів



Ордени за мужність I, II, III ступенів



**Медаль
«За труд і доблесть»**



**Медаль
«20 років незалежності»**



**Орден
Данила Галицького**

Почесне звання

«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»

- Мельник Олексій Володимирович
- Мельник Олексій Олексійович
- Плосконіс Володимир Пилипович

Почесне звання «Заслужений тренер України»

- Гуска Михайло Богданович – боротьба на поясах
- Іваськов Олександр Борисович – боротьба самбо
- Мельник Олексій Володимирович – боротьба вільна
- Мельник Олексій Олексійович – боротьба вільна
- Плосконіс Володимир Пилипович – боротьба класична
- Рудніченко Микола Миколайович – боротьба вільна
- Шишкін Олександр Павлович – боротьба самбо

**Список студентів та випускників факультету фізичної культури,
які стали чемпіонами і призерами Олімпійських ігор**

Мерлені (Микульчин) Іріні Олексіївна – чемпіонка XXVIII

та бронзова призерка XXIX Олімпійських ігор з вільної боротьби.

Стаднік Андрій Володимирович –

срібний призер XXIX Олімпійських ігор з вільної боротьби.

Зазіров Заза Діанозович –

бронзовий призер XXVII Олімпійських ігор з вільної боротьби.

Учасники Олімпійських ігор

Беляєва Тетяна Іллівна – учасниця XXVI, XXVII Олімпійських ігор з дзюдо.

Білодід Геннадій Григорович – учасник XXVII, XXVIII, XXIX Олімпійських ігор з дзюдо.

Зантарая Георгій Малхазович – учасник XXX Олімпійських ігор з дзюдо.

Матросова Анастасія Володимирівна – учасниця XXVIII Олімпійських ігор з дзюдо.

Кіндзерська Ірина Миколаївна – учасниця XXX Олімпійських ігор з дзюдо.

Ньябалі Кеджау Францискович – учасник XXXI Олімпійських ігор з дзюдо.

Ярьомка Світлана Миколаївна – учасниця XXXI Олімпійських ігор з дзюдо.

**Список студентів та випускників факультету фізичної культури –
«Заслужених майстрів спорту України»**

1. Беляєва Тетяна Іллівна – боротьба самбо
2. Білодід Геннадій Григорович – дзюдо
3. Білодід Дар'я Геннадіївна – дзюдо
4. Журавель Олександр Володимирович – боротьба самбо
5. Задворний Руслан Миколайович – боротьба самбо
6. Зантарая Георгій Малхазович – дзюдо
7. Зазіров Заза Діанозович – вільна боротьба
8. Коломієць Олександр Васильович – боротьба самбо
9. Мерлені (Микульчин) Іріні Олексіївна – вільна боротьба
10. Ніколайчук Ольга Петрівна – боротьба самбо
11. Олійник Павло Станіславович – вільна боротьба
12. Стаднік Андрій Володимирович – вільна боротьба
13. Семикрас Святослав Сергійович – боротьба сумо
14. Том'як Галина Іванівна – боротьба самбо
15. Ярьомка Світлана Миколаївна – боротьба сумо

**Список студентів та випускників факультету фізичної культури,
які стали майстрами спорту України міжнародного класу**

1. Білодід Геннадій Григорович – дзюдо
2. Білодід Дар'я Геннадіївна – дзюдо
3. Беляєва Тетяна Іллівна – дзюдо
4. Береза Христина Юріївна – вільна боротьба
5. Васишин Ігор Іванович – вільна боротьба
6. Вовк Олександр Іванович – боротьба самбо
7. Войналович Наталія Володимирівна – боротьба самбо
8. Іванов Олег Анатолійович – вільна боротьба
9. Жижанов Олексій Юрійович – боротьба кураш
10. Задворний Руслан Миколайович – боротьба самбо
11. Климович Алла Степанівна – боротьба самбо
12. Коломієць Олександр Васильович – боротьба самбо
13. Кумечко Олена Миколаївна – боротьба самбо
14. Кіндзерська Ірина Миколаївна – дзюдо
15. Кутей Гліб Артурович – вільна боротьба
16. Левковська Ольга Андріївна – вільна боротьба
17. Лесюк Артем Юрійович – дзюдо
18. Лівач Оксана Василівна – вільна боротьба
19. Макуха Іванна Вікторівна – дзюдо
20. Мартиненко Олег Володимирович – боротьба самбо
21. Марчук Олександр Олександрович – Комбат дзю-дзюцу
22. Матросова Анастасія Володимирівна – дзюдо
23. Невдащенко Марина Миколаївна – боротьба самбо
24. Ніколайчук Ольга Петрівна – боротьба самбо
25. Ньябалі Кеджау Францискович – дзюдо
26. Олійник Павло Станіславович – вільна боротьба
27. Оніщук Сергій Миколайович – боротьба самбо
28. Пульковська Наталія Василівна – вільна боротьба
29. Радулов Семен Іванович – вільна боротьба
30. Ребенок Оксана Олексіївна – дзюдо
31. Реміцька Іванна Василівна – дзюдо
32. Стаднік Андрій Володимирович – вільна боротьба
33. Стрижак Костянтин Олександрович – греко-римська боротьба
34. Семків Ілона Володимирівна – вільна боротьба
35. Том'як Галина Іванівна – дзюдо
36. Цуркан Анжеліка Віталіївна – боротьба самбо
37. Чистякова Марина Олександрівна – боротьба самбо
38. Ярьомка Світлана Миколаївна – дзюдо

**Список науково-педагогічних працівників, випускників та студентів
факультету фізичної культури –
суддів національної та міжнародної категорії**

Гуска Михайло Богданович – міжнародна категорія (боротьба на поясах)
Мазур Василь Йосипович – національна категорія (боротьба на поясах)
Плосконіс Володимир Пилипович – міжнародна категорія (боротьба класична)
Повх Володимир Володимирович – національна категорія (дзюдо)
Полінська Тетяна Анатоліївна – національна категорія (боротьба на поясах)
Рудніченко Микола Миколайович – національна категорія (вільна боротьба)
Шишкін Олександр Павлович – міжнародна категорія (боротьба самбо)

**Почесна грамота Державного спортивного комітету
та Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту**

Шишкін Олександр Павлович

Відзнака Кам'янець-Подільської міської ради «Честь і шана»

Мерлені (Микульчин) Ірині Олексіївна
Шишкін Олександр Павлович

**Відзнака Кам'янець-Подільського міського голови
«За заслуги перед міською громадою»**

Гуска Михайло Богданович



**Відзнака «Ветеран праці Кам'янець-Подільського
державного університету»**

Шишкін Олександр Павлович

**Майстри спорту України – студенти факультету фізичної культури,
які виконали або підтвердили норматив під час їхнього навчання
в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка**

№ з/п	Прізвище, ініціали	Рік виконання	Спортивне звання	Вид спорту (боротьба)
1.	Пласконіс Володимир Пилипович	1959	МСУ	класична
2.	Байцер Володимир Павлович	1968	МСУ	класична
3.	Суконка Іван Іванович	1977	МСУ	класична
4.	Додохов Олександр Іванович	1980	МСУ	вільна
5.	Могученко Євгенія Володимирівна	1991	МСУ	самбо
6.	Ніколайчук Ольга Петрівна	1994	МСУ	самбо
7.	Чистякова Марина Олександрівна	1994	МСУ	самбо
8.	Виноградов Віталій Григорович	1998	МСУ	самбо
9.	Левицька Олена Олександрівна	1999	МСУ	самбо
10.	Никитюк Оксана Леонідівна	1999	МСУ	самбо
11.	Виноградов Сергій Григорович	2000	МСУ	самбо
12.	Назаренко Олександр Вікторович	2002	МСУ	дзюдо
13.	Виноградов Володимир Віталійович	2003	МСУ	самбо
14.	Дорошенко Іван Анатолійович	2005	МСУ	вільна
15.	Большак Вікторія Станіславівна	2007	МСУ	дзюдо
16.	Виноградов Віталій Віталійович	2007	МСУ	самбо
17.	Губеліт Альона Ярославівна	2008	МСУ	на поясах
18.	Левковська Ольга Андріївна	2008	МСУ	вільна
19.	Полінська Тетяна Анатоліївна	2008	МСУ	на поясах
20.	Якобчук Світлана Володимирівна	2008	МСУ	на поясах
21.	Пасенко Дмитро Васильович	2008	МСУ	на поясах
22.	Драч Марина Ігорівна	2008	МСУ	на поясах
23.	Шелест Вадим Васильович	2008	МСУ	на поясах
24.	Шелест Дмитро Васильович	2008	МСУ	на поясах
25.	Гриценко Олена Миколаївна	2009	МСУ	дзюдо
26.	Каштанова Катерина Олександрівна	2009	МСУ	дзюдо
27.	Блажеєв Олександр Васильович	2010	МСУ	на поясах
28.	Кулаков Олекій Михайлович	2010	МСУ	на поясах
29.	Первак Ігор Михайлович	2010	МСУ	сумо
30.	Юзва Андрій Сергійович	2010	МСУ	сумо
31.	Лавренюк Юлія Олегівна	2010	МСУ	вільна
32.	Жижанов Олексій Юрійович	2011	МСУ	на поясах

33.	Крамар Наталія Василівна	2011	МСУ	на поясах
34.	Кушта Руслан Володимирович	2011	МСУ	на поясах
35.	Самотюк Юрій Сергійович	2011	МСУ	на поясах
36.	Жижанов Олексій Юрійович	2012	МСУ	кураш, дзюдо
37.	Макуха Олександр Вікторович	2012	МСУ	дзюдо
38.	Єрмолаєва Марта Сергіївна	2012	МСУ	дзюдо
39.	Кречун Сергій Сергійович	2012	МСУ	вільна
40.	Швець Андрій Вікторович	2013	МСУ	кураш
41.	Снятинський Ігор Олександрович	2013	МСУ	кураш
42.	Орін Андрій Михайлович	2013	МСУ	кураш
43.	Джура Юрій Вікторович	2013	МСУ	бойове самбо
44.	Копилов Валентин Олегович	2013	МСУ	дзюдо
45.	Матус Олександр Валерійович	2013	МСУ	вільна
46.	Гаспарян Регіна Ігорівна	2013	МСУ	дзюдо
47.	Симак Любомир Романович	2013	МСУ	вільна
48.	Толкач Денис Геннадійович	2013	МСУ	дзюдо
49.	Марчук Ярослав Анатолійович	2014	МСУ	кураш
50.	Сікора Роман Олександрович	2014	МСУ	кураш
51.	Петруньков Олександр Олександрович	2014	МСУ	кураш
52.	Федорак Олександр Русланович	2014	МСУ	кураш
53.	Лесюк Артем Юрійович	2014	МСУ	дзюдо
54.	Кречун Сергій Сергійович	2014	МСУ	дзюдо
55.	Бабенко Олексій В'ячеславович	2015	МСУ	дзюдо
56.	Білодід Дар'я Геннадіївна	2015	МСУ	дзюдо
57.	Мишалов Сергій Сергійович	2015	МСУ	дзюдо
58.	Хрящевська Ірина Андріївна	2015	МСУ	дзюдо
59.	Врублевська Анастасія Олегівна	2016	МСУ	дзюдо
60.	Криворот Олександр Олександрович	2016	МСУ	дзюдо
61.	Дзекан Олександр Миколайович	2017	МСУ	кураш
62.	Марчук Олександр Олександрович	2017	МСУ	хортинг
63.	Храмов Євгеній Володимирович	2017	МСУ	дзюдо
64.	Перехрест Анастасія Сергіївна	2017	МСУ	дзюдо
65.	Расуєв Рустам Магомедович	2017	МСУ	вільна
66.	Кляпка Уляна Вікторівна	2018	МСУ	кураш
67.	Гремячев Мирослав Олегович	2018	МСУ	кураш
68.	Рудов Владислав Віталійович	2018	МСУ	кураш
69.	Казіміров Дмитро Вікторович	2018	МСУ	кураш

3.2 Результати участі борців факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у Всесвітніх, республіканських універсиадах, спартакіадах

Участь студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у чемпіонатах світу серед студентів з різних видів боротьби

- 1994** – III чемпіонат світу з дзюдо серед студентів, 12–16 грудня,
(м. Мюнстер, Німеччина):
 Беляєва Тетяна – 2 місце;
 Беляєва Тетяна, Климович Алла – 3 командне місце.
- 1996** – III чемпіонат світу з боротьби самбо серед студентів, 13–15 вересня
(м. Кишинів, Молдова):
 Мартиненко Олег – 2 місце;
 Войналович Наталія – 3 місце;
 Журавель Олександр – 3 місце;
 Коломієць Олександр – 3 місце;
 Погребняк Тетяна – 3 місце;
 Вовк Олександр – 5 місце;
 Полюк Марія – 5 місце;
 Цуркан Євген – 5 місце.
- 1998** – Чемпіонат світу з боротьби самбо серед студентів, 1–5 грудня
(м. Турін, Італія):
 Задворний Руслан – 1 місце.
- 2002** – Чемпіонат світу серед студентів з дзюдо, 12–15 грудня
(м. Нові Сад, Югославія):
 Матросова Анастасія – 3 місце у двох вагових категоріях
 (до 78 кг та АБС).
- 2006** – Чемпіонат світу серед студентів з вільної боротьби, 17–18 червня
(м. Улан Батор, Монголія):
 Мельник Олексій – 7 місце.
- 2010** – Чемпіонат світу серед студентів з вільної боротьби, 25–30 жовтня
(м. Турін, Італія):
 Пульковська Наталія – 3 місце.

**Досягнення борців факультету фізичного виховання
на Всесвітніх Універсиадах**

XX Всесвітня універсиада, 2–14 липня 1999 р.

(Пальма-де-Мальорка, Іспанія):

Беляєва Тетяна – 5 місце, дзюдо;

Білодід Геннадій – 3 місце, дзюдо.

XXIII Всесвітня універсиада, 1–12 серпня 2005 р. (Ізмір, Туреччина):

Мерлені Іріні – 1 місце, вільна боротьба;

Левковська Ольга – 3 місце, вільна боротьба.

XXV Всесвітня універсиада, 30 червня – 12 липня 2009 р.

(м. Белград, Сербія):

Ярьомка Світлана - 3 місце, дзюдо.

XXVI Всесвітня універсиада, 12–23 серпня 2011 р. (Шеньчжень, КНР):

Ньябалі Кеджау – 3 місце, дзюдо;

Ярьомка Світлана – 5 місце, дзюдо.

XXVII Всесвітня універсиада, 6–12 липня 2013 р. (Казань, Росія):

Гевондян Шушана – 2 місце, дзюдо;

Радулов Семен – 2 місце, вільна боротьба.

**Участь студентів Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка в універсиадах**

I літня універсиада з боротьби самбо серед чоловіків, 10–13 травня 1993 р.

м. Київ. З 18 вузівських команд – 12 місце, 59 очок:

Курбанов Тахір – 3 місце;

Кузик Роман – 5 місце;

Кузик Володимир – 5 місце.

I літня універсиада з боротьби самбо серед жінок, 10–13 травня 1993 р.

м. Хмельницький. З 7 вузівських команд 3 місце, 127 очок:

Невдащенко Марина – 1 місце;

Чистякова Марина – 1 місце;

Ніколайчук Ольга – 2 місце;

Ватаманюк Оксана – 3 місце.

I Всеукраїнська Універсиада з дзюдо серед чоловіків 18–21 травня 1993 р.

м. Львів. Серед 14 команд – 10 місце, 78 очок:

Кузик Роман – 5 місце;

Кузик Володимир – 5 місце.

II літня Універсиада України з дзюдо серед чоловіків, 8–11 квітня 1995 р., м. Дніпропетровськ. Серед 22 команд – 20 місце, 43 очки:

Білодід Геннадій – 2 місце;
Ходжаян Арсен – 11 місце;
Сушко Олександр – 11 місце.

II літня Універсиада України з дзюдо серед жінок, 8–11 квітня 1995 р., м. Дніпропетровськ. Серед 24 команд – 16 місце, 161 очко:

Климович Алла – 1 місце;
Ремицька Іванна – 1 місце;
Томяк Галина – 2 місце;
Ніколайчук Ольга – 3 місце і 5 – місце;
Палюк Марія – 5 місце.

II літня Універсиада України з боротьби самбо серед жінок, 26–29 квітня 1995 р., м. Харків. Серед 19 команд – 7 місце, 97 очок:

Полюк Марія – 2 місце;
Лискун Наталія – 2 місце;
Ніколайчук Ольга – 3 місце;
Чистякова Марина – 5 місце.

II літня Універсиада України з боротьби самбо серед чоловіків, 26–29 квітня 1995 р., м. Харків. Серед 26 команд – 1 місце, 216 очок:

Вовк Олександр – 1 місце;
Мартиненко Олег – 1 місце;
Журавель Олександр – 1 місце;
Коломієць Олександр – 1 місце;
Сушко Олександр – 2 місце;
Заплітний Микола – 5 місце.

V літня Універсиада України з боротьби самбо серед ВНЗ, 27–30 червня 2001 р., м. Чернігів. Серед команд 2 категорії із 14 вузів з факультетами фізичної культури – 1 місце, 170 очок:

Лісничок Наталія – 2 місце;
Цуркан Євген – 2 місце;
Цуркан Анжела – 3 місце;
Мариніна Світлана – 5 місце;
Войналович Наталія – 7 місце;
Острицький Олександр – 7 місце;
Кашуба Світлана – 9 місце;
Савчук Ігор – 9 місце;
Івасишен Іван – 9 місце.

VI літня Універсиада України з боротьби самбо серед ВНЗ, 21–24 квітня 2003 р., м. Харків. Серед команд 2 категорії із 12 вузів із факультетами фізичної культури –1 місце 317 очок:

Войналович Наталія – 3 місце;

Губеліт Олена – 5 місце;

Лісничок Наталія – 5 місце;

Цуркан Анжела – 7 місце;

Пересада Богдан – 11 місце.

VI літня Універсиада України з дзюдо серед ВНЗ, 1–4 квітня 2003 р., м. Донецьк. Невдалий виступ:

Войналович Наталія – 9 місце;

Пересада Богдан – 19 місце.

VI літня Універсиада України з вільної боротьби серед ВНЗ, 20–23 березня 2003 р., м. Запоріжжя.

Серед команд 4 категорії із 17 вузів – 5 місце, 135 очок:

Пукас Світлана – 2 місце.

VI літня Універсиада України з греко-римської боротьби серед ВНЗ, 26–29 березня 2003 р., м. Харків.

Серед команд 14 команд – 10 місце, 133 очки.

VII літня Універсиада України з вільної боротьби серед жінок, 15–17 червня 2005 р., м. Сімферопіль.

Серед команд 2 категорії із 7 вузів – 1 місце, 189 очок:

Стаднік Яна – 1 місце;

Мерлені Ірина – 1 місце;

Левковська Ольга – 1 місце;

Пукас Світлана – 7 місце.

VII літня Універсиада України з вільної боротьби серед чоловіків, 17–20 червня 2005 р., м. Сімферопіль.

Серед команд 2 категорії із 12 вузів – 1 місце, 175 очок:

Мельник Олексій – 2 місце;

Гартнер Ігор – 3 місце;

Дорошенко Іван – 3 місце;

Матус Максим – 5 місце;

Мигалюк Микола – 5 місце;

Босий Анатолій – 9 місце.

VII літня Універсиада України з греко-римської боротьби серед чоловіків, 23–26 червня 2005 р., м. Черкаси.

Серед команд 2 категорії із 10 вузів – 7 місце, 50 очок:

Петренко Олександр – 3 місце.

VII літня Універсіада України з боротьби самбо серед жінок, 1–5 червня 2005 р., м. Чернігів. Брали участь 52 команди ВНЗ.

Серед команд 2 категорії із 12 вузів – 1 місце, 203 очки:

Матросова Анастасія – 1 місце;

Большак Вікторія – 3 місце;

Пукас Світлана – 7 місце.

VII літня Універсіада України з боротьби самбо серед чоловіків, 1–5 червня 2005 р., м. Чернігів.

Серед команд 2 категорії із 12 вузів – 2 місце, 205 очок:

Пересада Богдан – 5 місце;

Виноградов Віталій – 7 місце;

Мельник Олексій – 7 місце;

Петренко Олександр – 7 місце;

Гребенюк Олександр – 8 місце;

Якубаш Дмитро – 9 місце.

VII літня Універсіада України з дзюдо серед жінок, 1–5 червня 2005 р., м. Чернігів. Брало участь 66 команд ВНЗ.

Серед команд 2 категорії із 17 вузів – 4 місце, 98 очок.

VIII літня Універсіада України з дзюдо серед жінок, 23–27 травня 2007 р., м. Луцьк. Брало участь 66 команд ВНЗ.

Серед команд 2 категорії із 17 вузів – 4 місце, 98 очок.

VIII літня Універсіада з вільної боротьби, 19–21 квітня 2007 р., м. Чернівці.

Брали участь 21 команда з 14 областей та м. Києва і м. Севастополя. Серед 214 учасників – 116 чоловіків і 98 жінок. Хмельницьку область представляли дві команди. Команда №2, яка повністю представлена студентами К-ПДУ, виборола 1 місце серед всіх вузів. А збірна команда дівчат (команда № 1) – 1 місце серед 17 команд.

У своїх вагових категоріях спортсмени вибороли такі місця:

Чемпіонами універсіади стали:

Мельник Олексій (60 кг);

Іванов Олег (120 кг);

Мерлені Іріні (51 кг).

Срібні призери:

Дорошенко Іван (74 кг);

Босий Антон (120 кг);

Пульковська Наталія (51 кг);

Левковська Ольга (55 кг).

Бронзові призери:

Убізьський Сергій (66 кг);

Олійник Павло (84 кг).

VIII літня Універсіада України з греко-римської боротьби серед чоловіків, 18–21 червня 2005 р., м. Маріуполь.

Серед команд із 18 областей – 14 місце, 173 очки:

Петренко Олександр – 3 місце.

VIII літня Універсіада України з боротьби самбо, 25–29 квітня 2007 р., м. Луцьк.

Серед 47 команд вузів України – 7 загальне командне місце, 248 очок:

Буділовський Дмитро – 1 місце;

Назаренко Олександр – 2 місце;

Ребенок Оксана – 2 місце;

Губеліт Альона – 3 місце;

Стрижак Костянтин – 5 місце;

Майборода Вікторія – 5 місце;

Якобчук Світлана – 5 місце;

Драч Марина – 6 місце;

Скульський Олександр – 7 місце;

Борисюк Денис – 9 місце;

Виноградов Володимир – 9 місце;

Вашкевич Андрій – 9 місце.

IX літня Універсіада з дзюдо, 2–5 квітня 2009 року., м. Запоріжжя.

36 (заохочувальних) очків за перезалік – Зантарая Георгій.

У командній боротьбі стінка на стінку:

Хмельницький 1 – 2 місце, 66 оч. (дівчата),

Хмельницький 2 – 16 місце, 18 оч. (чоловіки),

Хмельницький 1 – 12 місце, 26 оч.,

Хмельницький 2 – 5 місце, 50 оч.

УСЬОГО: 349,1 + 246,9 + 36 (заохочувальних) = 632 очки

Кіндзерська Ірина – 1 місце;

Макуха Іванна – 2 місце;

Буділовський Дмитро – 3 місце;

Назаренко Олександр – 5 місце;

Ребенок Оксана – 7 місце;

Гаспарян Регіна – 7 місце;

Вашкевич Олександр – 9 місце.

X літня Універсіада з дзюдо, 2–5 травня 2011 р., м. Харків.

36 (заохочувальних) очків за перезалік – Зантарая Георгій.

У командній боротьбі стінка на стінку:

Кам'янець-Подільський – 13 місце, 24 очок (дівчата),

Кам'янець-Подільський – 9 місце, 32 очок (чоловіки).

УСЬОГО: 353 + 46 + 36 (заохочувальних) = 435 очок

Змагання відбулися у м. Харкові 2–5 травня 2011 року на загальному відкритті Х Універсади у Палаці спорту (проспект Маршала Жукова, 2), де були підбиті підсумки за 2010 рік.

У змаганнях взяли участь команди областей: Вінницької, Волинської, Донецької, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Херсонської, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької, АР Криму та міст Севастополя і Києва.

Із 69 вищих навчальних закладів України – 182 чол., 107 жін.

Усього – 289 учасників.

За підсумками змагань команда Хмельницької області посіла шосте місце, набравши 337 очок. А серед 69 вищих навчальних закладів команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка виборола четверте місце, 297 очок.

За підсумками змагань **Макуха Іванна, Ярьомка Світлана** або **Кіндзерська Ірина, Кузьмін Петро, Ньябалі Кеджау** виступатимуть на всесвітній універсіаді з дзюдо у Китаї.

XI Універсіада України серед ВНЗ III–VI рівнів акредитації з вільної та греко-римської боротьби

Змагання відбулися у м. Львові 5–8 квітня 2013 року.

У змаганнях взяли участь команди областей: Волинської, Вінницької, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької і м. Києва із 60 вищих навчальних закладів України. Узяли участь 148 чоловіків та 76 жінок.

Усього – 224 учасники.

За підсумками змагань команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка посіла II місце серед педагогічних вишів, які мають факультети фізичної культури, та загальне III місце серед 60 вишів України, набравши 405 очок.

У вагових категоріях призерами і чемпіонами універсіади стали:

I місце – Литвинчук Любомир (55 кг),

Сагалюк Любомир (96 кг),

Урода Ганна (63 кг) – по 36 оч.

II місце – Пульковська Наталія (48 кг),

Корольчук Ольга (67 кг) – по 33 оч.

III місце – Кутей Гліб (96 кг),

Лавренюк Юлія (72 кг) – по 30 оч.

Литвинчук Олег (55 кг) – 14 оч.;
Василишин Ігор (66 кг) – 25 оч.;
Рочняк Дмитро (74 кг) – 21 оч.;
Кречун Сергій (120 кг) – 13 оч.;
Іванов Олег (120 кг) – 9 оч.;
Гриб Ольга (55 кг) – 25 оч.;
Лановик Вікторія (63 кг) – 19 оч.
Усього – 405 очок.

XI літня Універсіада України з боротьби самбо

Змагання відбулися у м. Харкові 18–20 квітня 2013 року на базі легкоатлетичного манежу Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «ХАІ». У змаганнях взяли участь команди областей: Полтавської, Харківської, АР Криму, Львівської, Чернівецької, Тернопільської, Хмельницької, Луганської, Черкаської, Волинської, Житомирської, Київської, Одеської, Дніпропетровської, Донецької, Вінницької, Рівненської із 21 вищого навчального закладу України. Узяли участь 95 чоловіків та 75 жінок. Усього 170 учасників.

За підсумками змагань команда Хмельницької області і команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка посіла I місце серед педагогічних вишів, які мають факультети фізичної культури, та загальне VI місце серед 21 вишу України, набравши 204 очки.

У вагових категоріях:

80 кг – **Макуха Іванна** стала чемпіонкою універсіади і виборола право виступати на всесвітній універсіаді з боротьби самбо у Казані;

74 кг – срібним призером універсіади став **Кузьмін Петро**;

100 кг – срібним призером універсіади став **Дібров Владислав**.

Копилов Валентин (62 кг) – 21 оч.;

Кузьмін Петро (74 кг) – 33 оч.;

Сас Максим (82 кг) – 15 оч.;

Носенко Олексій (82 кг) – 16 оч.;

Орін Андрій (90 кг) – 25 оч.;

Діброва Владислав (100 кг) – 33 оч.;

Крамар Наталія (72 кг) – 25 оч.;

Макуха Іванна (80 кг) – 36 оч.

Усього – 204 очки.

XI літня Універсіада України з дзюдо

Змагання відбулися у м. Суми 27–29 квітня 2013 року на базі Сумського університету.

У змаганнях взяли участь команди областей: АР Крим, Волинської, Вінницької, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Луганської, Львівської, Одеської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької і м. Києва та м. Севастополя із 71 вищого навчального закладу України. Узяли участь 151 чоловіків та 84 жінки. Всього – 235 учасників.

За підсумками змагань команда Хмельницької області і команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка посіла I місце серед педагогічних вишів, які мають факультети фізичної культури, та загальне 12 місце серед областей України, набравши 253 очки.

У вагових категоріях:

I місце – Макуха Іванна (78 кг);

II місце – Ярьомка Світлана (+ 78, АБС кг);

III місце – Діброва Владислав (100 кг).

Копилов Валентин (62 кг) – 8 оч.;

Діденко Владислав (66 кг) – 21 оч.;

Котенко Сергій (73 кг) – 21 оч.;

Кошавцев Віктор (73 кг) – 6 оч.;

Макуха Віктор (81 кг) – 12 оч.;

Сас Максим (81 кг) – 8 оч.;

Діброва Владислав (АБС кг) – 25 оч.

Усього – 253 очки.

XI літня Універсіада України з боротьби на поясах Алиш

(вільний і класичний стилі)

Змагання відбулися у Черкасах 4–7 квітня 2013 року в спортивному залі «Будівельник».

У змаганнях взяли участь команди областей: АР Крим, Вінницької, Івано-Франківської, Київської, Львівської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Херсонської, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької та м. Києва із 20 вищих навчальних закладів України. Узяли участь 68 чол. (вільний стиль), 43 чол. (класичний стиль), 41 жін. (вільний стиль). Усього – 152 учасники.

За підсумками змагань команда Хмельницької області, а отже і команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, посіла друге місце, набравши 490 очок.

У вагових категоріях:

+78 кг – Ярџомка Світлана стала чемпіонкою універсиади і виборола право виступати на всесвітній універсиади з боротьби на поясах Алиш (вільний стиль) у Казані; 60 кг – срібним призером універсиади у вільному і класичних стилях став Медведюк Владислав, бронзові медалі вибороли Жижанов Олексій (70 кг), Орін Андрій (100 кг), вільний та класичні стилі, Нужина Софія і Крамар Наталія.

XII літня Універсиада України з дзюдо

Змагання відбулися у м. Суми 16–18 квітня 2015 року на базі Сумського університету.

У змаганнях взяли участь команди областей: Вінницької, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Львівської, Одеської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Херсонської, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької і м. Києва. Узяли участь 228 чоловіків та 43 жінки. Всього – 271 учасників.

За підсумками змагань команда Хмельницької області і команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка посіла 4 і 15 місце серед областей України, набравши 448 очок (287 + 161).

У вагових категоріях:

- I місце (36 оч.) – Толкач Денис (81 кг);
Гевондян Шушана (57 кг);
Храмова Юлія (63 кг);
Макуха Іванна (70 кг).
- II місце (33 оч.) – Кіндзерська Ірина (АБС кг).
- III місце (30 оч.) – Савицький Антон (100 кг);
Кляпка Уляна (70 кг);
Кіндзерська Ірина (+ 78 кг).

Особисті результати спортсменів додаються.

- Діденко Владислав (66 кг) – 6 оч.;
- Храновський Андрій (73 кг) – 16 оч.;
- Жижанов Олексій (73 кг) – 8 оч.;
- Волошин Андрій (81 кг) – 25 оч.;
- Марчук Ярослав (81 кг) – 7 оч.;
- Орін Андрій (90 кг) – 16 оч.;
- Марчук Олександр (90 кг) – 12 оч.;
- Діброва Владислав (100 кг) – 25 оч.;
- Романюк Олександр (100 кг) – 16 оч.;
- Крамар Наталія (78 кг) – 25 оч.;
- Ярџомка Світлана (+ 78 кг) – 25 оч.

Усього – 448 очок.

XIII Літня Універсіада України з вільної боротьби

За підсумками двох днів змагань у загальнокомандному заліку першою стала команда Хмельницької області, на другому місці – представники Львівської області, і замкнула призову трійку команда Харківської області.

Серед вишів найкращими стали студенти Хмельницького національного університету (ХНУ), друге місце у борців Національного технічного університету (ХПІ), на третьому місці – команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Команду нашого університету представляли студентами-борці факультету фізичної культури.

За золотими медалями на п'єдестал піднялися Радулов Семен (вагова категорія 70 кг), Семків Ілона (48 кг), Ліван Оксана (53 кг), Кіт Тетяна (58 кг). Дві срібні медалі завоювали Дзекан Олександр (57 кг) та Урода Ганна (69 кг), а бронзова медаль дісталась Расуєву Рустаму (74 кг).

Інші результати:

Горішна Лілія (60 кг) – 25 очок,
Лавренюк Юлія (63 кг) – 21 очко,
Драгомерецький Денис (97 кг) – 19 очок,
Семикрас Святослав (74 кг) – 15 очок,
Петруньков Олександр (125 кг) – 13 очок,
Джелема Артем (65 кг) – 11 очок,
Маленков Василь (86 кг) – 8 очок,

Загальнокомандна сума становила 352 очки.

XIII літня Універсіада України з греко-римської боротьби, 31 березня – 1 квітня 2017 р., м. Миколаїв.

У фінальних змаганнях XIII літньої Універсіади України взяли участь 35 вузів у 6 категоріях серед вузів та у 3 групах серед областей. До першої категорії відносяться університети, академії, інститути фізичної культури і спорту. До другої категорії – педагогічні вузи, які мають факультети фізичної культури. У цій категорії брали участь студенти нашого університету. Серед областей у першій групі взяли участь спортсмени Дніпропетровської, Запорізької, Одеської, Харківської I, Харківської II областей, міста Києва I, міста Києва II, міста Києва III. У другій групі брали участь спортсмени Донецької, Миколаївської I, Миколаївської II, Миколаївської III, Полтавської, Рівненської, Тернопільської I, Тернопільської II, Хмельницької та Черкаської областей. У третій групі взяли участь спортсмени Кіровоградської та Луганської областей.

До складу збірної команди Хмельницької області увійшли студенти факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у таких вагових категоріях:

У ваговій категорії до 59 кг змагались 16 учасників, з яких – 1 майстер спорту України міжнародного класу, 5 майстрів спорту України, 6 кандидатів у майстри спорту України, 4 спортсмени з I розрядом. Нашу команду представляли Дзекан Олександр, який посів 9 місце і набрав 16 очок, та Сельський Костянтин, який посів 12 місце і набрав 13 очок.

У ваговій категорії до 75 кг змагались 14 учасників, з яких – 4 майстри спорту України, 9 кандидатів у майстри спорту України та один спортсмен із I розрядом, нашу команду представляв Семикрас Святослав, який посів 12 місце і набрав 13 очок.

У ваговій категорії до 80 кг змагались 14 учасників, з яких – 1 майстер спорту України міжнародного класу, 4 майстри спорту України, 6 кандидатів в майстри спорту України та три спортсмени з I розрядом, нашу команду представляв Рудов Владислав, який посів 10 місце і набрав 15 очок.

У ваговій категорії до 85 кг змагались 16 учасників, з яких – 7 майстрів спорту України, 7 кандидатів в майстри спорту України та 2 спортсмени з I розрядом, нашу команду представляв Маленков Василь, який посів 12 місце і набрав 13 очок.

У ваговій категорії до 98 кг змагались 10 учасників, з яких 2 майстри спорту України, 7 кандидатів в майстри спорту України та 1 спортсмен з I розрядом, нашу команду представляв Савета Євген, який посів I місце і набрав 36 очок.

У ваговій категорії до 130 кг змагались 10 учасників, з яких – 5 майстрів спорту України, 4 кандидати в майстри спорту України та 1 спортсмен з I розрядом, нашу команду представляв Петруньков Олександр, який посів 5 місце і набрав 25 очок.

У загальному підсумку із 35 вузів України К-ПНУ імені Івана Огієнка посів 5 місце із загальною кількістю очок – 131. У своїй другій категорії посіли перше місце. У командному заліку серед 21 області команда Хмельницької області посіла 10 місце. У другій групі областей наша команда посіла 5 місце серед 10 команд.

XIII літня Універсіада України з боротьби самбо

Змагання відбулися у м. Харкові 3–5 травня 2017 року на базі Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

У змаганнях брали участь команди областей: Харківської, Львівської, Хмельницької, Черкаської, Волинської, Житомирської, Київської, Одеської, Дніпропетровської, Донецької, Рівненської, Запорізької, Сумської з 31 вищого навчального закладу України. Узяли участь 67 чоловіків та 50 жінок. Усього – 117 учасників.

За підсумками змагань команда Хмельницької області й команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка посіла I місце серед педагогічних вишів, які мають факультети фізичної культури, та загальне VI місце серед 13 областей України, набравши 209 очок.

У вагових категоріях:

72 кг – Кляпка Уляна стала чемпіонкою універсіади;

57 кг – срібним призером універсіади став Дзекан Олександр.

Бронзовими призерами стали:

+100 кг – Петруньков Олександр, Гасюк Леонід;

78 кг – Крамар Наталія.

На жаль, поступилися господарям універсіади у боротьбі за 3 і 5 місце у своїх вагових категоріях Марчук Ярослав та Рудов Владислав і відповідно вибороли 5 та 7 місця.

Усього – 209 очок.

XIII літня Універсіада України з дзюдо

Змагання відбулися у м. Суми 25–27 квітня 2017 року на базі Сумського університету.

У змаганнях взяли участь команди областей: Вінницької, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Львівської, Одеської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Херсонської, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької і м. Києва (142 чоловіки та 81 жінки). Всього – 223 учасників.

За підсумками змагань команда Хмельницької області, а отже і команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, посіла 7 і 20 місце серед областей України, набравши 433 очки (346 + 87).

У вагових категоріях:

I місце (36 оч.) – Лесюк Артем (60 кг), Макуха Віктор (90 кг);

II місце (33 оч.) – Савицький Антон (100 кг), Мишалов Сергій (60 кг);

III місце (30 оч.) – Толкач Денис (81 кг), Кляпка Уляна (70 кг),

Храновський Андрій (73 кг), Гасюк Леонід (+ 100 кг),

Хрящевська Ірина (70 кг).

Особисті результати спортсменів:

Гремячев Мирослав (73 кг) – 4 оч.;

Макуха Олександр (81 кг) – 25 оч.;

Чернишов Юрій (81 кг) – 9 оч.;

Бабенко Олексій (90 кг) – 16 оч.;

Діброва Владислав (+100 кг) – 25 оч.,

Гасюк Леонід (АБС кг) – 16 оч.

Усього – 33 очки.

XIV літня Універсіада України з дзюдо

23–25 квітня 2019 р. в м. Харкові відбулася XIV літня Універсіада України з дзюдо, в якій взяли участь 140 спортсменів (79 чоловіків та 61 жінка), які представляли 41 вуз із 19 областей.

За підсумками двох днів змагань у загальнокомандному заліку спортсмени Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у своїй групі стали переможцями із сумою очок 407. З-поміж вузів вони зайняли третє місце, пропустивши вперед Сумський державний університет та Харківську державну академію фізичної культури.

Чемпіонами у своїх вагових категоріях стали:

Антон Савицький (в/к до 100 кг – 36 очок);

Леонід Гасюк (в/к +100 кг – 36 очок + 10 очок за командну боротьбу).

Срібну медаль виборола Ірина Хрящевська (в/к до 70 кг – 33 очки).

Бронзовими призерами стали:

Вікторія Рудич (в/к до 70 кг – 30 очок);

Уляна Кляпка (в/к до 78 кг – 30 очок);

Анастасія Врублевська (в/к до 52 кг – 30 очок);

Сергій Мишалов (в/к до 60 кг – 30 очок).

У командному заліку чоловіча збірна виборола бронзові медалі.

Залікові очки принесли:

Євген Веркуш – 5 місце (25 очок + 10 очок за командну боротьбу);

Юрій Горіславський – 5 місце (25 очок + 10 очок за командну боротьбу);

Фарід Мамедов – 7 місце (21 очко + 10 очок за командну боротьбу);

Ганна Колосова – 7 місце (21 очко);

Олексій Бабенко – 9 місце (16 очок + 10 очок за командну боротьбу);

Сандро Наверіані – 11 місце (14 очок + 10 очок за командну боротьбу).

Ці змагання стали одним з етапів відбору до національної студентської збірної для участі у XXX Всесвітній літній Універсіаді, яка відбудеться 3–14 липня 2019 року в м. Неаполь (Італія).

Участь студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у спартакіадах

У м. Ужгороді 8–10 квітня 2008 році відбулись *І Спортивні студентські ігри України* серед ВНЗ III-IV рівнів акредитації з дзюдо за олімпійським принципом. 15 областей представляли 38 команд вузів України.

У змаганнях брали участь 227 спортсменів: з них – 136 чоловіків і 91 жінка. У результаті змагань спортсмени К-ПНУ імені Івана Огієнка вибороли 4 золоті медалі, і команда університету стала 1-м чемпіоном І Спортивних студентських ігор України серед 38 вузівських команд.

Чемпіонами стали:

Мартинівич Надія – 48 кг;

Ребенок Оксана – 52 кг;

Матросова Анастасія – 78 кг і АБС кг.

Срібло – Назаренко Олександр (+ 100 кг).

Бронза – Вашкевич Олександр (до 73 кг).

За олімпійським принципом змагання надалі не проводили.

II Спортивні студентські ігри України з дзюдо

2–5 листопада 2010 р. в м. Луцьку відбулись змагання серед 36 вузів України і 40 команд. Чотири вузи виступали двома складами команд. У змаганнях взяли участь 228 спортсменів, з них 70 – жінки, 158 – чоловіки.

Наш університет представляли дві команди (16 осіб), два учасники отримали перезаліки (Кіндзерська Ірина і Зантарая Георгій).

У загальному заліку команда № 1 К-ПНУ імені Івана Огієнка із 40 команд виборола I місце з сумою очок – 270; II місце – команда № 1 Харківської державної академії фізичної культури – 265 очок; III місце – команда № 1 Тернопільського національного університету – 264 очки.

Наші спортсмени у загальній сумі набрали 495 очок:

команда №1 – 270 оч.;

команда №2 – 107 оч.;

перезаліки – 72 оч.

Переможцями у своїх вагових категоріях стали:

МСУМК – Іванна Макуха (до 78 кг);

МСУМК – Світлана Ярьомка (+ 78 кг і АБС кг);

МСУ – Ярослав Лоцінін (81 кг).

Срібні призери:

МСУМК – Кеджау Ньябалі (до 90 кг);

МСУ – Петро Кузьмін (до 73 кг).

Бронзові призери:

МСУ – Валентин Копилов (до 60 кг);

МСУМК – Кеджау Ньябалі (АБС кг).

До загальної суми залікових очок свій внесок зробили також студенти: Віктор Коцавцев, Регіна Гаспарян, Юлія Мала, Вадим і Дмитро Шелести, Андрій Орін, Євген Лахман, Софія Нужина, Інна Вараниця. Результати виступів додаються.

II Студентські спортивні ігри України серед ВНЗ з вільної боротьби відбулись 17–19 грудня 2010 року в м. Біла Церква.

У змаганнях брали участь команди з 31-го вузу України. 191 спортсмен узяв участь у змаганнях, з них 141 – чоловіки, 50 – жінки.

Команда Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка виборолала III місце серед 31 вузу України.

Призові місця здобули:

I місце – Олійник Павло (96 кг);

II місце – Кутей Гліб (96 кг), Корольчук Ольга (63 кг);

III місце – Нужина Софія (51 кг).

У змаганнях взяли участь:

55 кг – Литвинчук Олег, Колеснік Тарас (5, 11 місця);

66 кг – Томілов Едуард, Симак Любомир (19, 20 місця);

74 кг – Загробський Іван, Матус Роман (5, 7 місце);

84 кг – Убізьський Станіслав, Шулепа Григорій (5, 11 місця);

120 кг – Іванов Олег, Кречун Сергій (5, 8 місця);

51 кг – Гриб Ольга, Пульковська Наталія (11, 13 місця);

55 кг – Згуладзе Мар'яна (5 місце);

59 кг – Лановик Вікторія (5 місце);

67 кг – Мала Юлія (4 місце).



Перші Європейські ігри з неолімпійських видів спорту, м. Київ, 2007 р.



РОЗДІЛ 4

ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ СПОРТИВНОЇ БОРТЬБИ ТА ЇЇ РІЗНОВИДІВ

Боротьба характеризується взаємним подоланням опору за допомогою застосування дозволених правилами змагання спеціальних технічних і тактичних дій. Боротьба як вид спорту культивується різними народами протягом багатьох століть. Кожен народ у різні історичні епохи проводив змагання з боротьби. У них він відображав свої національні звичаї й особливості культури. У змаганнях створювалися різні прийоми для досягнення перемоги. Із часом народилися правила змагань і техніка боротьби. У різних народів існувала своя спортивна боротьба, що відрізнялася від боротьби інших народів правилами й технікою. Це призвело до утворення великої кількості різних видів боротьби.

Спочатку техніка боротьби і правила змагань розвивалися одночасно, у тісному зв'язку, змінюючи й доповнюючи одне одного. Надалі правила стали впливати на розвиток й обсяг техніки. Були визначені межі застосування тих чи інших технічних і тактичних дій, за допомогою яких досягалася перемога. Зараз будь-який вид боротьби і застосовані в них прийоми регламентуються правилами, за якими проводяться змагання. Правила змагань у численних видах боротьби залежать від характеру боротьби і відрізняються один від одного ознаками, основними з яких є такі:

- сутність перемоги (оцінка технічних дій);
- способи досягнення перемоги;
- положення тіла борця в процесі ведення боротьби;
- костюм (форма борця);
- тривалість сутички та ін. відповідно до того чи того виду боротьби.

Найбільш важливими ознаками, за якими розрізняються види боротьби, є сутність і способи її досягнення. Відповідно до цих ознак визначилися різні види боротьби. Одні з них уже зникли і відомі лише за пам'ятками мистецтва і літературними джерелами, інші набули поширення й активно використовуються в сучасній спортивній практиці.

Найбільшого розвитку і міжнародного визнання набули такі види боротьби, як класична (греко-римська), вільна боротьба, дзюдо й самбо.

Крім чемпіонатів і кубків з видів боротьби, що отримали міжнародне визнання в багатьох республіках, краях та областях, проводяться змагання з національних видів боротьби.

Усі, що раніше існували й існують сьогодні види боротьби, можна розподілити (класифікувати) на кілька груп. В основу класифікації покладені найважливіші ознаки кожного виду боротьби, які дозволені правилами прийому боротьби із суперником. Більшість видів боротьби відповідно до цих ознак можуть бути поділені на шість груп:

1. Боротьба в стійці без дій ногами й захоплень нижче пояса.
2. Боротьба в стійці з дією ногами без захоплень нижче пояса.
3. Боротьба в стійці з дією ногами й захопленнями нижче пояса.
4. Боротьба в стійці і партері без дій ногами й захоплень нижче пояса.
5. Боротьба в стійці і партері з дією ногами й захопленнями нижче пояса.
6. Боротьба в стійці й партері з дією ногами, захопленнями нижче пояса і больовими прийомами.

До цієї класифікації не включені найпростіші види боротьби, техніка яких обмежена одним рухом опору, до неї належать вправи силового характеру (згинання передпліччя, боротьба ногою лежачи – циганська й ін.).

Назви видів боротьби склалися на основі мови народу, який її культивував. Наприклад, грузинське слово *боротьба* вимовляється *чидаоба*, таджицьке – *гушти*, турецьке – *гюреш*, казахське – *курес* тощо.

подаємо відповідно до класифікації характеристику найвідоміших видів боротьби. Ті з видів боротьби, які тут не представлено, можуть бути зараховані до однієї із споріднених їм груп класифікаційної таблиці.

Класифікація спортивної боротьби

Відповідно до Положення про Єдину спортивну класифікацію України спортивні види боротьби розподіляються на олімпійські і неолімпійські.

I. Олімпійські види спортивної боротьби:

- вільна боротьба;
- греко-римська боротьба;
- дзюдо.

II. Неолімпійські види боротьби:

- боротьба самбо;
- боротьба на поясах Алиш;
- боротьба кураш;
- боротьба сумо;
- українська боротьба на поясах.

Українська народна боротьба

Боротьба як один із видів спортивного (а також бойового) мистецтва була популярна на теренах України з давніх-давен. Різновікові зображення зі сценами на цю тему відомі в різних регіонах нашої країни: на знахідках епохи бронзи в Криму, на скіфській золотій бляшці з Верхньорогачицького кургану (IV ст. до н. е.) на Херсонщині, на обкладці меча, знайденого на Львівщині у слов'янському могильнику I ст. н. е., на фресках у Софійському соборі в Києві (XI – XII ст.), на мініатюрах у Радзивілівському літописі (друга половина XIII ст.) тощо. Описи боротьби трапляються в народних казках і легендах, в історичних писемних джерелах – приміром, у «Повісті врем'яних літ».

Борцівські поєдинки часто були обов'язковим елементом різноманітних магічних та ініціально-посвячувальних актів, ритуальної тризни – давньо-слов'янського поховального обряду (тривалий час цей звичай зберігався в деяких місцевостях України як «ігри над мерцями», – вважалося, що над небіжчиком треба не сумувати, а веселитися, співати пісень та грати на сопілці, провадити ігри, а деколи і спортивні змагання тощо). Боротьба та її окремі прийоми належали до комплексу військово-фізичного виховання давньоруських воїнів, а потім і запорізьких козаків. Про останніх казали: «З ними тільки дурень міг боротися, бо вони самого диявола могли б покласти на хребта, якби таке трапилося (тобто якби козакові довелося боротися з нечистим)».

Ще 100–200 років тому в українських селах мало не кожен чоловік змалечку вмів боротися. Не забували про боротьбу і в новіші часи. Приміром, 1949 року у змаганнях з народної боротьби на Вінниччині, включених до програми обласного огляду роботи з фізкультури і спорту, взяли участь близько 15 тис. чоловік. На традиційній українській боротьбі зросли такі улавлені спортсмени як Іван Піддубний та Олександр Мазур.

У різні часи і в різних місцевостях України національна боротьба мала відповідно і різні назви. Найпоширенішими були «боротьба» і «дужання», менш уживаними – «борня», «борюкання», «бороття», «бореніє» та ін. На Поліссі казали «борка», «борачка», «боричка», на Гуцульщині – «бороттє», у деяких селах Північної Буковини – «борінка», «борба», «борілка». Аналогом дієслова «боротися» у бойків були терміни «дужатися», «дужатис'а», у гуцулів – «мочити си», в угорських русинів – «борати са», «носити са», «рошчибати ся».

Як і в інших слов'янських народів, українська національна боротьба існувала в кількох різновидах, серед них найвідоміші – «навхрест», «на поясах» і «навручки».

«Навхрест» (інші назви – «в обхват», «на силу», «за поперек», «у ручки братися», «за крижі», «навкриж», «накресь», «силоміць», «попід пахви», «на лопатки», «попідсилу») – вид народної боротьби, у котрій борці охоплюють тулуб один одного руками хрест-навхрест, тобто ліва (чи права)

рука одного з них пропускається під правою (чи, у другому випадку, – лівою) рукою суперника, а права (ліва) – над лівою (правою). Після цього обидва зчіплюють пальці рук «у замок» за спиною опонента, і в такій позиції вони долають один одного аж до кінця двобою. Розташовувати обидві свої руки вище чи нижче рук суперника не дозволялося, оскільки тільки захват хрест-навхрест ставив борців в однакові умови. Саме цей вид боротьби українці та інші слов'яни вважали найчеснішим, бо основну роль тут відігравали не хитрість і спритність, як в інших видах, а сила. У більшості регіонів України, де був поширений цей вид, заборонялися кидки за допомогою ніг та больові прийоми, у деяких селах сучасної Черкаської області за порушення цього правила члени парубоцьких громад могли винуватця навіть добряче побити. Однак боротьба з кидками за допомогою ніг була загально-популярна як у східних, так і західних регіонах.

Було також правило, за яким, як і у боротьбі «на-вручки», переможцем міг стати тільки той із борців, котрий розклав лежачому суперникові руки в різні боки – «хрестом», що своєю чергою вказує на ще одне притаманне для цього локального різновиду правило – після кидка суперника на землю борцям дозволялося розчіплювати руки з обов'язкового у стійці захвату хрест-навхрест. У деяких місцевостях східних районів України для перемоги було досить примусити суперника доторкнутися до землі коліном або якоюсь іншою частиною тіла, крім стопи, а в інших регіонах переможець задля «узаконення» своєї зверхності повинен був кинути переможеного на землю не один, а кілька разів. Крім поєдинків за правилом «один проти одного», у яких гарантом перемоги є індивідуальна майстерність борця, проводилися групові змагання в боротьбі «навхрест», у котрих найважливішими були борцівські уміння цілого колективу.

В одному із варіантів групової боротьби, поширеному в минулому на Поділлі, учасник, який здобув перемогу над «своїм» суперником, мав право допомогти будь-якому борцю із своєї команди, тобто один міг боротися одразу з двома або й більшою кількістю суперників-борців.

Під назвою «навхрест» в Україні відомий ще один вид традиційної народної боротьби. Так у деяких місцевостях називають боротьбу «на поясах».

Боротьба «на поясах» («поясна боротьба», «на пояски», «за ремені», «за пояски», «на уприжимки»; у деяких селах цей вид називали так само, як і описану вже нами боротьбу, у котрій борці руками охоплюють один одного хрест-навхрест і в обхват, зчіплюють руки «в замок» за спиною опонента, – «навхрест», «в обхват», «навкриж») найбільше була поширена в південних і східних районах України, але траплялася на всій її території. Отже, можемо сміливо припустити, що боротьба «на поясах» є для України «своїм», самостійно винайденим видом молодецько-спортивних змагань, корені котрого сягають далекого минулого. Протягом принаймні останніх двох-чотирьох століть вона була відома у нас у двох основних різновидах –

менш поширена «близька» і поширеніша «дальня». У першому випадку борці в майже випростаному стані щільно притулялися один до одного, у другому – могли нагинатися, що ускладнювало весь поєдинок. У різних місцевостях, що притаманно і для інших східнослов'янських народів, в обох різновидах традиційними правилами дозволялися або, навпаки, заборонялися дії ногами – підніжки, зачепи тощо. Деколи на тому, можна чи не можна використовувати підніжки і зачепи, увага не акцентувалася: «Діяти або не діяти ногами кожен борець вирішував сам». Сутичка починалася з того, що суперники сходилися, трохи нагиналися і захоплювали один одного хрест-навхрест за пояси з боків чи за спиною. Замість пасків могли використовувати мотузок, шворку.

Розвиток української національної боротьби на поясах в Україні забезпечує Громадська організація «Всеукраїнська федерація традиційних видів боротьби» (і до створення міжнародної федерації забезпечувався нею у світі), представники якої вже котрий рік поспіль посідають перші командні місця на чемпіонатах світу з боротьби на поясах. На Всесвітніх іграх 2010 року в Пекіні спортсмен федерації здобув срібну медаль в абсолютній ваговій категорії серед 8 кращих спортсменів світу. Федерація має фахівців з української національної боротьби на поясах у понад 16 регіонах України, за підтримки федерації цим видом спорту займаються майже 1000 спортсменів в Україні. Перспектива поширення української національної боротьби в Україні та світі обумовлена різними чинниками.

У багатьох країнах світу розвиваються національні види поясної боротьби. Змагання національного рівня з них проводяться урочисто, як національні свята, а переможці вшановуються як національні герої. Зазвичай, поряд із міжнародними змаганнями за об'єднаними правилами поясної боротьби враховуються правила країни, яка їх проводить. Відтак, відбувається взаємозбагачення спортивної техніки учасників змагань та популяризація національних культур на світовій арені.



4.1 Олімпійські види боротьби

Вільна боротьба



Значно пізніше на спортивній арені з'явився інший вид спортивної боротьби – боротьба вільного стилю. Батьківщиною вільної боротьби є Англія. Вже у XVIII столітті в Англії існував варіант боротьби, у якому борцям надавались широкі можливості у виборі атакуючих дій – захоплення за ноги і дії за допомогою ніг.

Пізніше вільну боротьбу завезли до Америки, де вона під назвою «кеч» набула вкрай потворних форм. У ній дозволялося проводити протисуглобові викручування суглобів, больові прийоми тощо. Професіоналізм захопив Америку, де боротьба стала прибутковим заняттям.

З усіх варіантів боротьби, які застосовували професійні борці, найбільше значення отримав олімпійський спосіб ведення поєдинку. У Північній Америці виникали спортивні секції, які об'єднували борців. Боротьбу почали вважати не лише способом розважатися, а й корисним видом спорту.

У 1904 року на Олімпійських іграх у США в Сент-Луїсі до Олімпійської програми включили боротьбу «кеч». Проте турнір в рамках Олімпіади проводився за участю лише американських спортсменів.

На IV Олімпійських іграх в Афінах 1906 року греки виключили «кеч» з програми і ввели греко-римську (класичну боротьбу).

Доля ж вільної боротьби вирішувалася на V Олімпіаді 1908 року в місті Лондоні, де англійці, на правах господарів Олімпіади, включили вільну боротьбу і, зважаючи «Олімпійське походження» класичної боротьби, її також залишили в програмі Олімпіади. Європейці стали свідками ще одного цікавого виду боротьби. Незважаючи на невдачі, вільна боротьба сподобалася європейцям.

Вільна боротьба стала олімпійським видом спорту, але помірятися силами борцям з різних країн можна було один раз на чотири роки. Інші міжнародні змагання з вільної боротьби в той час не проводили.

Кінцева мета під час проведення сутички у вільній боротьбі така ж, як і в класичній – покласти супротивника на лопатки або перемогти за рахунок переваги в балах. Велика свобода дій, що надається борцям, робить вільну боротьбу видовищною, темпераментною. Вільна боротьба увібрала в себе найкращі прийоми з національних видів боротьби.

1928 року в Парижі проведено перший чемпіонат Європи з вільної боротьби. З часу проведення першого чемпіонату з вільної боротьби, ці змагання були найбільш масовими на Європейському континенті, після Олімпійських ігор.

У 1937 році проведено останню перед другою світовою війною першість Європи, а в 1946 році, після війни, сильні борці континенту знов зібралися на чемпіонат Європи в Стокгольмі. Дебютанти чемпіонату – турецькі борці – значно вплинули на авторитет Скандинавії і Швейцарії, спортсмени яких вважалися основними претендентами на медалі. Три золоті, дві срібні і дві бронзові медалі завоювали на цій першості турецькі борці.

1950 року конгрес Міжнародної федерації ухвалив рішення про проведення чемпіонатів світу з вільної боротьби. Розіграш Кубка Світу з вільної боротьби, як і з класичної, започаткований у 1956 році.

На Олімпійських іграх 1912 року, які проводилися в Стокгольмі, шведи до програми включили лише класичну боротьбу. На подальших олімпійських іграх 1920 р. в Антверпені європейці знов побачили вільну боротьбу. Важливо звернути увагу на те, що переможцями вважались європейські борці. Фінські і шведські борці вільного стилю були поза конкуренцією, і лише одному американцеві вдалося завоювати золоту медаль.

Перші перемоги змінили ставлення європейців до вільної боротьби. Найсильніші «класики» швидко перекваліфіковувалися у «вільників», пристосовувалися до незвичних умов ведення вільної боротьби, почали вчитися робити підніжки та інші дії ногами і досягали певних успіхів.

Ще більший інтерес до вільної боротьби зріс, коли на міжнародній арені з'явилися борці Ірану, Японії і Болгарії. Їх самобутня та оригінальна манера боротьби привертала значну увагу фахівців. У 50-ті роки вільна боротьба зміцнила своє міжнародне становище серед інших видів.

До сучасної Олімпійської програми вільна боротьба увійшла з III Олімпіади 1904 року в Сент-Луїсі. На III Олімпійських іграх розігрувалося сім нагород.

Українські борці-володарі медалей на різних Олімпіадах:

1956 рік – бронза – Шахов Михайло;

1960 рік – срібло – Синявський Володимир;

1968 рік – золото – Борис Гуревич;

1976 рік – золото – Пінігін Павло;

1980 рік – золото – Белоглазов Анатолій;

 золото – Белоглазов Сергій;

 золото – Мате Ілля;

1988 рік – золото – Белоглазов Сергій;

1996 рік – бронза – Зазіров Заза;

 бронза – Тедеєв Ельбрус;

- 2000 рік – срібло – Тедеєв Ельбрус;
- 2004 рік – золото – Варданян Армен;
- 2008 рік – срібло – Стаднік Андрій;
срібло – Федоришен Василь;
бронза – Данько Тарас;
- 2012 рік – срібло – Андрейцев Валерій.

Жінки дебютували на Олімпійських іграх у 2004 році в Афінах, де розігрувалося чотири комплекти нагород.

Володарками олімпійських медалей стали:

- 2004 рік – золото – Мерлені (Микульчин) Ірینی;
- 2008 рік – бронза – Мерлені (Микульчин) Ірینی.

Опікується боротьбою Асоціація спортивної боротьби України, яка заснована у 1998 році.

Заборони і правила. У греко-римські і вільній боротьбі заборонені прийоми «ножиці», коли ноги схрещуються довкола шиї суперника, задушливі прийоми (але захват за шию, без задушення, дозволений); заборонено тягнути один одного за волосся, вуха, статеві органи, щипатися, кусатися, завдавати будь-яких ударів, атакувати очі, давити ліктем або коліном в ділянку живота, хапати й утримувати одяг, а також розмовляти під час поєдинку, заборонені також викручування рук більш ніж на 90 градусів, накладення «замків» руками на передпліччя, захват голови або шиї противника двома руками.

Під час поєдинку не можна хапати противника за трико, триматися за килим, торкатися обличчя суперника між бровами і лінією рота. Забороняється також дожимати противника з моста на лопатки, вдаряючи його при цьому або утримуючи голову двома руками; кидати суперника перед собою, якщо він розташований у вертикальному положенні вниз головою; натискувати на його тіло ліктями і колінами; робити різкі відгінання голови; проводити больові прийоми на суглобах; умисне ударяти ребром своєї ноги по ногах противника, ставати на його ноги.

Борцівський килим становить 12 метровий квадрат. Мінімальна товщина матів килима з вініловим покриттям – 4 сантиметри. Так звана «область змагань» – це жовте коло діаметром 9 метрів, у центрі якого позначене червоним кольором маленьке внутрішнє, або центральне, коло – діаметром 1 метр. Тут боротьба не ведеться – тільки починається, сюди ж борці повертаються щоразу після зупинки сутички, а також при постановці одного із суперників в положення партеру. Основні дії проходять у 8-метровій зоні боротьби. Зсередини по периметру 9-метрового кола проходить червона смуга, шириною 1 метр, – так звана «зона пасивності».

Вимоги до екіпірування і зовнішнього вигляду борця. Нігті на руках спортсменів мають бути коротко підстрижені, не допускається щетина на обличчі. У борця має бути або акуратна зріла борода, або він має бути гладко поголений у день змагань. Волосся має бути коротко пострижене або підв'язане назад. Екіпірування борця (на змаганнях, не на тренуваннях) складається з трико, плавок, спеціального взуття і носової хустинки. Це правило збереглося з тих пір, коли хустинки використовувалися, щоб витирати слину, кров, піт. Борці не повинні виходити на килим спітнілими. Заборонено змащувати тіло будь-якими жировими мастилами. Заборонені каблучки, сережки, браслети, годинник, які можуть травмувати суперника. Взуття не повинне мати підборів і жорстких наконечників на шнурках.

Мета боротьби. Метою боротьби для атлета-любителя є фізична вправа для розвитку тіла і поліпшення здоров'я. Для борців-професіоналів – інші цілі і, відповідно, інше ведення поєдинку. У вузькому сенсі метою сутички є перемога над суперником, вираженням якої є туше (фіксація лопатки противника притиснутою до килима і утримання його в такому положенні). Але туше останніми роками застосовується рідко, борці заробляють перемогу за очками, у результаті достатніх хаотичних дій. Очки даються за виконання прийомів, контрприймів, комбінацій і захисту.

Одне очко борець отримує за переведення суперника в партер. Два очки присуджуються за розворот плечей суперника так, що його спина опиниться під гострим кутом до килима. Це кваліфікується як «небезпечне положення». Наступне очко може бути присуджене, якщо суперник буде утриманий у такому положенні протягом 5 секунд, які відлічує рефері. У три очки оцінюється переведення суперника в партер і в «небезпечне положення» одним прийомом. П'ять очок «коштує» кидок суперника в повітрі й інші подібні прийоми. П'ять балів присуджується і за високоамплітудний кидок, при якому центр тяжіння киданого виявляється вищим за центр тяжіння того, хто кидає.

Ці правила постійно змінюються.

Таблиця 1

Еволюція вагових категорій з вільної боротьби (чоловіки)

1904	1908	1920	1924-1928	1932-1936	1948-1960	1964-1968	1972-1984	1988-1996	2000	2004
Важка вага більше 71,7 кг	Важка вага більше 73,0 кг	Важка вага більше 82,5 кг	Важка вага більше 87 кг	Важка вага більше 87 кг	Важка вага більше 97 кг	Важка вага більше 97 кг	Суперважка вага більше 100 кг	Суперважка вага до 130 кг	Важка вага до 97 кг	Суперважка вага до 120 кг
		Напівтяжка вага до 82,5 кг					Важка вага до 100 кг			Напівтяжка вага до 90,0 кг
Напівсередня вага до 71,7 кг	Середня вага до 73,0 кг	Середня вага до 75,0 кг	Напівсередня вага до 72 кг	Середня вага до 79 кг	Напівтяжка вага до 87,0 кг	Середня вага до 87 кг	Середня вага до 82 кг	Середня вага до 85 кг	Середня вага до 84 кг	Середня вага до 84 кг
		Напівсередня вага до 77,0 кг					Напівсередня вага до 74 кг			
Легка вага до 65,8 кг	Легка вага до 66,6 кг	Легка вага до 67,5 кг	Легка вага до 68 кг	Легка вага до 67 кг	Легка вага до 70 кг	Легка вага до 70 кг	Легка вага до 68 кг	Легка вага до 69 кг	Легка вага до 66 кг	Легка вага до 66 кг
		Напівлегка вага до 61,2 кг					Напівлегка вага до 62 кг			
Найлегша вага до 56,7 кг	Найлегша вага до 54,0 кг	Напівлегка вага до 60,0 кг	Легка вага до 56 кг	Легка вага до 57 кг	Найлегша вага до 52 кг	Легка вага до 57 кг	Напівлегка вага до 62 кг	Легка вага до 58 кг	Найлегша вага до 55 кг	Найлегша вага до 55 кг
		Найлегша вага до 52,2 кг					Найлегша вага до 48 кг			
Найлегша вага до 47,6 кг	Найлегша вага до 47,6 кг	Найлегша вага до 47,6 кг	Найлегша вага до 48 кг	Найлегша вага до 48 кг	Найлегша вага до 48 кг	Найлегша вага до 48 кг	Найлегша вага до 48 кг	Найлегша вага до 48 кг	Найлегша вага до 48 кг	Найлегша вага до 48 кг
7	5	5	7	7	8	8	10	10	8	7

Вагові категорії з вільної боротьби у жінок за 2004 р.

Найлегша вага	Легка вага	Середня вага	Важка вага
до 48 кг	до 55 кг	до 63 кг	до 72 кг

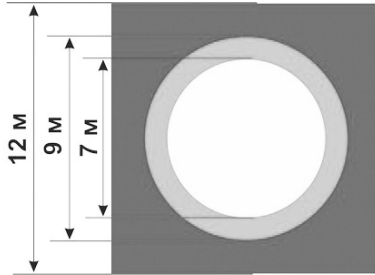
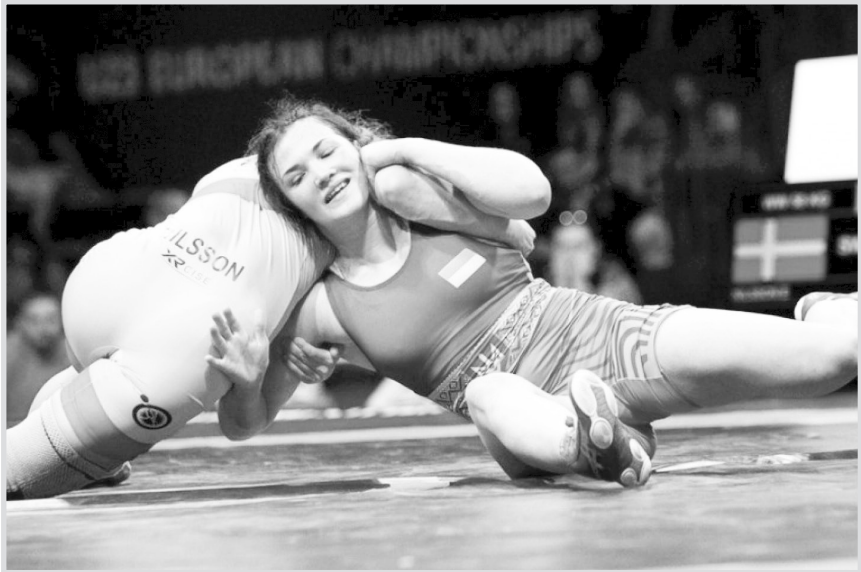


Рис. 1. Борцівський килим



Греко-римська боротьба



У кінці XVIII і початку XIX століть боротьба набула значного поширення в Європі. До цього періоду потрібно віднести початок формування сучасної класичної боротьби. Основні положення її були закладені у Франції, де боротьбою займалося широке коло міського і сільського населення. Велика любов народу до силового і вольового виду спорту створила сприятливі умови для проведення змагань з класичної боротьби на різних святкуваннях у літніх садах, місцях гулянь і звеселянь народу. Французька класична боротьба не дозволяла здійснювати захоплення нижче за пояс, а метою сутички було покласти супротивника на лопатки.

Пробудження інтересу народу до боротьби як видовища створило передумови для виникнення професійної боротьби. Силачі зробили свою боротьбу професією. Спочатку вони виступали поодиночі, викликаючи помірятих силою охочих глядачів, потім почали об'єднуватися в пари професіоналів і роз'їжджати з «балаганом» в провінції. Перші атлетичні арени борців-професіоналів були відкриті в 1848 році в Парижі. Вони стали центрами об'єднання зборів любителів цього виду спорту. У подальший час почали проводитися чемпіонати з професійної боротьби, на яких розігрувалася першість міст Франції, а незабаром у чемпіонатах французів почали брати участь борці-іноземці: німці, італійці, турки, українці, росіяни та інші. Після виступів у Франції вони організовували подібні змагання у своїх країнах.

Перший чемпіонат Європи проведений 1898 року у Відні. Чемпіоном став видатний борець Георг Гекеншмідт. А перший чемпіонат світу відбувся 1904 року у Відні у двох вагових категоріях. І з 1921 року регулярно проводяться чемпіонати світу, а систематичне проведення чемпіонатів Європи розпочалося з 1924 року. З 1956 року міжнародна федерація FILA проводить розіграші Кубка світу з класичної і вільної боротьби.

Популярність професійної боротьби була неймовірною. Жоден інший вид спорту не викликав такого загального захоплення. Уміла організація чемпіонатів і широка реклама сприяли надзвичайному успіху класичної боротьби. Поєдинки грубих силачів не викликали симпатій у публіки. Високо цінувалася техніка і спритність ведення сутичок. Така професійна боротьба зумовила розвиток у Франції любительської, натомість суто спортивної боротьби. У Франції були розроблені основи техніки сучасної боротьби і систематики прийомів та контрприйомів. Уперше була складена термінологія і правила, які до сьогодні не втратили свого значення.

Відповідно до того, як боротьба завойовувала все більшу популярність, вона набула географічного поширення, також збагачувалася технічно. Французи удосконалили прийоми боротьби – кидки через спину з різними захопленнями, прийоми із стійки, що проводяться через «міст», нині їх називають кидки прогином. Фіни винайшли кидки з поворотом через «міст», а також значну кількість переворотів у партері із захопленням руки під плече.

Спортсмени кожної країни, куди проникала боротьба, вносили до її техніки щось своє, нове. Багато прийомів були запозичені з національних видів боротьби. Наприклад, російські борці застосовували зворотні перевороти захопленням за тулуб. Французька боротьба стала міжнародним видом боротьби, отримавши загальноприйнятю назву «Французька боротьба». У «французькій боротьбі» вирішувалося проведення захоплень, утримань і прийомів тільки руками без застосування ніг та заборонялися всі протисуглобові, больові прийоми, захоплення ніг, застосування підніжок, підсічок, обвивів.

Греко-римська боротьба – це єдиноборство двох спортсменів. Боротьба з технічного боку проводиться за допомогою різних прийомів, які застосовуються не нижче пояса. Головна мета поєдинку – притиснути супротивника спиною до килима (туше). Борець може також отримати перемогу, досягнувши переваги в 6 очок перед супротивником (технічна перевага) або закінчивши сутичку з великою кількістю очок (технічні очки). Борці набирають певну кількість очок за кожен кидок, утримання або прийом, який вони виконують у сутичці. Рефері на килимі присуджує очки, але головний суддя (чи голова килима) повинен погодитися з його рішенням перед тим, як ці очки будуть зараховані. Борцеві також можуть бути присвоєні очки у разі, якщо його супротивник допускає порушення, такі як пасивність під час ведення сутички (ухилення від боротьби).

Тривалість сутички – три періоди по дві хвилини. Якщо переможець не визначився, то за допомогою долі одному з борців надається можливість провести атаку, у разі вдалої атаки перемога оголошується тому, хто атакує, а у разі невдалої – тому, хто обороняється. На сутичку заборонено виходити спітнілим, а також змащувати тіло будь-якими речовинами, які можуть призвести до його «ковзкості», нігті мають бути коротко обстрижені, при собі має обов'язково бути носова хустинка. Вступати в дискусію із суддею заборонено – це карається зарахуванням програшу.

Стойка в класичній боротьбі буває високою, стосовно супротивника – правосторонньою, лівобічною, фронтальною. Вперед виставляється, як правило, та нога борця, яка сильніша. Ноги хоч і не «беруть участі в сутичці», але їхня сила і швидкість мають величезне значення. При проведенні більшості кидків з підняттям супротивника ноги із зігнутого в колінах положення переходять у випрямлене положення, долаючи вагу того, кого атакують.

Пересування має бути швидким, але стійким і відбувається так: спочатку вперед ставиться одна нога, а потім підтягується інша, схрещувати ноги забороняється, бо це може призвести до втрати стійкості.

Борцям греко-римського стилю, на відміну від борців вільного стилю, забороняється використовувати в прийомах зачепи і підніжки, а також атакувати ноги суперника, категорично заборонені технічні дії проти суглобів, больові прийоми, захоплення шиї двома руками. Борці використовують тільки верхню частину тіла для проведення кидків руками, підняття тіла суперника, при цьому приймаючи ближню дистанцію відносно один до одного.

У класичній боротьбі сутичка ведеться як у стійці, так і в партері (лежачи). При боротьбі в стійці основною метою є виведення суперника з рівноваги – перевести в партер. Для цього використовуються різні кидки («вертушка», прогином, розворотом) і збиття, наприклад, захопити супротивника «петлею» (захоплення шиї і плеча) і силою притиснути до килима; «пірнути» під руку суперникові, опинитися за спиною, захопити тулуб двома руками і кинути його через себе на міст (кидок прогином). Особливістю виконання кидків є те, що той, хто атакує, повинен супроводжувати в падінні того, кого атакують, – це призводить до високої амплітуди кидків. При боротьбі в партері необхідно перевернути супротивника так, щоб він виявився притиснутим лопатками до килима, і утримати його в такому положенні декілька секунд. Для цього використовуються різні накати, переكاتи, відкати, а для притискання суперника з положення «на мосту» в положення «на лопатках» (туше) використовується «дожим».

Захоплення в класичній боротьбі, на відміну від дзюдо і самбо, застосовуються на тілі, що вимагає більшої технічної і фізичної сили. Заборонено хапати за одяг, вуха, ніс, пальці, статеві органи. Застосовуються захоплення за кисті, передпліччя, плечі, шию (однією рукою), тулуб.

Класична боротьба є тандемом гнучкості і сили. З огляду на специфіку боротьби, особливе місце в тренуваннях приділяється опрацюванню «моста», положення атлета, при якому килима торкаються тільки руки, лоб, іноді підборіддя і п'яти, а спина зігнута дугою. Для розвитку гнучкості використовується розучування певного набору акробатичних вправ: перекиди, колесо, фляк, рондат, стійка і ходіння на руках, підйом зі спини прогином. Без міцних та еластичних суглобів, кровоносних судин і лімфосистеми борець не має шансів на перемогу, тому ретельно відпрацьовується техніка падіння і самострахування. Дихальна система і загальна витривалість розвивається за допомогою бігу на тривалі дистанції і рухливими іграми, особливо популярний баскетбол за правилами регбі. Технічні дії відпрацьовують на манекені («чучелі»), а потім і в роботі з партнером. У навчальних сутичках відточується техніка і розвивається спеціальна витривалість. Витривалість відіграє важливу роль. Силу розвивають на приладах (перекладина, бруси), а також рекомендовані – присід, станова тяга, жим штанги лежачи, стоячи,

вправи з пауерліфтингу, бодибілдингу, важкої атлетики, віджимання від підлоги, робота із жгутом. Рекомендується займатися на жгуті біля гімнастичної стінки, відпрацьовувати підвороти.

Елементами екіпірування борця є плавки, трико, шкарпетки, м'які борцівські кеди («борцівки»), хустинка, яка використовується для витирання крові і поту, але нині застосовують сучасні тампони, а хустинка залишається своєрідною даниною традиції. Борються спортсмени у синіх і червоних трико та борцівках із м'якої шкіри на спеціальному килимі розміром 8×8×0,1 м (див. с. 92). Час поєдинку постійно змінювався.

У класичній боротьбі не буває нічиєї, завжди повинен визначитися переможець. Оскільки тренування з греко-римської боротьби пов'язані з великими фізичними навантаженнями, то починати займатися цим видом спорту не рекомендовано до 10–14 років.

До сучасної Олімпійської програми греко-римська боротьба увійшла з I Олімпіади 1896 року в Афінах, де розігрувалося сім нагород.

Українські борці-володарі медалей на різних Олімпіадах:

1952 рік – золото – Пункін Яків;

1960 рік – золото – Богдан Іван;

1964 рік – срібло – Тростянський Владлен;

1976 рік – золото – Колчинський Олександр; срібло – Давидян Нельсон;

1980 рік – золото – Колчинський Олександр;

1992 рік – золото – Кучеренко Олег;

1996 рік – золото – Олійник В'ячеслав; бронза – Калашніков Андрій;

2000 рік – срібло – Саладзе Давид;

2008 рік – бронза – Варданян Армен;

2016 рік – срібло – Жан Беленюк.

Опікується боротьбою Федерація греко-римської боротьби України, яка створена у 2001 році.



Дзюдо



Дзюдó («шлях м'якої (беззбройної) боротьби») – японське бойове мистецтво і вид спорту, який виник на основі дзюдзюцу. Основні правила, принципи тренувань і проведення змагань були сформульовані Дзіґоро Кано. Датою народження вважається день створення Кано першої школи дзюдо 28 жовтня 1882 року, який починаючи з 2011 року, щорічно відзначається як Всесвітній день дзюдо. Становлення

дзюдо припало на 1880-ті роки, тяжкий для бойових мистецтв період. У той час серед лідерів Японії панувала політика запозичення західної культури, і традиційним військовим мистецтвам (*будо*) завдано значної шкоди – вони були оголошені «спадщиною дикості і варварства». Старі майстри припиняли вести заняття, деякі навіть вмирили в злиднях.

Рання історія дзюдо невіддільна від історії життя його творця – Дзіґоро Кано, видатного японського громадського діяча і педагога, чия діяльність була відзначена орденом Вранішнього сонця. Дзіґоро Кано з дитинства цікавився дзюдзюцу, в юності вивчав стилі дзюдзюцу шкіл Тендзін Сін'я Рю та Кіто Рю. На їх основі він розробив нову систему боротьби, якій дав назву «Кодокан дзюдо».

Назва *дзюдо* вже використовувалася до того часу в японських бойових мистецтвах як синонім назви *дзюдзюцу* (*джиу-джитсу*), але Дзіґоро Кано наповнив її новим змістом, оголосивши основою «Шлях» (*до*) самовдосконалення, а не техніку (*дзюцу*). Також вибором такої назви Кано хотів підкреслити гуманістичну спрямованість дзюдо, щоб зайвий раз відзначити його відмінність від дзюдзюцу, яке після реставрації Мейдзі багато людей вважали грубим, призначеним тільки для вбивства, негідним для освіченої людини. Кано не став включати до списку дозволених до застосування на змаганнях з дзюдо низку найнебезпечніших прийомів з дзюдзюцу, щоб зробити змагання якомога безпечнішими для учасників. При цьому травмо-небезпечні прийоми продовжують вивчатися у формі ката.

Перший зал школи дзюдо Кодокан мав площу всього 12 татамі (близько 22 м²), але завдяки організаторським талантам Дзіґоро Кано дзюдо досить швидко стало широко відомим.

До 1887 року під керівництвом Кано була сформована технічна база стилю Кодокан – дзюдо, а в 1900 році розроблені правила змагань.

Подальшим розвитком дзюдо в Японії зобов'язане певною мірою включенням його в 1907 році до обов'язкової програми загальноосвітніх середніх шкіл, що істотно збільшило кількість тих, хто займався цим бойовим мистецтвом, і привернуло більшу увагу громадськості.

1909 року Дзіґоро Кано, як керівник найвпливовішої японської спортивної організації, був обраний членом Міжнародного олімпійського комітету. 1911 року Кано заснував Японську спортивну асоціацію і був обраний на посаду її президента. У 1922 році Кано обраний членом верхньої палати японського парламенту – Палати Перів. 1926 року в Кодокані була відкрита секція дзюдо для жінок.

У Кодокані почала діяти жіноча секція дзюдо, щоправда, спочатку в ній було всього п'ять-шість жінок так званого шляхетного походження, але поступово кількість жінок, які займалися, збільшилася, і в 1931 році були складені умови прийому в жіночу секцію (щось на зразок клятви). Дзюдо серед жінок у Кодокані отримало офіційне визнання, а в 1934 році сам Кано урочисто оголосив про відкриття постійної жіночої секції.

Дзіґоро Кано неодноразово говорив, що гнучкість, пластичність і жіночість дзюдоїсток більше відповідають змісту та духу дзюдо, ніж фізичне протистояння чоловіків із сильно розвиненими м'язами.

За останні 25 років дзюдо серед жінок завоювало чимало прихильників в різних країнах, особливо бурхливо воно почало розвиватися з 1980 року.

Фахівці медичної комісії Міжнародної федерації дзюдо (ФІД) і Європейського союзу дзюдо вивчали питання про вплив занять цим видом спорту на жіночий організм і дійшли висновку висновку, що жодної шкоди дзюдо не завдає. Окрім того, кількість травм (від яких, до речі, не застрахований жоден спортсмен) у жінок-дзюдоїсток менша, ніж у чоловіків. Медична комісія ФІД повністю схвалила правила проведення змагань серед жінок.

Перший чемпіонат Європи був проведений 1975 року, перший чемпіонат світу – у 1980 році, на який з'їхалися 147 дзюдоїсток із 27 країн. Дзюдо серед жінок увійшло до Олімпійської програми ігор 1992 року, а показові виступи дзюдоїсток (7 найкращих у кожній ваговій категорії за результатами чемпіонату світу 1987 р.) відбулися в Сеулі на XXIV Олімпійських іграх.

Перший чемпіонат світу серед жінок пройшов у 1980 році, а в Олімпійських іграх дзюдоїстки беруть участь з 1992 року.

До самої своєї смерті у 1938 році Дзіґоро Кано активно розвивав дзюдо в Японії та у світі. Професору Кано не було присвоєно жодного *дану* (оскільки він був засновником дзюдо, і сам присвоював дані дзюдоїстам).

Сприяв популяризації дзюдо і вихід роману Цунео Томіта «Сугата Сансіро», за яким згодом Акіра Куросава зняв однойменний фільм (відомий також під назвою «Геній дзюдо»).

Після Другої світової війни і капітуляції Японії окупаційна влада заборонила викладання військових мистецтв, що тимчасово зупинило розвиток дзюдо в Японії. Після зняття у 1948 році заборони на вивчення в Японії бойових мистецтв, заняття дзюдо знову були включені до програми загальноосвітніх шкіл.

У 1887 році в Кодокані почали займатися дзюдо перші постійні іноземні учні – брати Істлейк. На початку ХХ століття клуби дзюдо з'явилися у США, Франції, Великій Британії. 1903 року японський дзюдоїст Йосіакі Ямасіта продемонстрував прийоми дзюдо президентові США Теодору Рузвельту і далі протягом 2-х років викладав дзюдо у Військово-морській академії США.

1929 року у Німеччині відбулися перші європейські міжнародні змагання з дзюдо між дзюдоїстами з англійського клубу «Будоквай» і спортсменами з клубів Франкфурта-на-Майні та Вісбадену. Хоча починалися ці зустрічі як турніри між клубами, до 1932 року вони досягли рівня повномасштабних міжнародних змагань.

24 липня 1948 року в Лондоні була створена Британська асоціація дзюдо. А вже 26 липня того ж року Велика Британія, Італія, Нідерланди та Швейцарія утворили Європейський союз дзюдо (European Judo Union, EJU). У 1951 році у Європейський союз дзюдо вступили Австрія та Франція.

У 1951 році було створено Міжнародну федерацію дзюдо (IJF).

1956 року в Токіо відбувся перший чемпіонат світу з дзюдо. Він проводився без поділу на вагові категорії. У чемпіонаті брали участь представники 21 країни.

На третьому чемпіонаті світу, що проводився у 1961 році в Парижі, вперше було застосовано поділ спортсменів на вагові категорії. У цьому чемпіонаті голландець Антон Гесінк вперше порушив монополію японських спортсменів, посівши перше місце в абсолютній ваговій категорії.

До програми літніх Олімпійських ігор змагання з дзюдо серед чоловіків були вперше включені в Токіо у 1964 році.

У 1980 році проведений перший чемпіонат світу серед жінок.

1988 року дзюдо було вперше включено до програми Паралімпійських ігор в Сеулі.

На Олімпійських іграх 1988 року вперше проведені жіночі показові виступи з дзюдо, а через 4 роки змагання з дзюдо серед жінок були включені до офіційної програми літніх Олімпійських ігор 1992 року в Барселоні.

У 2004 році змагання з дзюдо серед жінок включені до офіційної програми літніх Паралімпійських ігор в Афінах.

З 2005 року Європейський союз дзюдо проводить змагання з *ката*. У 2008 році в Парижі Міжнародна федерація дзюдо провела перший чемпіонат світу з *ката*.

Три головні елементи в підготовці дзюдо стилю Кодокан становлять: *ката* – набір формальних вправ, які виконуються в парах.

Змагання дзюдоїстів проходять на татамі розміром 8×8 або 10×10 метрів. Нині для дзюдо татамі виготовляється з литого поролону або пресованої поролонової крихти.

Дзюдоїсти займаються і виступають на змаганнях у *дзюдогі* («гі» – «одяг»). Дзюдогі складається з «куртки», штанів і поясу. Класичне дзюдогі білого кольору, саме в білих дзюдогі відбуваються змагання за правилами Японської федерації дзюдо, але в міжнародних і національних змаганнях, що проводяться за правилами IJF, для сприяння роботі суддів та спостереження глядачів, учасники одягнені в дзюдогі білого і синього кольорів. На татамі займаються босоніж, але для пересування в залі за межами татамі потрібні легкі тапочки. Учитель дзюдо називається *сенсей*. Слово «сенсей» походить зі слів сіна (до) і сеї (життя) – тобто той, хто передував вам.

1883 року Дзіґоро Кано ввів систему рангів *Кю-Дан* (учнівські ступені – кю, майстерські – дан). Спочатку Кано присудив перший дан двом своїм учням Сіро Сайґо і Цунедзіро Томіта. Згодом ця система була прийнята й іншими бойовими мистецтвами Японії.

Для присвоєння учнівських та майстерських ступенів претенденти здають іспити, які містять тести на знання базової техніки, ката, знання теорії і філософії. Крім того, для складання іспиту на певну ступінь претендент обов'язково повинен виконати вимоги на всі попередні ступені. Кольори поясів дозволяють візуально визначити рівень майстерності дзюдока.

Учні́вські ступені:

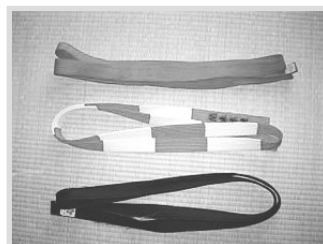
- 6 кю – білий пояс (рокію)
- 5 кю – жовтий пояс (ґокю)
- 4 кю – помаранчевий пояс (йонкю)
- 3 кю – зелений пояс (санкю)
- 2 кю – синій пояс (нікю)
- 1 кю – коричневий пояс (іккю)



Майстерські ступені:

Майстерські пояси дзюдо

- 1 дан, шодан – чорний пояс
- 2 дан, нідан – чорний пояс
- 3 дан, сандан – чорний пояс
- 4 дан, йодан – чорний пояс
- 5 дан, ґодан – чорний пояс
- 6 дан, рокудан – білий з червоним
- 7 дан, січідан – білий з червоним
- 8 дан, хачідан – білий з червоним
- 9 дан, кюдан – червоний
- 10 дан, дзюдан – червоний



Протягом усієї історії дзюдо лише 16 майстрів здобували рівень 10-го дану. На сьогодні у світі є 4 таких майстри, серед них єдина жінка. Це американка японського походження *Кейко Фукуда*, яка почала займатися дзюдо 1935 року, а червоний пояс 10-го дану здобула у 2011 році, у віці – 98 років.

Правила дзюдо постійно змінюються, здебільшого для забезпечення безпеки спортсменів. Міжнародна федерація дзюдо працює за новими правилами в Олімпійському циклі 2017–2020 рр. Вони застосовуватимуться для наступного Олімпійського циклу. Мета полягає в тому, щоб пропагувати правила дзюдо і зробити їх легшими для розуміння, а також спростити їх. Мета цих правил – дати пріоритет атакуючій боротьбі і реалізації ІППОН.

Для інформації: пропозиція про включення командних змагань у програму Олімпійських ігор буде відправлено до МОКНУВ. Планується проводити змішаний командний турнір, що включає 3 жіночі (-57, -70, +70) і 3 чоловічі (-73, -90, +90) вагові категорії. Команди формуватимуться із спортсменів, які були відібрані для участі в індивідуальних змаганнях.

Після Ігор у Лондоні 2012 року, Міжнародна федерація дзюдо ретельно проаналізувала останні чотири роки як з організаційного погляду, так і з технічного.

Протягом останніх чотирьох років дзюдо розвивалося дуже позитивно. Успіх Ігор в Ріо-2016 – наочний доказ цього. Протягом декількох років технічні здібності спортсменів покращалися значною мірою, наприклад, кількість технічних оцінок у поєдинках різко зросла, досягнувши більше 80% у деяких вагових категоріях, приклад – останній чемпіонат світу в Астані (Казахстан) у серпні 2015 року.

Нижче подано стисло інформацію про нові правила:

- **Тривалість поєдинку у**
 - чоловіків і жінок – чотири (4) хвилини.
- **Оцінки:**
 - Тепер тільки Іппон і Ваза-арі.
 - Оцінка Ваза-арі також дається за ті дії, за які раніше було Юко.
 - Ваза-арі не складаються. Два Ваза-арі вже не один Іппон.
- **Утримання (Osae Komі):**
 - 10 секунд – Ваза-арі, 20 секунд – Іппон.
- **Технічний результат:**
 - Поєдинок може бути виграний в основний час тільки технічною оцінкою (Ваза-арі або Іппон).
 - Покарання не визначатимуть переможця, за винятком **Hansokumake**.

- **Golden Score:**

- У разі, коли немає оцінки(ок) або оцінки рівні, поєдинок продовжуватиметься Golden Score.
- Усі оцінки і покарання, отримані в основний час, залишаються на табло.
- Переможець у Golden Score визначається за різницею покарань або оцінок.

- **Покарання:**

- Тепер тільки три Шидо, а не чотири, як раніше.
- Третє Шидо стає **Hansokumake**.
- Щоб спростити суддівство і розуміння про захоплення дзюдоги, деякі покарання скасовані: «пістолет», кишенькове захоплення й ін.
- Пальці усередині рукава ще каратимуться.
- Нетрадиційні **Kumikata**, такі як схресні захоплення зверху, одностороннє захоплення і захоплення поясу, не будуть покарані, поки Торі готує атаку.
- Негативні позиції штрафуватимуться на Шидо, тому що вони протирічать духу дзюдо (немає пошуку атаки, оборонні положення і тощо).
- Визначаючи складність у підготовці атакуючої дії, час між Kumikata й атакою збільшений до 45 секунд.
- Захоплення або блокування ноги карається спочатку Шидо, а за повторне застосування – **Hansokumake**.

- **Дзюдоги:**

- Для підвищення ефективності ведення поєдинку і хорошого захоплення необхідно, щоб куртка була добре заправлена за пояс. Учасник повинен швидко заправитися між командами Мате і Хаджіме;
- Сутичка розпочинається та продовжується, у разі тимчасової зупинки, командою рефері: **«Хаджіме!»** («Починайте!»)

Тимчасова зупинка сутички відбувається після команди рефері: **«Мате!»** («Чекайте!»)

Закінчення сутички рефері оголошує командою: **«Соре маде!»** («Час вийшов!»)

Мета сутички в дзюдо – кинути супротивника на татамі на спину; притиснути його до татамі спиною вниз; або змусити його визнати свою поразку внаслідок задущення або больового прийому.

Змагання з дзюдо проводяться на спеціальному килимі татамі розміром 14×14 або 16×16 метрів.

Дзюдо в Україні

Своєю появою дзюдо в Україні зобов'язане піонеріві вітчизняної школи цього виду єдиноборства – Василю Сергійовичу Ощепкову. Важка і мінлива доля цієї воїстину непересічної людини. Підлітком він був відправлений з розвідувальною місією до Японії за лінією православної церкви.

Там захопився відносно новим у той час видом японської боротьби – дзюдо. Здібності молодого Василя Ощепкова в оволодінні дзюдо виявилися настільки значними, що йому випала небачена увага – першому з іноземців вступити до «Кодокану» і з успіхом закінчити його в 1913 році, отримавши 1-й дан і загальну повагу японців. Цікаво, що в музеї «Кодокану» і донині зберігаються підтвердуючі цей факт документи за підписом самого Дзіґоро Кано. Вже за рік Ощепков став володарем 2-го дану і цього ж 1914 року повернувся до Росії, у Владивосток, де й організував першу секцію дзюдо.

Незабаром ефективну техніку незвичайної японської боротьби в одязі помітило й оцінило керівництво Червоної армії та міліції і Василя Сергійовича запросили для навчання особового складу військ прийомам дзюдо, зокрема і його бойового розділу.

Секції та гуртки дзюдо спочатку відкрилися в Москві, Ленінграді, а згодом і в інших великих містах країни. Першими українськими містами, що познайомилися з новою японською боротьбою, стали Харків і Київ.

Незабаром після арешту Ощепкова за звинуваченням у шпигунстві на користь Японії і його трагічної смерті у в'язниці, почалися гоніння на дзюдо і на все, що мало хоч якусь приналежність до потенційного ворога Радянської Росії. Гуртки та секції дзюдо були або закриті, або перейшли у напівпідпільне існування, або трансформувалися в секції САМБО, нової радянської системи боротьби, створеної за активної участі Ощепкова. На довгі роки розвиток дзюдо в Україні було призупинено, дзюдо замінило самбо. Перехід від самбо до дзюдо відбувся в 1961 році, коли дзюдо було включене до програми Олімпійських Ігор.

Парадоксальний випадок – дзюдо, трансформувавшись у самбо, знову відроджувалося, але вже знайшовши нове, самобутнє забарвлення.

Засновником українського дзюдо вважається Ярослав Іванович Волощук (1926–2005). Він завжди ставив перед підопічними мету – бути найкращим серед кращих. Гасло Ярослава Івановича – «крапля таланту і відро поту». У 1965 році на Чемпіонаті Європи в Іспанії перше місце і золоту медаль у вазі до 70 кг завоював український спортсмен Володимир Куспіш зі Львова. Розквіт українського дзюдо припав на сімдесяті роки. Можна без перебільшення сказати, що дзюдоїсти з України регулярно завойовували призові місця на найсильніших чемпіонатах і турнірах.

Варто зазначити, що вісімдесяті роки минулого сторіччя принесли свої перші плоди у розвитку жіночого дзюдо в Україні. Дзюдоїстки з України впевнено заявили про себе на першостях та чемпіонатах: чемпіонкою

Радянського Союзу з дзюдо у вазі до 52 кг стала дзюдоїстка зі Львова Тетяна Гаврилова, двічі чемпіонкою СРСР в абсолютній ваговій категорії – спортсменка із Запоріжжя Ірина Стешенко. У почесному списку чемпіонів Союзу з дзюдо імена українок Людмили Матієвської, Світлани Лисянської, Марини Невдащенко.

Справами дзюдо в Україні опікується Федерація дзюдо України.

Федерація дзюдо України (ФДУ), заснована у 1991 році, є всеукраїнською громадською організацією, яка створена з метою подальшого розвитку, популяризації та пропаганди дзюдо.

1993 року Федерація офіційно визнана членом Європейського союзу дзюдо (European Judo Union) як самостійна організація. З цього часу почалась її активна міжнародна діяльність, а саме з чемпіонату Європи в Афінах, а потім чемпіонату світу у Гамільтоні (Канада) того ж року.

Українські спортсмени були призерами чемпіонатів світу та Європи, а значним досягненням українського дзюдо стало завоювання Русланом Машуренко бронзової олімпійської медалі у 2000 р. в Сіднеї (Австралія).

У часи незалежності України вітчизняну школу дзюдо прославили такі майстри, як срібний призер Олімпійських ігор в Афінах-2004 та бронзовий призер Олімпійських ігор в Пекіні-2008 Роман Гонтюк, бронзовий призер Чемпіонату світу Тетяна Беляєва, триразовий чемпіон Європи Валентин Греков, срібний призер Чемпіонату світу та багаторазова призерка Чемпіонатів Європи Марина Прищепа, дворазовий Чемпіон Європи та бронзовий призер Чемпіонату світу Геннадій Білодід, Чемпіонка Європи Марина Прокоф'єва, бронзовий призер Чемпіонату світу Євген Сотніков, чотириразова бронзова призерка Чемпіонатів Європи Анастасія Матросова, срібний призер Чемпіонату світу і бронзовий призер Чемпіонату Європи Муса Настуєв, срібний призер Чемпіонату світу Віталій Бубон, двократний бронзовий призер Чемпіонатів Європи Ілля Чимчиурі, срібний призер Чемпіонату Європи Руслан Мірзалієв та Чемпіон Європи Ренат Мірзалієв, перша чемпіонка світу Дар'я Білодід.

Першим українським Чемпіоном світу з дзюдо у 2009 році став Георгій Зантара, а 2011 року він став найкращим на Континенті. Історичну перемогу виборола на континентальних змаганнях серед команд у 2011 р. в турецькому Стамбулі чоловіча збірна України, яка вперше в історії стала Чемпіоном Європи. У фіналі наші борці перемогли 17-разових Чемпіонів Європи. Золоті нагороди отримали Георгій Зантара, Сергій Дребот, Сергій Плієв, Володимир Сорока, Артем Василенко, Віктор Савінов, Валентин Греков, Роман Гонтюк, Артем Блошенко і Станіслав Бондаренко.

У 2005 році в Києві пройшов чемпіонат Європи серед молоді U-23.

2011 року українська столиця приймала Чемпіонат світу з дзюдо серед кадетів U17.

Сьогодні представники Федерації беруть активну участь у діяльності Європейського союзу дзюдо (EJU) та Міжнародної федерації дзюдо (IJF) – у суддівстві Олімпійських ігор, чемпіонатів світу, Європи та міжнародних турнірів, а також в організаційних, медичних та суддівських семінарах.

ФДУ є колективним членом Національного Олімпійського комітету України, до складу виконавчого комітету якого входять два представники Федерації: Володимир Сивкович та Вадим Павленко.

Українські спортсмени мають успіхи на міжнародних змаганнях. Киянин Сергій Новиков був чемпіоном Монреальської олімпіади. Призерами олімпіад ставали Роман Гонтюк (срібло в Афінах, бронза в Пекіні), Руслан Машуренко (бронзова медаль у Сіднеї). 2009 року Георгій Зантарає у Роттердамі (Нідерланди) став першим в історії українським чемпіоном світу. На тому ж чемпіонаті світу Марина Прищепа здобула срібну медаль.

Як зазначалося, до сучасної Олімпійської програми дзюдо увійшло з XVIII Олімпіади 1964 року в Токіо. На Олімпійських Іграх розігрувалося сім нагород.

Українські борці-володарі медалей на різних Олімпіадах:

1972 рік – бронза – Новиков Анатолій;

1976 рік – золото – Новиков Сергій;
срібло – Двойников Валерій;

2000 рік – бронза – Машуренко Руслан;

2004 рік – срібло – Гонтюк Роман;

2008 рік – бронза – Гонтюк Роман.

Жінки дебютували на Олімпійських іграх у 1992 році в Барселоні, де розігрувалося сім комплектів нагород.



4.2 Неолімпійські традиційні види боротьби

Боротьба на поясах Алиш



Алиш (ще відомий як **боротьба на поясах**) – силовий вид єдиноборств, призначений об'єднати різноманітні види національних єдиноборств у єдину структуру. Слово «алиш» тюркського походження й означає «боротьбу до визначення найсильнішого супротивника».

Алиш виник на початку 2000-х років у Киргизстані й об'єднав у собі елементи та правила народних різновидів боротьби на поясах з різноманітних етнічних груп Центральної Азії. Від інших видів боротьби на поясах алиш відрізняється способом тримання поясу. Перед захватом борці повинні обгорнути пояси один одного навколо своїх зап'ястків. В інших різновидах боротьби на поясах такий тип захвату є необов'язковим, а для алиша це правило.

Також існують два стилі, у яких дозволяється чи забороняється проведення прийомів ногами. Останній є менш популярним, і більшість змагань проводиться у першому зі стилів, який ще називають «вільним».

Алиш регулюється Міжнародною федерацією боротьби на поясах «Алиш» (IFWBA) та визнається Міжнародною федерацією аматорських видів єдиноборств (FILA).

Алиш є вертикальним видом боротьби. На офіційних змаганнях учасники вдягнені в однакову форму, яка складається з куртки синього чи зеленого кольору та білих брюк. Поверх куртки пов'язується пояс, за який супротивники мають постійно тримати один одного.

Правила досить прості – суперники хапають один одного за пояси та намагаються зробити кидок супротивника на спину, при цьому дозволяється проводити кидки, підніжки, підсікання, звалювання та активні накриття з положення стійка при захваті двома руками за пояс супротивника. У боротьбі на поясах кидок – технічна дія борця, коли його супротивник кинутий на килим (із стійки).

Поєдинок триває три періоди. Період завершується, коли один із борців виконає технічну дію, оцінену суддями. У зміст боротьби на поясах входить проведення прийомів зі стійки (крім переводів) із захопленням на пояс.

Мета – кинути, звалити або накрити суперника на килим й дозволяється проводити прийоми ногами. Прийом виконується з падінням борця, який його проводить. Після його проведення сутичка зупиняється і прийом оцінюється. Сутька поновлюється в центрі килима з вихідного положення. Ці правила нічиєї не передбачають.

Тривалість сутички. Сутька триває в межах встановленого часу: для підлітків і юнаків у попередніх сутичках – 4 хвилини, 5 хвилин для дорослих. У сутичці враховується фактичний (чистий) час.

Початок і хід сутички. За сигналом арбітра борці сходяться в центрі килима й обмінюються рукоштовками. Арбітр перевіряє форму борців, наявність носових хустинок, відсутність браслетів, пернів і дає команду. За цією командою борці приймають вихідне положення. До свистка арбітра борці не повинні починати ніякої дії. Арбітр, перевібивши готовність борців і правильність захоплення, дає сигнал свистком до початку сутички.

Сутька починається, переривається і поновлюється за свистком арбітра.

Якщо борці увійшли в «зону пасивності», арбітр голосно вимовляє слово «Зона». На цей вигук борці повинні реагувати і переміститися в середину килима, не перериваючи сутичку.

При отриманні травми борцем або непорядку в його формі сутичка переривається, але не більше ніж на 3 хвилини для кожного за весь час сутички при сумарній кількості всіх перерв. Якщо борець після закінчення 3-х хвилин не може продовжувати перервану сутичку, йому зараховується поразка.

Після закінчення сутички арбітр займає місце в центрі килима обличчям до керівника килима, борці стають по обидва боки від нього згідно з кольором наруківників і поясів. При оголошенні результату сутички арбітр виконує відповідний жест, після чого борці обмінюються рукоштовками і йдуть з килима.

Федерація зареєстрована Міністерством Юстиції України 12 червня 2003 року, свідоцтво № 1930, та має статус національної спортивної федерації України з боротьби на поясах «Алиш» (Наказ Міністерства молоді спорту України від 15.06.2009 «Про надання статусу національної спортивної федерації України»).

Першим президентом федерації став доктор педагогічних наук, професор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Арзютов Геннадій Миколайович, а у 2008 році цю посаду обійняв чинний керівник Федерації, заслужений тренер України Дмитро Миколайович Лохно.

З часу заснування Федерація представляла в Україні боротьбу на поясах Алиш, визнаний в Україні у 2009 році вид спорту, що поєднав у собі правила різноманітних національних видів поясної боротьби багатьох країн світу з метою проведення міжнародних змагань за єдиними правилами із забезпеченням збереження, популяризації та збагачення традицій і надбавь усіх національних видів поясної боротьби. Одним із найдієвіших способів досягнення поставленої мети стало проведення міжнародних змагань з боротьби на поясах Алиш одночасно із міжнародними змаганнями з національного виду поясної боротьби в країні, яка проводить змагання.

У 2009 році керівництво Федерації ухвалило рішення щодо офіційного розвитку й інших видів поясної боротьби, зокрема відродження та визнання в Україні власного, національного виду спорту – української боротьби на поясах. Відтоді Федерація змінила свою назву на Громадську організацію **«Всеукраїнська федерація традиційних видів боротьби»** (далі – Федерація) інформує щодо своєї діяльності та досягнень.

Федерація, відповідно до Єдиного календарного плану спортивних заходів України, щорічно проводить:

- чемпіонати України серед чоловіків та жінок;
- чемпіонати України серед юнаків та дівчат (до 16 років);
- чемпіонати України серед юніорів та юніорок (до 20 років).

Також щорічно проводить семінари тренерів із залученням провідних фахівців спортивної науки України, семінари суддів під час проведення змагань.

За час існування Федерації в Україні проведено такі міжнародні змагання з боротьби на поясах Алиш:

- чемпіонат світу (2006);
- чемпіонати Європи (2006, 2007);
- Перші Європейські спортивні ігри (2007).

Крім того, Федерація постійно проводить заходи, спрямовані на популяризацію української боротьби на поясах. Основними із них є демонстрація цього видовищного виду боротьби під час національних та місцевих свят, змагань та зборів з інших видів спорту.

Федерація є членом Всесвітнього комітету поясних видів боротьби FILA (Міжнародної федерації об'єднаних стилів боротьби), яка своєю чергою є членом Генеральної асоціації міжнародних спортивних федерацій (SportAccord, до квітня 2009 – GAISF).

На майбутнє Федерація має амбітну мету – відновлення традицій української боротьби на поясах та об'єднання під своїм началом різновидів

поясної боротьби для підготовки і забезпечення участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях з національних видів поясної боротьби.

Хмельницька обласна федерація сумо, боротьби на поясах Алиш, української боротьби на поясах була зареєстрована 4 серпня 2008 року. За цей час з боротьби на поясах Алиш виконали норматив МСУ 15 спортсменів-студентів, а Комар Валерій став заслуженим майстром спорту України, його тренеру Гусці Михайлові Богдановичу у 2011 році присвоєно звання «Заслужений тренер України».



Боротьба кураш



Кураш – стародавній вид єдиноборства, який походить з території сучасного Узбекистану. За останніми науковими розвідками, вік Курашу – приблизно три з половиною тисячі років. Кураш один з прадавніх видів єдиноборств, відомих людству.

Кураш – це узбецьке слово, яке в перекладі означає «досягнення мети чесним шляхом».

Майже 2500 років тому Геродот, знаменитий давньогрецький філософ, історик, у своїй праці «Історія» згадує кураш у звичаях і традиціях народів Узбекистану. А в 14 столітті Амір Тимур (Тамерлан) використав кураш для фізичної підготовки та самооборони своїх солдат. Як відомо з історичних джерел, армія Тимура завоювала пів світу, так і залишившись непереможеною.

У кураші заборонено ведення боротьби в положенні лежачи. Боротися можна тільки в стійці, дозволені винятково кидки і підсічки. Застосування будь-яких ударних, больових, задушливих прийомів, а також захопленя нижче за пояс суворо заборонено. Усе це робить кураш простим, зрозумілим, видовищним, динамічним і безпечним видом спорту.

Борці, які беруть участь у змаганнях, повинні бути одягнені в білі штани, синій або зелений яхтак, підперезаний червоним поясом. Причому першим на килим виходить борець в синій куртці.

Кураш – надзвичайно динамічний і видовищний вид спорту. За пасивність суворо карають. Якщо протягом 25 секунд борець не зробив спроби провести прийом, суддя оголошує йому попередження. Три попередження – програв.

У вересні 1998 року в столиці Узбекистану місті Ташкенті відбувся перший в історії міжнародний турнір з курашу за участю атлетів із майже 30 країн Азії, Європи і Пан-Америки. В Узбекистані змагання з курашу зазвичай проводяться на великих футбольних стадіонах. Не став винятком і цей турнір, який проводився на призи Президента Узбекистану. Під час турніру в Ташкенті відбулася історична подія: 6 вересня 1998 року представники 28 країн Європи, Азії і Пан-Америки створили Міжнародну Асоціацію Кураш – офіційний міжнародний спортивний орган, який представляє узбецьку боротьбу на міжнародній арені. Відтоді 6 вересня стало днем народження курашу на міжнародній арені. Під часпершого Засновницького Конгресу був затверджений Статут нової організації,

прийняті Міжнародні правила Кураш і вибраний керівний орган МАК – Виконавський комітет. Із самого початку МАК визначила декілька стратегічних напрямів своєї діяльності.

Перший напрям – це залучення якомога більшої кількості країн до Асоціації. У період з 1999 по 2003 роки послідовно була сформована структурна система Асоціації, створені й увійшли до Асоціації Континентальні федерації Азії, Європи, Пан-Америци, Африки та Океанії. Усього за п'ять років існування МАК змогла об'єднати всі континенти планети. Це чи не найшвидший розвиток в історії світового спорту. До кінця 2006 року МАК об'єднувала федерації понад 80 країн Азії, Африки, Європи, Пан-Америци й Океанії. Основною спортивною подією у світі курашу є Чемпіонат світу.

Другий напрям – проведення чемпіонатів і турнірів. Сьогодні МАК щорічно проводить близько двохсот змагань – це чемпіонати всіх п'яти континентів серед дорослих і молоді, міжнародні і регіональні турніри й кубки, чемпіонати світу серед дорослих і молоді організуються раз на два роки.

Третій напрям – міжнародна співпраця. Основна мета МАК – це розповсюдження і розвиток курашу в якомога більшій кількості держав з подальшим включенням його до програми континентальних Ігор, а потім й Олімпіади. Для цього президент МАК та інші члени виконкому Асоціації, починаючи з 1998 року, здійснюють кропітку роботу із встановлення дружніх стосунків з лідерами різних держав і міжнародних спортивних організацій.

Кураш – це один із наймолодших міжнародних видів спорту, сьогодні ним займаються у всьому світі – від Болівії, Бразилії, Домініканської Республіки та Уругваю до ЮАР, Маврикія, Нігерії, Фіджі, Японії.

Це доступний, видовищний, безпечний і такий, що швидко розвивається, вид спорту. Це синтез мудрості і філософії тисяч років з динамізмом сучасного світу, який глобалізує.

1 листопада 2005 року Міністерство юстиції України зареєстрував Всеукраїнську громадську організацію «Федерація боротьби Кураш України» (свідоцтво № 2334). Президентом Федерації є Мачугін Володимир Михайлович, заслужений тренер України.

20 грудня 2005 року Федерація боротьби Кураш України прийнята в повноправні офіційні члени Міжнародної Асоціації Кураш (МАК) та Європейську Конференцію Кураш на засіданні шостого Конгресу Міжнародної Асоціації Кураш, який проходив в Ташкенті 29 листопада 2005 року.

На підставі наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту від 03.12.2008 року № 4782 «боротьба Кураш» офіційно визнана в Україні та включена до переліку видів спорту, визнаних в Україні.

Студенти факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, беручи участь у змаганнях з боротьби Кураш, неодноразово ставали чемпіонами і призерами, виконували нормативи майстрів спорту України.

На чемпіонаті світу 13–20 грудня 2013 року у Стамбулі Крамар Наталія посіла третє місце, а студент Жижанов Олексій став другим призером цього чемпіонату.

З 2010 по 2018 роки 16 студентів університету виконали нормативні вимоги майстрів спорту України, 1 майстра спорту України міжнародного класу.



Боротьба самбо



Самбо (аббревіатура, утворена від словосполучення «самооборона без зброї») – один із найпопулярніших видів спортивних єдиноборств, який сьогодні широко культивується на міжнародній спортивній арені.

Боротьбу самбо ще називають «невидимою зброєю», яка поєднує в собі фізичну культуру і видовище, спорт і самозахист.

Самбо охоплює найбільш ефективні прийоми і тактики різних видів спортивних єдиноборств, бойових мистецтв і народних видів боротьби: кулачного бою, російської, грузинської (чидаоби), казахської (курес), татарської, бурятської боротьби; фінсько-французької, вільно-американської, англійської боротьби, швейцарської, японських дзюдо і сумо та інших видів єдиноборств. Така система, спрямована на пошук усього передового і доцільного, лягла в основу філософії самбо – філософії постійного розвитку, поновлення, відкритості до всього найкращого. Разом із прийомами боротьби самбо ввібрало в себе і моральні принципи народів, які передали самбо частину своєї культури.

Ці цінності дали самбо силу пройти крізь суворі випробування часом, вистояти і загартуватися в них. І сьогодні діти, займаючись самбо, не лише вчать захищати себе, а й отримують досвід гідної поведінки, заснованої на цінностях патріотизму.

Першим засновником самбо вважають В. А. Спірідонова (1883–1943). Він у 1922–33 рр. розробив на практиці і зафіксував у трьох опублікованих книгах техніку рукопашного бою (самооборони) на основі японського дзю-дзюцу, англійського і французького боксу, а також «вуличної бійки».

Другий засновник самбо – В. С. Ощепков (1892–1937). У 1911–14 рр. він пройшов курс навчання дзюдо в Кодокані і з рук Дзіґоро Кано отримав 2-й дан. У 1922–1925 рр. Ощепков співробітничав з радянською воєнною розвідкою і, перебуваючи в Китаї (у Маньчжурії), ознайомився з деякими стилями ушу. Ощепков жив у Москві, часто виїжджав до Ленінграда, де пропагував дзюдо серед командного складу армії, а також серед студентів Центрального інституту фізкультури і професійних спортивних працівників. На відміну від Спірідонова, який не допускав вивчення своєї системи людьми, які не були на службі в НКВД, Ощепков намагався познайомити із дзюдо якомога більше людей.

На відміну від класичного дзюдо, Ощепков змінив уніформу спортсменів, усунув японські ритуали, жорстке татамі замінив товстим м'яким килимом, доповнив техніку самбо деякими прийомами європейського і китайського походження. Порівнюючи системи Спірідонова та Ощепкова, треба визнати, що система Ощепкова була більш «спортивною» і доступною для масового розповсюдження.

У кінці 30-х років В. П. Волков, який займався в різний час як у Спірідонова, так і в Ощепкова, уперше поєднав елементи обох систем у межах єдиного навчального курсу для шкіл НКВД (1940 р.). Узнявши за основу цю фундаментальну працю, А. А. Харлампієв (1906–1979 рр.) продовжив роботу в зазначеному напрямі й описав усе в книзі «Боротьба самбо» (1949 р.). Проте з неї він вилучив удари, удушення, безпечні кидки, прийоми захисту від озброєного супротивника.

Цим він розділив самбо на спортивний варіант «боротьби в одязі» (який став міжнародним видом спорту), та бойовий варіант (Харлампієв описав у книзі «Боротьба самбо – спеціальні прийоми», виданій у 1952 р. Міністерством оборони СРСР під грифом «Для службового використання»).

У 20–30-ті роки над прийомами захисту і нападу за системою джиуджитсу в Україні працював А. Буценко, і 1928 року він видав книгу «Самозахист без зброї».

В Україні самбо культивується з 1934 року. Роман Школьніков (учень Ощепкова) закінчив Московський ГЦОЛІФІК і був направлений до Харкова, де в місцевому Інституті фізичної культури викладав самбо на кафедрі захисту і нападу. З його ініціативи курс із цього виду боротьби був включений до навчальної програми для всіх курсів, а у створеній при Інституті вищій школі тренерів відкрився відділення самбо.

16 листопада 1938 року Всесоюзний комітет з фізичної культури і спорту видав Наказ № 633 «Про розвиток боротьби вільного стилю (самбо)».

Ухвалено рішення про організацію у всіх республіках СРСР системи підготовки самбістів, а також створено Всесоюзну секцію боротьби вільного стилю (самбо), яка пізніше стала Федерацією самбо. У наступному 1939 році пройшов перший чемпіонат країни з нового виду спорту.

Початок Другої світової війни перервав проведення чемпіонатів СРСР.

У 1966 році на конгресі Міжнародної федерації аматорської боротьби (ФІЛА) самбо офіційно визнається міжнародним видом спорту. Почалося впевнене зростання популярності самбо у всьому світі. Вже наступного року в Ризі відбувся перший міжнародний турнір із самбо, у якому взяли участь спортсмени Югославії, Японії, Монголії, Болгарії та СРСР.

У 1972 році проходить перший відкритий чемпіонат Європи, а в 1973 році – перший чемпіонат світу, у якому взяли участь спортсмени з 11 країн. Наступні роки регулярно проводяться чемпіонати Європи, світу, міжнародні турніри. Створюються федерації самбо в Іспанії, Греції, Ізраїлі, США, Канаді, Франції та інших країнах.

На 1990-ті роки припав важкий для самбо період. В умовах перебудови особливої популярності набули різні види східних єдиноборств, чому значною мірою сприяв західний кінематограф, який пропагував ефектні прийоми карате, айкідо, ушу тощо. Раніше ці види перебували під забороною держави, тому ці бойові мистецтва стали особливо привабливими для населення. Але вже наприкінці 1990-х – початку 2000-х років відбувається становлення нової дисципліни – бойового самбо. Значною мірою це було пов'язано зі зростаючою популярністю змішаних єдиноборств, де вихованці школи самбо довели свою ефективність.

Національна Федерація самбо України була створена 11 квітня 1993 року. У 2013 році самбо увійшло до складу пріоритетних неолімпійських видів спорту в Україні, а завдяки результатам своєї діяльності та виступів на міжнародній арені НФСУ посіла II місце у всеукраїнському рейтингу неолімпійських видів спорту Міністерства молоді і спорту. 15 липня 2014 року самбо було визнано національним видом спорту в Україні, а Федерація самбо України отримала статус Національної.

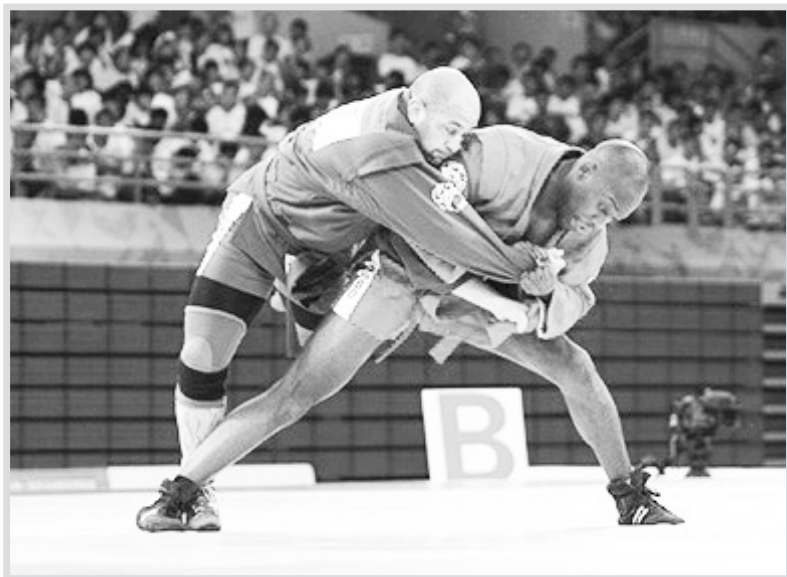
На сьогодні самбо переживає новий етап розвитку. До складу Міжнародної Федерації Самбо (FIAS) входять 88 країн, 36 з яких належать до складу Європейської Федерації Самбо. Окрім щорічних Чемпіонатів світу, Європи та інших континентальних чемпіонатів, традиційних міжнародних турнірів серед різних вікових груп спортсменів, з'явилося багато нових спортивних заходів із самбо на всіх континентах світу.

У спортивному самбо дозволяється застосовувати кидки, утримання та больові прийоми на руки і ноги. У самбо кидки можна проводити за допомогою рук, ніг і тулуба. Бали присуджуються за кидки та утримання. Кидок – це прийом, за допомогою якого самбіст виводить суперника з рівноваги і кидає на килим на будь-яку частину тулуба або коліна. При утриманні самбіст, притискаючись до суперника головою або грудьми, утримує його в цьому положенні протягом 20 секунд. Самбіст може перемогти достроково, якщо виконає кидок суперника на спину, залишаючись у стійці, проведе больовий прийом, набере на 12 балів більше за суперника.

Больовим прийомом є технічна дія в боротьбі лежачи, що змушує суперника здатися. У самбо дозволяється проводити важелі, вузли, утиски

суглобів та м'язів на руках і ногах суперника. Час сутички – 3–5 хвилин чистого часу.

Сучасні правила передбачають спеціальні куртки червоного або синього кольорів (самбовки), пояс і короткі шорти, а також спеціальне взуття. Крім того, для учасників передбачений захисний бандаж для захисту паху (плавки або неметалева раковина), а для учасниць – бюстгальтер і закритий купальник. Спортсмен, якого оголосили першим, повинен зайняти червоний кут та одягти форму відповідного кольору.



Боротьба сумо



Сумо – національна старовинна боротьба японців. Попередником сумо була тикаро – курабе (змагання у силі – хто кого звалить на землю). Перші згадки про змагання з сумо належать до 642 року (проведені на честь корейського посла). Основні правила і система суддівства формуються в епоху Хейсан (794–1185 рр.), де борцям не дозволялося хапати противника за волосся і бити кулаками в голову, а одягом стає стегнова пов'язка.

Поступово турніри втрачають релігійне значення та проводяться все рідше. А пізніше почалася затяжна війна між самурайськими кланами Тайра і Мінамото, у якій реальна влада перейшла до диктаторів – сегунів. І відтоді (друга половина XII століття) почався поділ сумо на спортивне і бойове. Ритуально-спортивний варіант (де заборонені удари) розвивається серед сільських борців. Бойове сумо розвивали самураї, для яких заняття боротьбою було підготовкою до рукопашних поєдинків і способом розваги.

Після закінчення війн (17 століття) настав золотий вік сумо. Могутні борці стають кумирами народу. З 1791 року виникають професійні корпорації борців. Закріпились канонічні прийоми сумо, ритуал, удосконалились правила, які дійшли до наших днів.

Сучасне професійне сумо поділяється на 6 дивізіонів:

Всього від 750 до 800 чол.	Сектори (дві ліги) на зарплаті від клубу	I ліга Макууті 42 чол.	Екодзуна	1	Саньяку (еліта) 12 чол.	15 днів до 15 поєдинків	570 чол.	
			Одзекі	5				
			Секіваке	2				
			Комусубі	4				
		Маегасіра		30 чол.				
	II ліга	Дзюре		28 чол.				
			III ліга	Макусіта		200 чол.		15 днів до 7 поєдинків
			IV ліга	Сандамме		300 чол.		
			V ліга	Дзьонидан		120 чол.		
			VI ліга	Дзьоно кути		120 чол.		

Рис.1. Структура професійного сумо Японії

З погляду організації це можна подати у вигляді величезної багато-ступеневої піраміди. Верхній поверх піраміди сумо займає ліга *макууті*, у якій виступають спортсмени п'яти вищих категорій: *екодзуні*, *одзюкі*, *секіваке*, *комусубі* і *маегасіра*. У двох перших категоріях, як правило, налічується від одного до чотирьох борців (це залежить від того, скільки є претендентів на звання *екодзуна* і *одзюкі*). У вищій лізі виступають до двох борців з рангом *секіваке* і *комусубі*. Кількість *борців-маегасіра* коливається в межах 30, для того, щоб тримати загальне число виступаючих у лізі *макууті* постійним (42).

Звичайно, бажана мета кожного спортсмена, який вступає на першу сходинку, дістатися до вищих щаблів піраміди, а якщо пощастить, то й підійнятися на вершину. Сьогодні в сумо офіційно налічується понад 700 професійних спортсменів (від 750 до 800).

Робочий день професійного сумоїста триває за розкладом. Підйом з першим промінням сонця, туалет. З 6.00 раніше тренування (4–5 годин натщесерце). В 11.00 – велика перерва. Борці приймають гарячу ванну й обідають (скільки забажається). У середньому борець рикісі їсть 5–6 порцій тянко. Тянко – високо калорійне смачне м'ясне блюдо на кшталт рагу з овочами, іноді з рисовим гарніром.

Потім 2–3-годинний сон. Після сну друге тренування і легка вечеря. За вечерею рикісі дозволено випити гальбу пива або рисову горілку (*саке*). Завдяки такому режиму борці швидко набирають м'язову і жирову вагу. Найбільш помітно борці товстішають до звання майстра (*дзюре*), а потім вага стабілізується.

Борцем (рикісі) може стати людина зростом понад 173 см і вагою не меншою ніж 75 кг. Якщо вони пройшли медичну комісію та шестимісячний термін навчання у навчальному центрі, їх зараховують у групу перед сумо (*маедзумо*). Залежно від їхніх виступів їм присвоюють подальші ранги. Хоча в році 6 турнірів, але комерційна діяльність налагоджена так, що асоціація сумо отримує великі прибутки з реклами та сувенірів.

З початку 90-х років проводяться всесвітні і континентальні чемпіонати зі спортивного любительського сумо. А з 1998 року – після прекрасного виступу рикісі на показовому відкритті зимових Олімпійських ігор у м. Нагано – сумо було визнано міжнародним олімпійським комітетом як самостійний вид спорту.

Любительська федерація сумо Японії найчисельніша. Її діяльність побудована за комерційним типом, але за уставом федерація не може отримувати прибуток. Тому прибутки направляються на розвиток сумо. У

країні проводяться тисячі змагань з любительського сумо, починаючи із шести років. Немає жодної неділі в році, щоб не проводився будь-який турнір з любительського сумо. Іншими словами, «сумо в Японії – покірні всі».

Ринг для боротьби є квадратним майданчиком, площею 7,27 м, припіднятим на 61 см над землею, який називається «дахьо». Існує два типи дахьо:

- мори-дахьо – глиняне або земляне;
- хара-дахьо – пласке для тренування.

Ареною поєдинків є коло діаметром 4,55 м. Центром його є перетин двох діагональних ліній. Арена по периметру обмежена джгутом із рисової соломи – сьобу-даваре. У центрі кола на відстані 70 см розмічають дві стартові лінії довжиною 80 см і шириною 6 см. На дахьо визначені чотири боки горизонту (північ, південь, захід, схід). На сході і заході, де виходять борці, мають бути приготовлені вода, сіль для вчинення ритуалу та паперові серветки. Над дахьо підвішують особливий церемонійний дах – ЯКАХАТА, яка встановлюється на чотирьох або шістьох стовпах.

Якахата обрамлена 4 китицями зеленого, червоного, білого і чорного кольорів, які відповідають порам року.

Ритуальний етикет у сумо зберігають і шанують. Він складається з чотирьох фаз:

- ріцу-рей – уклін стоячи;
- тірїтьодзу – очищення водою;
- сікірі – приготування;
- таті ай – стартовий ривок.

Тірїтьодзу бере свій початок від стародавнього японського звичаю обмивання воїна перед битвою. Тірїтьодзу виконується одночасно двома борцями при виході на дахьо. Борці опускаються на коліна в позу сонкьо, балансуючи на носках, п'ятки відірвані від дахьо, тулуб і голова прямо, руки опущені на коліна. Сумоїсти опускають руки вниз, кивають один одному. Потім спортсмени заводять витягнуті руки до грудей, розводять їх у боки долонями вгору, вниз і знову зводять веред до грудей зі сплеском долонями (сплеск виконується для очищення, а також щоб попередити богів про поєдинок. Показуючи долоні, борці демонструють, що вони без зброї і поєдинок пройде чесно. Усі рухи борці виконують синхронно). Потім борці встають і знову присідають, упершись кулаками в дахьо, і ведуть своерідну психологічну боротьбу, намагаючись своїм поглядом подавити супротивника.

В Японії почали проводитись і змагання серед жінок – синдзумо (нове сумо). Цікаво, що виникло воно на початку 19 століття, у результаті з'ясувалося стосунків між японськими гетерами. Чоловіки, спостерігаючи за тим, як «нічні метелики» б'ються за клієнтів, ловлячи одна одну за волосся, дряпаються, плюються, пояснили їм, щоб вони поводитись інтелегентно, штовхались руками або захоплювали одна одну за пояс (обі), який пов'язаний поверх кімоно, і виштовхували зі своєї території. Очевидно, гетерам це сподобалося, і цим методом вони з'ясовували свої стосунки. Пізніше стали проводити командні змагання між публічними будинками за поділ території. Специфіка сумо полягає в тому, що судді, визначаючи переможця, мають виголосити яким прийомом (кімаріте) здобуто перемогу, яку заносять у протокол, а лаконічність японських ієрогліфів дозволяє це зробити неproblemатично. Таких прийомів як у професійному, так і в любительському сумо – 70 кімаріте, а зрив технічних дій – 71, 72. Широко використовуються і 12 спеціально-тренувальних вправ.

Сьогодні у міжнародну федерацію сумо входить 69 національних і регіональних членів. Серед сумоїстів-аматорів щорічно проводяться чемпіонати Європи і світу та кубки світу, всесвітні ігри з бойових мистецтв. Світові чемпіонати із сумо почали регулярно проводитися з 1992 року на токійській арені Риогоку Кокуджикан, а також у різних куточках світу. Серед професіоналів світові першості не розігруються, оскільки цей вид широко культивується тільки в Японії.

Як аматорський вид спорту сумо розповсюджений в Україні переважно у загальноосвітніх школах, університетах, клубах, спортивних школах.

Федерація сумо України створена літом 1999 року, а зареєстрована Міністерством юстиції України 8 лютого 2001 року (свідоцтво № 1570).

Спортсмени Хмельниччини активно виступали і виступають на змаганнях високого рангу, виконують нормативи МСУ. Є у нас і заслужені майстри спорту з сумо – Ярьомка Світлана, Семикрас Святослав.



ВИСНОВКИ

Упродовж 70 років існування факультету фізичної культури сталися значні зміни за декількома напрямками його діяльності, підвищився рівень викладацьких кадрів, зросла ефективність науково-дослідної роботи викладачів і студентів, поліпшилося навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу, демократизувалося факультетське життя, забезпечувалися громадська активність студентства, моральне і матеріальне стимулювання членів трудового колективу, зросли спортивні досягнення. Результати змагальної діяльності вийшли на рівень чемпіонатів Європи і світу.

Зріс контингент студентів, зокрема на денній формі навчання у 2018–2019 н. р. навчалось 417 осіб, на заочній – 320.

Після переходу на двоступеневу вищу освіту на факультеті відкрилися нові спеціальності і спеціалізації:

- бакалавр – фахівець з фізичної реабілітації та фітнес-тренер; вчитель основ здоров'я; вчитель фізичної культури;
- магістр – вчитель фізичної культури, організатор спортивно-масової роботи та туризму;
- магістр – викладач фізичної культури; тренер обраного виду спорту;
- фізичний терапевт; викладач фізичної реабілітації.

22 червня 1981 року створено кафедру спорту і спортивних ігор, що сприяло розвитку спортивних ігор і спортивної боротьби. Поступово якісним стає показник серед вступників на факультет фізичної культури. Щорічно навчаються студенти, які мають спортивні звання, досягнення у змагальній діяльності на відповідних змаганнях з різновидів спортивної боротьби. Зокрема, у 2018–2019 н.р. навчалось:

- 2 заслужені майстри спорту України;
- 8 майстрів спорту України міжнародного класу;
- 29 майстрів спорту України;
- 12 кандидатів у майстри спорту України.

Спортсмени-борці успішно брали участь у багатьох змаганнях міжнародного класу – Олімпійських іграх, чемпіонатах Європи і світу, міжнародних турнірах, Всесвітніх універсиадах, відбіркових змаганнях для участі в змаганнях у складі збірних України.

До 2016 року спортсмени-борці не мали власного стаціонарного залу, а тренувалися за домовленістю з керівництвом ДЮСШ №2 на їх базі. Зал, який добудований безпосередньо до гуртожитку, де мешкають студенти факультету, переданий у користування борцям. Спортивний зал на вулиці Драй-Хмари, 42, площею 249 м², дасть змогу більш успішно проводити практичні, навчально-тренувальні заняття і змагання.

Важливим завданням і факультету сьогодні є подальший його розвиток як навчально-методичного центру, налагодження творчих зв'язків із ЗВО України, провідними ДЮСШ, які культивують види спорту, зокрема й спортивну боротьбу.

Факультет фізичної культури впевнено дивиться у майбутнє. Його викладацький і студентські колективи черпають творчі сили й насагу з діяльності попередніх поколінь факультету, інших вищих навчальних закладів, у продуманій освітній політиці Української держави XXI століття.

Без сумніву, майбутнє факультету ознаменується новими здобутками, вагомим внеском у розвиток фізичної культури і спорту України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ З ІСТОРІЇ І СЬОГОДЕННЯ СПОРТИВНОЇ БОРОТЬБИ

1. Арзютов Г. М., Солопчук Д. М., Чистякова М. О., Шишкін О. П. Україна у міжнародному спортивному студентському русі. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. 188 с., С. 95, 121, 128, 139.
2. Волошин А. П. На олімпійській хвилі. Київ: "МП Леся", 448 с., С. 208, 428.
3. Воскобойникова Л. Переможи себе – і ти переможеш усіх! [про Геннадія Білодіда]. *Спортивна газета*. 2003. 18–24 липня.
4. Всі спрацювали на блискучий результат. *Статистика ігор XXVIII Олімпіади: І. Мерлені*. Київ: Олімпійська арена, 2004. №6. С. 50–65.
5. Гавришук А. Спортсменка високого гатунку [І. Ремицька]. *Студентський меридіан*. 2000. 12 червня.
6. Голинько І. Ирина Мерлені: «Нужно заново завоевывать место под солнцем». *Спорт-експрес*. 2011. 25 ноября.
7. Драга Е. Чемпион мира по дзюдо Георгий Зантара. *Аргументы и факты*. 2009. 5 сентября.
8. Жилін Р. Його мета – перемога [про Геннадія Білодіда]. *Подільянин*. 2001. 13 липня.
9. Заслужений тренер України [О.Б. Іваськов]. *Студентський меридіан*. 2006. 10 квітня.
10. Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б. Кам'янець-Подільський державний університет курсом зростання (2002–2006 рр.) Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2006. 300 с., С. 118–123, 257–265.
11. Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б. Кам'янець-Подільський державний університет (1918–2006 рр.): історичний нарис. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2006. 196 с., С.67.
12. Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б. (1918–2008 рр.): історичний нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 296 с., С. 169.
13. Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка у добу незалежної України. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 768 с., С. 258–261.
14. Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (1918-2009 рр.): історичний нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 388 с., С 73–75.
15. Зубарук О. Аплодуємо стоячи [про Дарію Білодід]. *Експрес*. 2018. 4 жовтня.

16. Кам'янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення/ за ред. О. М. Завальнюка. Кам'янець-Подільський: Оіюм. 2003. 408 с., С. 306.
17. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка/ за ред. О. М. Завальнюка. Київ: Видавництво «Логос Україна», 2008. 197 с., С. 96–101.
18. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка: факультет фізичної культури в особах. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2009. 384 с., С. 62–70, 146–151, 255–265.
19. Костевич І. Марина Невдащенко: «Я навчалася перемагати!» *Студентський меридіан*. 1993. 9 травня.
20. Костевич І. Марина Чистякова: Кубок світу – наш! *Студентський меридіан*. 1992. 14 листопада.
21. Копилов С. А., Бесарабчук Г. В. Олімпійці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичний нарис. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. 128 с.
22. Мазур В. Молодці самбісти! [О. Коломієць, О. Мартиненко]. *Студентський меридіан*. 1994. 25 листопада.
23. Мазур В. Й., Гуска М. Б. Спортивна боротьба. Методичні рекомендації до виконання практичних і самостійних занять з дисципліни: «Спортивна боротьба з методикою викладання» (для студентів факультету фізичної культури). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 148 с.
24. Негер С. Спортивна сесія студентів [про виступ студентів на I Студентських спортивних іграх України дзюдоїстів університету]. *Спорт тайм*: Закарпатська щотижнева газета. Ужгород, 2008. 15 квітня.
25. Олімпійська команда України [І. Мерлені]. *Олімпійська арена*. 2004. №4–5. С. 34–64.
26. Олімпіада: Вільна боротьба. Сьоме золото від Ірини Мерлені. *Фортеця*. 2004. 28 серпня.
27. Петров О. П. Кам'янець-Подільський – Пекін – 2008 [про виступи студентів К-ПНУ на XXIX Олімпійських іграх]. *Студентський меридіан*. 2008. 1 вересня.
28. Пушкарьов Ю. Рік перемог [студентів факультету фізичної культури К-ПНУ]. *Подільянин*. 2005. 1 січня.
29. Савчик А. Светлана Яремка: «Боюсь, на татами каблуки не допомогут». *Спорт-експрес*. 2015. 28 липня.
30. Солопчук М. С., Комарніцький О. Б. Факультет фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету (1949–2008 рр.): Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 164 с., С. 115–123.

31. Спиваковський Михайл. Андрей Стадник. *Спорт-експрес в Україні*. 2008. 21 августа.
32. Сторінка факультету фізичного виховання [історичні віхи факультету, кафедр]. *Студентський меридіан*. 1999. 20 жовтня. 17 листопада.
33. Сінгаєвський С., Білоус В. У кімано – дівчата. *Студентський меридіан*. 1993. 1 вересня.
34. Спортивний вечір факультету фізичної культури. *Студентський меридіан*. 2008. 16 червня.
35. Сінгаєвський С. Володарі Кубка України [Г. Томяк, І. Реміцька, А. Климович]. *Студентський меридіан*. 1994. 1 жовтня.
36. Сінгаєвський С. Призери чемпіонату світу [О. Коломієць, О. Сушко, О. Вовк, О. Журавель]. *Студентський меридіан*. 1995. жовтень.
37. Чемпіонка України [М. Чистякова]. *Студентський меридіан*. 1991. 2 квітня.
38. Чемпіони спартакиади [Л. Жупанський, Т. Курбанов]. *Студентський меридіан*. 1992. 2 квітня.
39. Чистякова М. Успіх самбістів [О. Мартиненко, О. Коломієць]. *Студентський меридіан*. 1994. 1 жовтня.
40. Шишкін О. На татамі – дзюдоїсти. *Студентський меридіан*. 1995. 9 травня.
41. Шишкін О. Наші борці – учасники Олімпіади [у Сіднеї]. *Студентський меридіан*. 2000. 29 вересня.
42. Шишкін О., Білодід Г. Участь студентів вищих навчальних закладів незалежної України у Всесвітніх Універсіадах з моменту вступу до міжнародної федерації університетського спорту. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету*. Проблеми теорії і методи виховання, лікувальної фізкультури та спортивної медицини, олімпійського та професійного спорту. Серія педагогічна, Вип. 1: Фізична культура, спортивна медицина, олімпійський та професійний спорт. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова. 2003. 216 с.

ДОДАТКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства молоді
та спорту України
11 жовтня 2013 року № 582

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
04 листопада 2013 року за № 1861/24393

Положення про Єдину спортивну класифікацію України

I. Загальні положення

1. Єдина спортивна класифікація України визначає порядок, умови та вимоги, необхідні для присвоєння спортсменам і тренерам (тренерам-викладачам) спортивних звань та спортивних розрядів з видів спорту, визнаних в Україні.

2. На підставі цього Положення з урахуванням пропозицій всеукраїнських спортивних федерацій розробляються норми та вимоги до визнаних в Україні видів спорту.

3. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

- вид змагань – невід’ємна складова виду спорту, що містить один або декілька різновидів змагальної діяльності (номери програми, вправи, групові вправи, екіпажи, естафети тощо) у межах програми змагань та завершується розподілом місць;

- всеукраїнські змагання – офіційні спортивні змагання, які включені до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України;

- зональні змагання – складова частина відповідного офіційного змагання з виду спорту, що проводиться за участю спортсменів або спортивних команд територій (адміністративно-територіальних одиниць), перелік яких визначений положенням (регламентом) про цей спортивний захід;

- кваліфікаційні норми та вимоги – показники результатів спортсменів під час офіційних змагань, що відображені у займаних місцях або в одиницях виміру довжини, висоти, ваги, часу, очок, балів, коефіцієнтів тощо;

- командний чемпіонат – спортивні змагання, у яких беруть участь окремі збірні команди адміністративно-територіальних одиниць, спортивних клубів, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, шкіл вищої спортивної майстерності, центрів олімпійської підготовки, за результатами яких підводиться лише командна першість;

- міжнародні змагання – змагання, які проводяться за участю двох і більше країн;

- особисті змагання з виду спорту – спортивні змагання, у яких беруть участь троє і більше спортсменів у кожному виді змагань і визначається тільки особиста першість;

- особистий тренер – тренер (тренер-викладач), який протягом останніх двох років здійснює безпосередню підготовку спортсмена, що підтверджується наказом про комплектування відповідних груп закладу фізичної культури і спорту та/або наказом Мінмолодьспорту України про склад національних збірних команд;

- особисто-командні змагання з виду спорту – спортивні змагання, в яких визначаються загальні підсумки особистої першості та виступів команд різних адміністративно-територіальних одиниць, установ, організацій, закладів відповідно до положення (регламенту) цих змагань;

- нозологія – класифікація і номенклатура хвороб, згідно з якими здійснюється віднесення спортсменів-інвалідів до відповідних груп залежно від наявних вад;

- перший тренер спортсмена – тренер (тренер-викладач), під керівництвом якого спортсмен здійснював навчально-тренувальний процес не менше двох років та вперше виконав спортивний розряд у даному виді спорту, що підтверджується витягом з наказу закладу фізичної культури і спорту про присвоєння спортивного розряду і засвідчується підписом керівника та печаткою цього закладу;

- ранг змагань – рівень спортивного заходу, що проводиться в Україні або за її межами;

- розіграш Кубка – спортивне змагання за участю спортсменів, команд адміністративно-територіальних одиниць, що проводиться, як правило, у декілька етапів;

- чемпіонат – офіційне спортивне змагання за віковими, територіальними ознаками або організаційно-правовими формами юридичних осіб серед найсильніших спортсменів, команд у видах спорту, команд з ігрових видів спорту, яке проводиться один раз на рік за кожною окремою ознакою.

II. Спортивні звання та спортивні розряди

1. В Україні присвоюються такі спортивні звання:
 - заслужений тренер України;
 - заслужений майстер спорту України;
 - майстер спорту України міжнародного класу
(гросмейстер України – для шахів, шашок);
 - майстер спорту України.
2. В Україні присвоюються такі спортивні розряди:
 - кандидат у майстри спорту України;
 - перший розряд;
 - другий розряд;
 - третій розряд;
 - перший юнацький розряд;
 - другий юнацький розряд;
 - третій юнацький розряд.

III. Умови присвоєння спортивних звань

1. Спортивне звання «Заслужений тренер України» присвоюється тренерам (тренерам-викладачам) – громадянам України та тренерам-іноземцям, особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, за підготовку спортсменів вищої категорії:

- в олімпійських видах спорту – згідно з умовами присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України» в олімпійських видах спорту (додаток 1);
- в неолімпійських видах спорту – згідно з умовами присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України» в неолімпійських видах спорту (додаток 2);
- у видах спорту інвалідів – згідно з умовами присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України» у видах спорту інвалідів (додаток 3 до цього Положення).

2. Загальними вимогами для присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України» громадянам України є:

- наявність вищої освіти відповідного професійного спрямування за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, спеціаліста, магістра;
- стаж роботи зі спортсменом не менше двох років на дату виконання умов присвоєння спортивного звання, передбачених у додатках 1–3 до цього Положення, що підтверджується витягом з відповідного наказу

закладу фізичної культури і спорту і засвідчується підписом керівника та печаткою цього закладу.

3. Спортивне звання «Заслужений тренер України» за підготовку спортсмена, що посів місце, передбачені у додатках 1–3 до цього Положення, присвоюється:

- в легкоатлетичному багатоборстві, сучасному п'ятиборстві – не більше ніж трьом тренерам (тренерам-викладачам), які здійснювали безпосередню підготовку спортсмена;

- в біатлоні, триатлоні, ігрових видах спорту (американський футбол, баскетбол, бейсбол, водне поло, волейбол, гандбол, мотобол, пляжний гандбол, пляжний футбол, регбі, регбіліг, софтбол, футбол, футзал, флорбол, хокей на траві, хокей з шайбою) – не більше ніж двом тренерам (тренерам-викладачам), які здійснювали безпосередню підготовку спортсмена;

- в інших видах спорту – особистому тренеру (тренеру-викладачу), який здійснював безпосередню підготовку спортсмена.

- У разі підготовки спортсмена бригадою тренерів (тренерів-викладачів), утвореною в установленому законодавством порядку, спортивне звання «Заслужений тренер України» може бути присвоєно лише одному члену бригади за рішенням колективу бригади. При цьому строк роботи тренера (тренера-викладача) у складі цієї бригади має становити не менше двох років. Виписка з рішення загальних зборів бригади підписується кожним її членом, засвідчується підписом керівника закладу фізичної культури і спорту і подається до Мінмолодьспорту України в порядку, установленому розділом IV цього Положення.

4. При присвоєнні спортивного звання «Заслужений тренер України» не допускається поєднання результатів спортсменів, що посіли місце в олімпійських, неолімпійських видах спорту або спорту інвалідів.

5. Спортивне звання «Заслужений тренер України» може бути також присвоєно першому тренеру (тренеру-викладачу) спортсмена у разі виконання цим спортсменом вимог згідно з додатками 1-3 до цього Положення.

6. Спортивне звання «Заслужений майстер спорту України» присвоюється спортсменам вищої категорії – громадянам України та спортсменам-іноземцям, особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, за умови виконання ними вимог у:

- олімпійських видах спорту – згідно з умовами присвоєння спортивного звання «Заслужений майстер спорту України» в олімпійських видах спорту (додаток 4);

- неолімпійських видах спорту – згідно з умовами присвоєння спортивного звання «Заслужений майстер спорту України» в неолімпій-

ських видах спорту та спортивних дисциплінах в олімпійських видах спорту, що не включені до програми Олімпійських ігор (додаток 5);

- видах спорту інвалідів – згідно з умовами присвоєння спортивного звання «Заслужений майстер спорту України» в видах спорту інвалідів (додаток 6).

7. Спортивні звання «Майстер спорту України міжнародного класу (Гросмейстер України)», «Майстер спорту України» присвоюються спортсменам – громадянам України, спортсменам-іноземцям, особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, за виконання ними класифікаційних норм та вимог до відповідного виду спорту, затверджених в установленому законодавством порядку, за умови наявності у складі суддівської колегії на всеукраїнських змаганнях трьох суддів національної або міжнародної категорії.

8. В ігрових видах спорту кваліфікаційні норми та вимоги до спортивного звання «Майстер спорту України» та спортивних розрядів вважаються виконаними, якщо учасник команди був включений до заявочного листка стартового протоколу змагань, брав участь у змагальній діяльності і зіграв не менше ніж 50 відсотків ігор за календарем відповідних змагань.

IV. Порядок присвоєння спортивних звань

1. Спортивні звання присвоюються наказом Мінмолодьспорту України.

2. Для присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України» надаються такі матеріали:

подання закладу (установи, організації) фізичної культури і спорту за встановленою Мінмолодьспортом України формою;

- клопотання Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурного підрозділу з фізичної культури та спорту обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

- висновок всеукраїнської спортивної федерації з відповідного виду спорту (спортивної федерації інвалідів), який оформляється на бланку цієї організації за підписом уповноваженої посадової особи та завірений печаткою цієї організації;

- висновок структурного підрозділу Мінмолодьспорту України, до повноважень якого віднесено координацію розвитку виду спорту, про відповідність умовам присвоєння спортивного звання;

- копія першої та другої сторінок паспорта громадянина України;

- копія документа, що дає право особі перебувати в Україні на законних підставах, завірена за місцем роботи або структурним підрозділом з

фізичної культури та спорту Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій – для тренерів-іноземців, осіб без громадянства;

- дві фотокартки (розміром 3 x 4 см);
- копія диплома, завірена за місцем роботи;
- копія трудової книжки, завірена за місцем роботи;
- особиста картка тренера (тренера-викладача), завірена за місцем роботи;
- виписка з журналу обліку роботи тренера (тренера-викладача), що засвідчується підписом керівника та печаткою закладу фізичної культури і спорту;
- довідка з місця роботи, що підтверджує стаж роботи тренера (тренера-викладача) зі спортсменом, за підписом керівника закладу фізичної культури і спорту;
- витяг з наказу про присвоєння спортивного розряду спортсмену, що засвідчується підписом керівника та печаткою закладу фізичної культури і спорту – для першого тренера спортсмена;
- витяги з протоколів офіційних змагань (для ігрових видів спорту – копії протоколів змагань, що засвідчують участь спортсмена не менше ніж у 50 відсотках ігор за календарем змагань) за підписом уповноваженої посадової особи всеукраїнської спортивної федерації з відповідного виду спорту (спортивної федерації інвалідів), завірені печаткою цієї організації;
- витяги за два останні роки зі списків складу національних збірних команд, затверджених в установленому порядку, із зазначенням прізвища тренера конкретного спортсмена у даному виді спорту;
- виписка з рішення загальних зборів бригади (у разі потреби);
- особиста заява спортсмена (у разі потреби).

3. Для присвоєння спортивних звань «Заслужений майстер спорту України», «Майстер спорту України міжнародного класу (Гросмейстер України)», «Майстер спорту України» надаються такі матеріали:

подання закладу (установи, організації) фізичної культури і спорту за встановленою Мінмолодьспортом України формою;

- клопотання структурного підрозділу з фізичної культури та спорту Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;
- висновок структурного підрозділу Мінмолодьспорту України, до повноважень якого віднесено координацію розвитку виду спорту;

- витяги з протоколів офіційних змагань (для ігрових видів спорту – копії протоколів змагань, що засвідчують участь спортсмена не менше ніж у 50 відсотках ігор за календарем змагань) за підписом уповноваженої посадової особи всеукраїнської спортивної федерації з відповідного виду спорту (спортивної федерації інвалідів), завірені печаткою цієї організації;
- копії першої та другої сторінок паспорта громадянина України, завірені за місцем роботи;
- копія документа, що дає право перебувати в Україні на законних підставах, завірена за місцем роботи або структурним підрозділом з фізичної культури та спорту Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій – для спортсменів-іноземців, осіб без громадянства;
- дві фотокартки (розміром 3 x 4 см).

4. Матеріали щодо присвоєння спортивного звання подаються не пізніше трьох місяців з дати виконання спортсменами встановлених кваліфікаційних норм та вимог, а також затвердження протоколів відповідних змагань.

5. У разі відповідності матеріалів вимогам, передбаченим пунктами 2 та 3 цього розділу, структурний підрозділ Мінмолодьспорту України, до повноважень якого віднесено координацію розвитку виду спорту, спільно з всеукраїнською спортивною федерацією з відповідного виду спорту (спортивною федерацією інвалідів) протягом 30 календарних днів опрацьовує матеріали, що надійшли, та надає висновок структурному підрозділу Мінмолодьспорту України, до повноважень якого належать питання присвоєння спортивних звань.

6. Протягом 15 календарних днів структурний підрозділ Мінмолодьспорту України, до повноважень якого належать питання присвоєння спортивних звань, готує проект відповідного наказу.

7. У разі невідповідності матеріалів вимогам, передбаченим пунктами 2 та 3 цього розділу, структурний підрозділ Мінмолодьспорту України, до повноважень якого віднесено координацію розвитку виду спорту, письмово повідомляє установу, заклад, організацію (Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурний підрозділ з фізичної культури та спорту обласних, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації), яка (який) порушила (в) клопотання, про відмову у присвоєнні спортивного звання.

8. Підставою для відмови у присвоєнні спортивного звання є:

невиконання вимог цього Положення;

- невиконання кваліфікаційних норм та вимог до видів спорту, які затверджуються наказом Мінмолодьспорту України;

- виявлення недостовірної інформації в документах, які подано на присвоєння спортивного звання;

- довічна спортивна дискваліфікація спортсмена, у тому числі за порушення антидопінгових правил.

9. Для врегулювання спірних питань, пов'язаних з присвоєнням спортивних звань, наказом Мінмолодьспорту України утворюється постійно діюча комісія з питань присвоєння спортивних звань (далі – Комісія), яку очолює заступник Міністра молоді та спорту України з відповідного напрямку діяльності.

10. Основними завданнями Комісії є:

- розгляд матеріалів щодо присвоєння спортивного звання у разі їх повторного надходження в установленому порядку;

- розгляд матеріалів щодо присвоєння спортивного звання у разі відсутності висновку або негативного висновку всеукраїнської спортивної федерації з відповідного виду спорту (спортивної федерації інвалідів);

- розгляд матеріалів щодо присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України» першому тренеру (тренеру-викладачу) спортсмена;

- розгляд питання щодо позбавлення спортивного звання;

- розгляд матеріалів для присвоєння спортивних звань іноземцям та особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах;

- забезпечення дотримання посадовими особами Мінмолодьспорту України установлених цим Положенням строків опрацювання відповідних матеріалів.

- Порядок роботи Комісії визначається наказом Мінмолодьспорту України.

11. Спортивне звання присвоюється довічно.

V. Порядок позбавлення спортивних звань

1. Спортсмен або тренер (тренер-викладач) позбавляються спортивного звання у разі виявлення недостовірної інформації в документах, які подавалися для присвоєння спортивного звання, або у разі довічної спортивної дискваліфікації спортсмена чи тренера (тренера-викладача).

2. Питання щодо позбавлення спортивного звання розглядається Комісією на підставі клопотання:

- структурного підрозділу Мінмолодьспорту України, до повноважень якого віднесено координацію розвитку виду спорту;
- Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурного підрозділу з фізичної культури та спорту обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;
- всеукраїнської спортивної федерації з відповідного виду спорту (спортивної федерації інвалідів).

3. Рішення про позбавлення спортивного звання оформляється відповідним наказом Мінмолодьспорту України.

VI. Умови присвоєння спортивних розрядів

1. Спортивні розряди присвоюються спортсменам за виконання ними класифікаційних норм та вимог до відповідного виду спорту.

2. Спортивні розряди вважаються виконаними за умови наявності у складі суддівської колегії відповідних спортивних змагань:

- для кандидатів у майстри спорту України – не менше трьох суддів не нижче першої категорії;
- для інших спортивних розрядів – не менше трьох суддів не нижче другої категорії.

3. В ігрових видах спорту кваліфікаційні норми та вимоги до спортивних розрядів вважаються виконаними, якщо учасник команди був включений до заявочного протоколу змагань, брав участь у змагальній діяльності і зіграв не менше ніж 50 відсотків ігор за календарем відповідних змагань.

VII. Порядок присвоєння спортивних розрядів

1. Спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України» та перший спортивний розряд присвоюються наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурного підрозділу з фізичної культури та спорту обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

У разі потреби за рішенням Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурного підрозділу з фізичної культури та спорту обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій повноваження на присвоєння спортивного розряду «Кандидат у майстри спорту України» та першого спортивного розряду може бути надано структурному підрозділу з фізичної культури та спорту виконавчого органу органу місцевого самоврядування в містах обласного значення.

2. Другий та третій спортивні розряди присвоюються структурним підрозділом з фізичної культури і спорту районної державної адміністрації, виконавчого органу органу місцевого самоврядування в містах обласного значення.

3. Перший, другий та третій юнацькі спортивні розряди присвоюються:

- в олімпійських та неолімпійських видах спорту – закладами фізичної культури і спорту, статутними документами яких передбачений розвиток відповідних видів спорту;

- у видах спорту інвалідів – регіональними центрами з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт».

4. Перелік документів, необхідних для присвоєння спортивних розрядів, передбачених пунктом 3 цього розділу, затверджується організаціями, установами, закладами фізичної культури і спорту, які присвоюють спортивні розряди.

5. Матеріали щодо присвоєння спортивних розрядів, передбачених пунктами 1 – 3 цього розділу, подаються не пізніше двох місяців з дати виконання спортсменами встановлених кваліфікаційних норм та вимог.

6. Строк дії спортивних розрядів:

- в індивідуальних видах спорту – 2 роки;
- в ігрових видах спорту – 4 роки.

При повторному виконанні кваліфікаційних норм та вимог строк дії розрядів продовжується на зазначений строк.

VIII. Права та обов'язки спортсменів щодо присвоєння спортивних звань та спортивних розрядів

1. Спортсмени мають право:

брати участь у спортивних змаганнях згідно з правилами змагань та положеннями про спортивні змагання;

на присвоєння їм відповідних спортивних звань та спортивних розрядів за умови виконання кваліфікаційних норм та вимог Єдиної спортивної класифікації України;

отримувати документи, що засвідчують присвоєння або виконання спортивних звань і спортивних розрядів.

2. Спортсмени зобов'язані:

дотримуватись вимог законодавства України, Олімпійської, Паралімпійської хартії, Правил та Положень Міжнародного Дефлімпійського комітету та правил і регламенту міжнародних федерацій та всеукраїнських громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, загальних положень спортивної етики у стосунках із суддями, обслуговуючим персоналом, іншими учасниками змагань, глядачами;

вести і пропагувати особистим прикладом здоровий спосіб життя; дотримуватися антидопінгових правил.

IX. Порядок вручення, носіння та зберігання нагрудного знака, посвідчень про спортивні звання та спортивні розряди

1. Особам, яким присвоєно спортивне звання, вручаються посвідчення та нагрудний знак зразка, встановленого Мінмолодьспортом України.

2. Вручення посвідчень та відповідних нагрудних знаків «Заслужений тренер України», «Заслужений майстер спорту України», «Майстер спорту України міжнародного класу (Гросмейстер України)», «Майстер спорту України» здійснюється Мінмолодьспортом України.

Порядок вручення нагрудних знаків та посвідчень про спортивні розряди визначається організаціями, які їх присвоюють.

Х. Ранги змагань

У кваліфікаційних нормах та вимогах з визнаних в Україні видів спорту встановлюються такі ранги змагань:

I ранг – Ігри Олімпіад, зимові Олімпійські ігри, Паралімпійські ігри, Дефлімпійські ігри, Всесвітні ігри;

II ранг – чемпіонати світу та Європи серед спортсменів усіх вікових груп, Глобальні ігри, розіграші Кубків світу та Європи, гран-прі, Всесвітні шахові олімпіади, Всесвітні інтелектуальні ігри, Всесвітні ігри з єдиноборств, Всесвітні ігри серед спортсменів-інвалідів з наслідками дитячого церебрального паралічу, Всесвітні ігри сліпих, Всесвітні шахові олімпіади серед спортсменів-інвалідів, Юнацькі олімпійські ігри, Всесвітні універсиади, Європейські спортивні ігри, інші міжнародні змагання, що включені до календарних планів міжнародних федерацій та федерацій інвалідів з відповідних нозологій;

III ранг – чемпіонати України, розіграші Кубків України, інші офіційні всеукраїнські змагання, що включені до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України, крім молодших вікових груп;

IV ранг – чемпіонати України, інші офіційні всеукраїнські змагання серед спортсменів молодших вікових груп, що включені до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України;

V ранг – чемпіонати Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва, Севастополя, чемпіонати фізкультурно-спортивних товариств (далі – ФСТ), крім молодших вікових груп, зональні змагання, що включені до відповідних календарних планів спортивних змагань;

VI ранг – чемпіонати областей, територіальні змагання осередків ФСТ серед спортсменів молодших вікових груп, чемпіонати міст, районів, спортивних клубів, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю та інші, що включені до відповідних календарних планів спортивних змагань.

**Директор департаменту
олімпійського спорту**

Н. Д. Уманець

Об утверждении Положения о Единой спортивной классификации Украины
Министерство молодежи и спорта Украины
Положение, Приказ от 11.10.2013 № 582 редакция действует с 21.12.2018



МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАКАЗ

11.10.2013

м. Київ

№ 582

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
04 листопада 2013 р. за № 1861/24393**

Про затвердження Положення про Єдину спортивну класифікацію України
Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства молоді та спорту України

від 15 серпня 2014 року № 2674,
від 19 березня 2015 року № 748,
від 21 липня 2015 року № 2602,
від 5 грудня 2016 року № 4536,
від 31 березня 2017 року № 1333,
від 31 липня 2017 року № 3228,
від 11 жовтня 2017 року № 4276,
від 22 листопада 2017 року № 4884,
від 11 грудня 2017 року № 5122,
від 13 листопада 2018 року № 5220

Відповідно до статті 42 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», підпункту 40 пункту 4 та пункту 8 Положення про Міністерство молоді та спорту України, затвердженого Указом Президента України від 24 липня 2013 року № 390,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про Єдину спортивну класифікацію України, що додається.

2. Затвердити такі, що додаються:

- 1) зразок та опис нагрудного значка «Майстер спорту України»;
- 2) форма та опис посвідчення «Майстер спорту України»;
- 3) зразок та опис нагрудного значка «Майстер спорту України міжнародного класу»;

- 4) форма та опис посвідчення «Майстер спорту України міжнародного класу»;
- 5) зразок та опис нагрудного значка «Заслужений майстер спорту України»;
- 6) форма та опис посвідчення «Заслужений майстер спорту України»;
- 7) зразок та опис нагрудного значка «Заслужений тренер України»;
- 8) форма та опис посвідчення «Заслужений тренер України»;
- 9) зразок та опис нагрудного значка «III юнацький розряд»;
- 10) зразок та опис нагрудного значка «II юнацький розряд»;
- 11) зразок та опис нагрудного значка «I юнацький розряд»;
- 12) зразок та опис нагрудного значка «III спортивний розряд»;
- 13) зразок та опис нагрудного значка «II спортивний розряд»;
- 14) зразок та опис нагрудного значка «I спортивний розряд»;
- 15) зразок та опис нагрудного значка «Кандидат у майстри спорту України».

(наказ доповнено новим пунктом 2 згідно з наказом Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122, у зв'язку з цим пункти 2–5 вважати відповідно пунктами 3–6)

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13 грудня 2012 року N 1413 «Про затвердження Положення про Єдину спортивну класифікацію України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 січня 2013 року за N 106/22638.

4. Департаменту олімпійського спорту (Уманець Н. Д.) забезпечити подання в установленому порядку цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра згідно з розподілом функціональних обов'язків.

**Міністр молоді
та спорту України**

Р. С. Сафіюллін

Додаток 1

до Положення про Єдину спортивну класифікацію України
(пункт 1 розділу III)

УМОВИ
присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України»
в олімпійських видах спорту

Олімпійські номери програми

Спортивні змагання	Місця, зайняті підготовленими спортсменами*	Мінімальна кількість спортсменів
Олімпійські ігри, чемпіонат світу	1–6 (для ігрових видів – 1–8)	1
Змагання «Великий шолом» з тенісу:		
серед дорослих	1–6	1
серед юніорів	1–3	1
Всесвітні ігри, Європейські ігри***, Чемпіонат Європи	1–3 (для ігрових видів – 1–6)	1
Кубок світу у загальному заліку	1–3 (для ігрових видів – 1–6)	1
Юнацькі Олімпійські ігри	1	1
Гран-прі у загальному заліку (гімнастика художня, фігурне катання)	1–3	1
Кубок Європи у загальному заліку	1–3 (для ігрових видів – 1–6)	2
Кубок Ліги Чемпіонів УЄФА, Кубок Ліги Європи УЄФА, Кубок Європейських федерацій	1–2	1
Чемпіонат світу серед молоді або юніорів	1	2
	для ігрових видів – 1	1
	2–3	3
Чемпіонат Європи серед молоді або юніорів**	для ігрових видів – 2–3	1
	1	3
	для ігрових видів – 1	2
	2–3	4
	для ігрових видів – 2–3	2
Всесвітня універсіада****	1	1

* Місце, яке посів спортсмен у спортивних дисциплінах, включених до програми Олімпійських ігор.

В ігрових видах спорту враховується вище місце.

** При присвоєнні спортивного звання «Заслужений тренер України» у разі недостатньої мінімальної кількості місць за досягнення спортсменів на чемпіонатах Європи серед молоді або юніорів допускається врахування результатів досягнення спортсменів цього тренера у чемпіонатах світу серед молоді або юніорів.

*** Місце, що посів спортсмен у спортивній дисципліні, яка включена до основної програми Європейських ігор у видах спорту та спортивних дисциплінах.

**** У разі показаного результату на двох Всесвітніх універсіадах.

Неолімпійські номери програми

Спортивні змагання	Місця, зайняті підготовленими спортсменами*	Мінімальна кількість спортсменів
Всесвітні ігри, Чемпіонат світу	1–3	1
Змагання «Кубок Федерацій», та «Кубок Девіса» з тенісу	1–4	1
Європейські ігри, Чемпіонат Європи	1	2
	(для ігрових видів 1–3)	2
Чемпіонат світу серед молоді або юніорів	1	2
	2–3	3
Чемпіонат Європи серед молоді або юніорів	1	3

* Обов'язковою умовою є участь у одній спортивній дисципліні спортсменів-представників не менше 8 країн у чемпіонаті Європи та 12 країн – у чемпіонаті світу.

У разі участі в одній спортивній дисципліні спортсменів – представників від 6 до 7 країн на чемпіонаті Європи та від 7 до 11 країн на чемпіонаті світу вимоги до мінімальної кількості місць подвоюються.

(додаток 1 із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства молоді та спорту України від 21.07.2015 р. N 2602, від 31.03.2017 р. N 1333, від 11.10.2017 р. N 4276, від 13.11.2018 р. N 5220)

Додаток 2

до Положення про Єдину спортивну класифікацію України
(пункт 1 розділу III)

УМОВИ присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України» в неолімпійських та національних видах спорту

Спортивні змагання	Місця, зайняті підготовленими спортсменами*	Мінімальна кількість спортсменів
Всесвітні ігри	1–3	1
Всесвітні ігри з єдиноборств	1	1
Всесвітні інтелектуальні ігри	1	2
Чемпіонат світу	1	2
	2–3	3
	для ігрових видів – 1–6	2
Європейські ігри	1	1
Чемпіонат Європи	1	3
	для ігрових видів – 1–3	2
Всесвітні шахові олімпіади	1–3	1
Чемпіонат світу серед молоді або юніорів	1	2
	2–3	3
Чемпіонат Європи серед молоді або юніорів	1	3

* Обов'язковими умовами є:

- участь спортсмена у відповідних спортивних змаганнях у складі окремої офіційної делегації національної збірної команди України, затвердженої наказом Мінмолодьспорту в установленому порядку;

- участь в одній спортивній дисципліні спортсменів – представників не менше 10 країн у чемпіонаті Європи та 14 країн – у чемпіонаті світу.

У разі участі в одній спортивній дисципліні спортсменів – представників від 5 до 9 країн у чемпіонаті Європи та від 7 до 13 країн – у чемпіонаті світу вимоги до мінімальної кількості місць подвоюються.

У разі участі в одній дисципліні спортсменів – представників менше 5 країн у чемпіонаті Європи та менше 7 країн – у чемпіонаті світу вимоги до мінімальної кількості місць потроюються.

(додаток 2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства молоді та спорту України від 21.07.2015 р. N 2602, у редакції наказу Міністерства молоді та спорту України від 31.03.2017 р. N 1333, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства молоді та спорту України від 31.07.2017 р. N 3228)

*Додаток 3
до Положення про Єдину спортивну класифікацію України
(пункт 1 розділу III)*

**УМОВИ
присвоєння спортивного звання «Заслужений тренер України»
у видах спорту інвалідів,**

які включені до програм Паралімпійських і Дефлімпійських ігор

Спортивні змагання	Місця, зайняті підготовленими спортсменами	Мінімальна кількість спортсменів
Паралімпійські або Дефлімпійські ігри		
в індивідуальних видах програми	1–3	1
для ігрових видів	1	1
	2–3	2
у командних видах програми	1–3	2
Чемпіонат світу		
в індивідуальних видах програми	1–2	1
для ігрових видів	1–2	2
у командних видах програми	1–2	2

які не включені до програм Паралімпійських і Дефлімпійських ігор

Спортивні змагання	Місця, зайняті підготовленими спортсменами	Мінімальна кількість спортсменів
Чемпіонат світу		
в індивідуальних видах програми	1–2	2
для ігрових видів	1–2	3
у командних видах програми	1–2	3

При присвоєнні спортивного звання «Заслужений тренер України» не допускається поєднання результатів спортсменів, що посіли місця на змаганнях різних рангів.

(додаток 3 у редакції наказу Міністерства молоді та спорту України від 19.03.2015 р. N 748)

Додаток 4

*до Положення про Єдину спортивну класифікацію України
(пункт 6 розділу III)*

УМОВИ
присвоєння спортивного звання
«Заслужений майстер спорту України»
в олімпійських видах спорту

Спортивні змагання	Місця, зайняті спортсменами	Мінімальна кількість місць
Олімпійські ігри	1–3	1
Всесвітні ігри, Чемпіонат світу*	1–3	1
Європейські ігри, Чемпіонат Європи	1	2
Чемпіонат Європи	2–3	3
Чемпіонат Європи (у разі проведення змагань один раз на 2 або один раз на 4 роки)	1	1
Всесвітні ігри з єдиноборств (олімпійські види спорту)*	1	3

* Змагання «Великий шолом» з тенісу прирівнюються до чемпіонату світу.
(додаток 4 із змінами, внесеними згідно з наказами
Міністерства молоді та спорту України від 21.07.2015 р. N 2602,
від 11.10.2017 р. N 4276)

Додаток 5
до Положення про Єдину спортивну класифікацію України
(пункт 6 розділу III)

УМОВИ

**присвоєння спортивного звання «Заслужений майстер спорту України»
в неолімпійських та національних видах спорту
та спортивних дисциплінах в олімпійських видах спорту,
що не включені до програми Олімпійських ігор**

Спортивні змагання	Місця, зайняті спортсменами	Мінімальна кількість місць
Всесвітні ігри	1–3	1
Всесвітні ігри з єдиноборств (неолімпійські види спорту)*	1	1
Всесвітні інтелектуальні ігри	1	1
Чемпіонат світу	1	2
	2–3	3
Всесвітня олімпіада (шахи)	1–3	1

* За умови, якщо спортсмен посів 1–3 місце у чемпіонаті світу з відповідного виду спорту, який відбувся за рік проведення Всесвітніх ігор з єдиноборств.

Обов'язковими умовами є:

- участь спортсмена у відповідних спортивних змаганнях у складі окремої офіційної делегації національної збірної команди України, затвердженої наказом Мінмолодьспорту в установленому порядку;

- участь в одній спортивній дисципліні спортсменів – представників не менше 14 країн у чемпіонаті світу.

У разі участі в одній спортивній дисципліні спортсменів – представників від 7 до 13 країн у чемпіонаті світу вимоги до мінімальної кількості місць подвоюються.

У разі участі в одній спортивній дисципліні спортсменів – представників менше 7 країн у чемпіонаті світу вимоги до мінімальної кількості місць потроюються.

(додаток 5 із змінами, внесеними згідно з наказами
Міністерства молоді та спорту України від 05.12.2016 р. N 4536,
від 31.03.2017 р. N 1333,
від 31.07.2017 р. N 3228)

Додаток 6
до Положення про Єдину спортивну класифікацію України
(пункт 6 розділу III)

УМОВИ
присвоєння спортивного звання «Заслужений майстер спорту України»
у видах спорту інвалідів,

які включені до програм Паралімпійських і Дефлімпійських ігор

Спортивні змагання	Місця, зайняті спортсменами	Мінімальна кількість місць
Паралімпійські ігри	1	2
Дефлімпійські ігри	1	2
Чемпіонат світу	1	2
Паралімпійські ігри	2 - 3	3
Дефлімпійські ігри	2 - 3	3
Чемпіонат світу	2 - 3	3

які не включені до програм Паралімпійських і Дефлімпійських ігор

Спортивні змагання	Місця, зайняті спортсменами	Мінімальна кількість місць
Чемпіонат світу	1 - 3	5

При присвоєнні спортивного звання «Заслужений майстер спорту України» не допускається поєднання результатів спортсменів, що посіли місця на змаганнях різних рангів.

(додаток 6 у редакції наказу Міністерства молоді та спорту України від 19.03.2015 р. N 748, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства молоді та спорту України від 22.11.2017 р. N 4884)

ЗАТВЕРДЖЕНО

*Наказ Міністерства молоді та спорту України
11 грудня 2017 року N 5122*

**ЗРАЗОК
нагрудного значка «Майстер спорту України»**



**ОПИС
нагрудного значка «Майстер спорту України»**

1. Нагрудний значок «Майстер спорту України» (надалі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму вертикально повернутого прямокутника сріблястого кольору із заокругленими кутами.
2. По центру значка поверх лаврових гілок, перевитих синьо-жовтою стрічкою, розміщено малий Державний Герб України.
3. У верхній частині значка у два рядки розміщено напис «Майстер спорту»; у нижній частині – напис «Україна».
4. Усі зображення рельєфні.
5. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.
6. Розмір значка – 20 x 30 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ФОРМА
посвідчення «Майстер спорту України»

**МІНІСТЕРСТВО
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ПОСВІДЧЕННЯ N**

	МАЙСТЕР СПОРТУ УКРАЇНИ 3
	Заступник Міністра



ОПИС
посвідчення «Майстер спорту України»

1. Розмір посвідчення 65 x 105 мм.
2. Зовнішня сторона посвідчення сірого кольору з імітацією мармуру, по периметру прикрашена рамкою жовтого кольору, у нижній частині – двома смужками кольорів Державного Прапора України.
3. З лівого боку – зображення нагрудного значка «Майстер спорту України», з правого боку – напис темно-синього кольору у три рядки «МАЙСТЕР СПОРТУ УКРАЇНИ».
4. Внутрішня сторона посвідчення світло-блакитного кольору з імітацією мармуру.
 5. З лівого боку два поля:
 - 1) зверху – для розміщення фото;
 - 2) знизу – для зазначення номера та дати наказу.
 6. З правого боку зверху у три рядки напис «МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ», «ПОСВІДЧЕННЯ N» – синього кольору та відповідний порядковий номер червоного кольору.
 7. Під написом розташовані три поля (зверху вниз):
 - 1) перше – для зазначення прізвища та ініціалів особи, що отримала звання;
 - 2) друге – з написом «МАЙСТЕР СПОРТУ УКРАЇНИ з» бордового кольору та місцем для зазначення відповідного виду спорту;
 - 3) третє – для зазначення посади, прізвища, ініціалів та підпису відповідальної особи.
 8. Посвідчення виготовляється з цупкого паперу та після заповнення ламінується з обох сторін.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено формою та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ЗРАЗОК

нагрудного значка «Майстер спорту України міжнародного класу»



ОПИС

нагрудного значка «Майстер спорту України міжнародного класу»

1. Нагрудний значок «Майстер спорту України міжнародного класу» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму вертикально повернутого прямокутника сріблястого кольору із заокругленими кутами.

2. По центру значка поверх стилізованої Земної кулі, обрамленої лавровими гілками золотистого кольору, перевитими синьо-жовтою стрічкою, розміщено малий Державний Герб України.

3. У верхній частині значка у три рядки розміщено напис «Майстер спорту міжнародного класу»; у нижній частині – напис «Україна».

4. Усі зображення рельєфні.

5. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.

6. Розмір значка – 20 x 30 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ФОРМА

посвідчення «Майстер спорту України міжнародного класу»

МІНІСТЕРСТВО
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ПОСВІДЧЕННЯ N

	МАЙСТЕР СПОРТУ УКРАЇНИ міжнародного класу 3
	Заступник Міністра



ОПИС

посвідчення «Майстер спорту України міжнародного класу»

1. Розмір посвідчення 65 x 105 мм.
2. Зовнішня сторона посвідчення сірого кольору з імітацією мармуру, по периметру прикрашена подвійною рамкою темно-синього та жовтого кольорів, у нижній частині – двома смужками кольорів Державного Прапора України.
3. З лівого боку – зображення нагрудного значка «Майстер спорту України міжнародного класу», з правого боку – напис темно-синього кольору у п'ять рядків «МАЙСТЕР СПОРТУ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНОГО КЛАСУ».
4. Внутрішня сторона посвідчення світло-блакитного кольору з імітацією мармуру.
 5. З лівого боку два поля:
 - 1) зверху – для розміщення фото;
 - 2) знизу – для зазначення номера та дати наказу.
 6. З правого боку зверху у три рядки напис «МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ», «ПОСВІДЧЕННЯ N» – синього кольору та відповідний порядковий номер червоного кольору.
 7. Під написом розташовані три поля (зверху вниз):
 - 1) перше – для зазначення прізвища та ініціалів особи, що отримала звання;
 - 2) друге – з написом у два рядки «МАЙСТЕР СПОРТУ УКРАЇНИ міжнародного класу з» бордового кольору та місцем для зазначення відповідного виду спорту;
 - 3) третє – для зазначення посади, прізвища, ініціалів та підпису відповідальної особи.
8. Посвідчення виготовляється з цупкого паперу та після заповнення ламінується з обох сторін.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено формою та описом згідно з наказом Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ЗРАЗОК
нагрудного значка «Заслужений майстер спорту України»



ОПИС

нагрудного значка «Заслужений майстер спорту України»

1. Нагрудний значок «Заслужений майстер спорту України» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму кола сріблястого кольору з бортиком.

2. По центру значка на тлі променів поверх древка синьо-жовтого прапора, що майорить у верхній частині значка, розміщено малий Державний Герб України, обрамлений написом по колу «Заслужений майстер спорту».

3. По колу значок прикрашений лавровими гілками золотистого кольору, оповитими стрічкою з написом «Україна».

4. Усі зображення рельєфні.

5. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.

6. Діаметр значка – 25 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

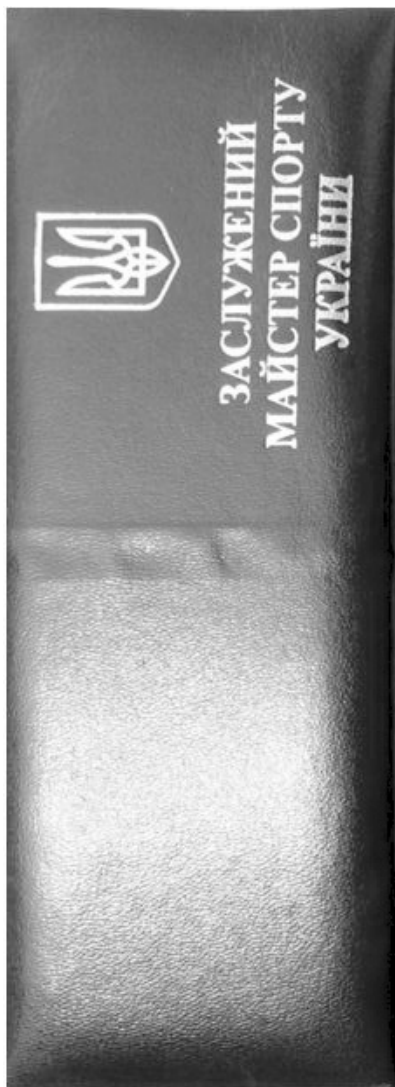
(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)


ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ФОРМА
посвідчення «Заслужений майстер спорту України»



	МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
	ПОСВІДЧЕННЯ № _____
Є ЗАСЛУЖЕНИМ МАЙСТРОМ СПОРТУ УКРАЇНИ	
Міністр	МП _____

Звання присвоєно	_____
" _____ " _____ 20 _____ року	_____
Наказ № _____	_____
(особистий підпис)	МП _____

ОПИС

посвідчення «Заслужений майстер спорту України»

1. Розмір посвідчення у розгорнутому вигляді 200 x 65 мм, у складеному – 100 x 65 мм.
2. Обкладинка посвідчення темно-синього кольору.
3. На першій сторінці обкладинки розташовано малий Державний Герб України та напис у три рядки «ЗАСЛУЖЕНИЙ МАЙСТЕР СПОРТУ УКРАЇНИ» золотистого кольору.
4. Із внутрішнього боку обкладинки посвідчення розташовано два бланки світло-жовтого кольору розміром 60 x 85 мм із захисним узором біло-синього кольору, які засвідчуються печатками.
5. На лівому бланку посвідчення зліва зверху розташовано малий Державний Герб України, справа – напис у чотири рядки «МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ», «ПОСВІДЧЕННЯ N _____».
6. Нижче розташовано дві горизонтальні лінії для розміщення прізвища, імені та по батькові, напис «Є ЗАСЛУЖЕНИМ МАЙСТРОМ СПОРТУ УКРАЇНИ» та лінія для зазначення виду спорту. У нижній частині бланка місце для зазначення посади, прізвища, ініціалів та підпису відповідальної особи.
7. На правому бланку посвідчення зліва місце для фото, справа напис «ЗВАННЯ ПРИСВОЄНО» та місце для зазначення дати і номера наказу. Нижче – лінія з написом під нею «(особистий підпис)».
8. Обкладинка посвідчення виготовляється з палітурних матеріалів із тисненням золотою фольгою; бланки посвідчення – з паперу.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено формою та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ЗРАЗОК
нагрудного значка «Заслужений тренер України»



ОПИС

нагрудного значка «ЗАСЛУЖЕНИЙ ТРЕНЕР УКРАЇНИ»

1. Нагрудний значок «Заслужений тренер України» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму кола золотистого кольору з бортиком.
2. По центру значка на тлі променів поверх древка синьо-жовтого прапора, що майорить у верхній частині значка, розміщено малий Державний Герб України, обрамлений написом по колу «Заслужений тренер України».
3. По колу значок прикрашений лавровими гілками.
4. Усі зображення рельєфні.
5. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.
6. Розмір значка – 25 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

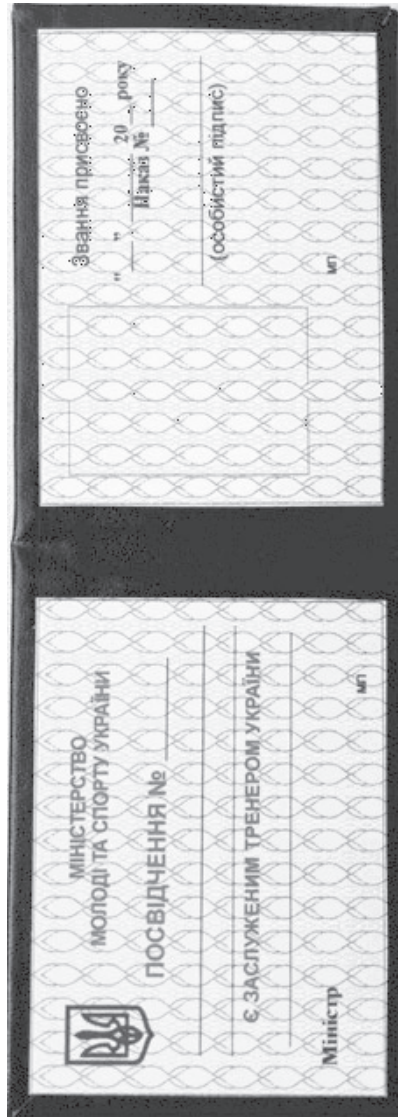
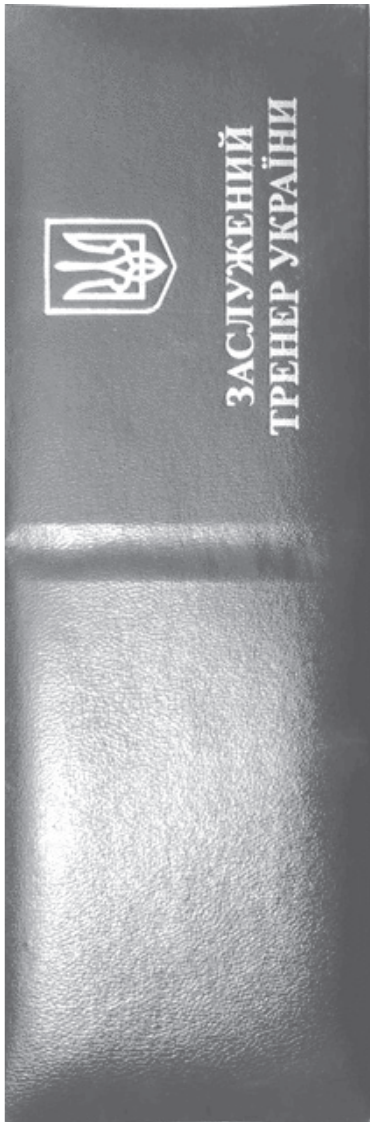
(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ФОРМА
посвідчення «Заслужений тренер України»



ОПИС
посвідчення «Заслужений тренер України»

1. Розмір посвідчення у розгорнутому вигляді 200 x 65 мм, у складеному – 100 x 65 мм.
2. Обкладинка посвідчення темно-синього кольору.
3. На першій сторінці обкладинки розташовано малий Державний Герб України та напис у два рядки «ЗАСЛУЖЕНИЙ ТРЕНЕР УКРАЇНИ» золотистого кольору.
4. Із внутрішнього боку обкладинки посвідчення розташовано два бланки світло-жовтого кольору розміром 60 x 85 мм із захисним узором біло-синього кольору, які засвідчуються печатками.
5. На лівому бланку посвідчення зліва зверху розташовано малий Державний Герб України, справа – напис у чотири рядки «МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ», «ПОСВІДЧЕННЯ N _____».
6. Нижче розташовано дві горизонтальні лінії для розміщення прізвища, імені та по батькові, напис «Є ЗАСЛУЖЕНИМ ТРЕНЕРОМ УКРАЇНИ» та лінія для зазначення виду спорту. У нижній частині бланка – місце для зазначення посади, прізвища, ініціалів та підпису відповідальної особи.
7. На правому бланку посвідчення зліва місце для фото, справа – напис «ЗВАННЯ ПРИСВОЄНО» та місце для зазначення дати і номера наказу. Нижче – лінія з написом під нею «(особистий підпис)».
8. Обкладинка посвідчення виготовляється з палітурних матеріалів із тисненням золотою фольгою; бланки посвідчення – з паперу.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено формою та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

*Наказ Міністерства молоді та спорту України
11 грудня 2017 року N 5122*

**ЗРАЗОК
нагрудного значка «ІІІ юнацький розряд»**



**ОПИС
нагрудного значка «ІІІ юнацький розряд»**

1. Нагрудний значок «ІІІ юнацький розряд» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму кола, яке обрамлене з лівого боку синьою та жовтою смужками.
2. У центральній частині значка на фоні променів розміщено фігуру атлета, що біжить.
3. У нижній частині значка – зображення лаврової гілки.
4. Значок бронзового кольору з написом напівколом у верхній частині «ІІІ юнацький розряд».
5. Усі зображення та написи рельєфні.
6. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.
7. Діаметр значка – 25 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

**ЗРАЗОК
нагрудного значка «II юнацький розряд»**



**ОПИС
нагрудного значка «II юнацький розряд»**

1. Нагрудний значок «II юнацький розряд» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму кола, яке обрамлене з лівого боку синьою та жовтою смужками.
2. У центральній частині значка на фоні променів розміщено фігуру атлета, що біжить.
3. У нижній частині значка – зображення лаврової гілки.
4. Значок сріблястого кольору з написом напівколом у верхній частині «II юнацький розряд».
5. Усі зображення та написи рельєфні.
6. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.
7. Діаметр значка – 25 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

**ЗРАЗОК
нагрудного значка «І юнацький розряд»**



**ОПИС
нагрудного значка «І юнацький розряд»**

1. Нагрудний значок «І юнацький розряд» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму кола, яке обрамлене з лівого боку синьою та жовтою смужками.

2. У центральній частині значка на фоні променів розміщено фігуру атлета, що біжить.

3. У нижній частині значка – зображення лаврової гілки.

4. Значок золотистого кольору з написом напівколом у верхній частині «І юнацький розряд».

5. Усі зображення та написи рельєфні.

6. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.

7. Діаметр значка – 25 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ЗРАЗОК
нагрудного значка «III спортивний розряд»



ОПИС

нагрудного значка «III спортивний розряд»

1. Нагрудний значок «III спортивний розряд» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму квадрата, обрамленого бортиком із заокругленими кутами.

2. У центральній частині значка на фоні жовтої і синьої смужок та піктограм видів спорту розміщено фігуру атлета, що біжить.

3. У нижній частині значка – напис у два рядки «III розряд».

4. Усі зображення та написи рельєфні.

5. Зображення атлета, напис, обрамлення смужок та бортик значка – золотистого кольору.

6. Піктограми видів спорту – сріблястого кольору.

7. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.

8. Розмір значка – 22 x 23 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

*Наказ Міністерства молоді та спорту України
11 грудня 2017 року N 5122*

**ЗРАЗОК
нагрудного значка «II спортивний розряд»**



ОПИС

нагрудного значка «II спортивний розряд»

1. Нагрудний значок «II спортивний розряд» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму квадрата, обрамленого бортиком із заокругленими кутами.
2. У центральній частині значка на фоні жовтої і синьої смужок та піктограм видів спорту розміщено фігуру атлета, що біжить.
3. У нижній частині значка – напис у два рядки «II розряд».
4. Усі зображення та написи рельєфні.
5. Зображення атлета, напис, обрамлення смужок та бортик значка – золотистого кольору.
6. Піктограми видів спорту – сріблястого кольору.
7. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.
8. Розмір значка – 22 x 23 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства молоді та спорту України

11 грудня 2017 року N 5122

ЗРАЗОК
нагрудного значка «I спортивний розряд»



ОПИС

нагрудного значка «I спортивний розряд»

1. Нагрудний значок «I спортивний розряд» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму квадрата, обрамленого бортиком із заокругленими кутами.

2. У центральній частині значка на фоні жовтої і синьої смужок та піктограм видів спорту розміщено фігуру атлета, що біжить.

3. У нижній частині значка – напис у два рядки «I розряд».

4. Усі зображення та написи рельєфні.

5. Зображення атлета, напис, обрамлення смужок та бортик значка – золотистого кольору.

6. Піктограми видів спорту – сріблястого кольору.

7. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.

8. Розмір значка – 22 x 23 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ЗАТВЕРДЖЕНО

*Наказ Міністерства молоді та спорту України
11 грудня 2017 року N 5122*

**ЗРАЗОК
нагрудного значка «Кандидат у майстри спорту України»**



ОПИС

нагрудного значка «Кандидат у майстри спорту»

1. Нагрудний значок «Кандидат у майстри спорту» (далі – значок) виготовляється зі сплавів міді і має форму просіченого кола з обідком сріблястого кольору, на якому розміщено з лівого боку лаврову гілку золотистого кольору.
2. По центру значка розташовано просічений малий Державний Герб України золотистого кольору.
3. По колу значка розміщено напис «Кандидат у майстри спорту».
4. Усі зображення та написи рельєфні.
5. На зворотному боці значка розміщено застібку для кріплення до одягу.
6. Діаметр значка – 25 мм.

**Начальник управління
роботи з персоналом**

О. В. Царенко

(наказ доповнено зразком та описом згідно з наказом
Міністерства молоді та спорту України від 11.12.2017 р. N 5122)

ДОДАТОК Г

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
молоді та спорту України
17.04.2014 № 1258

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
8 травня 2014 р.
за № 488/25265

КВАЛІФІКАЦІЙНІ НОРМИ ТА ВИМОГИ Єдиної спортивної класифікації України з олімпійських видів спорту

*Додаток 5
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з олімпійських видів спорту
(пункт 5)*

БОРОТЬБА ВІЛЬНА, БОРОТЬБА ГРЕКО-РИМСЬКА

Чоловіки та жінки

Вікові групи спортсменів:

чоловіки:

молодші юнаки – 14–15 років;
кадети (юнаки) – 16–17 років;
юніори – 18–20 років;
молодь – 20–22 роки;
чоловіки – 20 років і старші;

жінки:

молодші дівчата – 14–15 років;
кадетки (дівчата) – 16–17 років;
юніорки – 18–20 років;
молодь – 20–22 роки;
жінки – 20 років і старші.

Вагові категорії:

чоловіки:

молодші юнаки (школярі): 29-32, 35, 38, 42, 47, 53, 59, 66, 73, 73-85 кг;

кадети (юнаки): 39-42, 46, 50, 54, 58, 63, 69, 76, 85, 85-100 кг;

юніори: 46-50, 55, 60, 66, 74, 84, 96, 120 кг;

молодь (греко-римська): 55, 59, 66, 71, 75, 80, 85, 98, 130 кг;

молодь (вільна): 52, 57, 61, 65, 70, 74, 86, 97, 125 кг;

дорослі (чоловіки греко-римська): 59, 66, 71, 75, 80, 85, 98, 130 кг;

дорослі (чоловіки вільна): 57, 61, 65, 70, 74, 86, 97, 125 кг;

жінки:

молодші дівчата (школярі): 28-30, 32, 34, 37, 40, 44, 48, 52, 57, 57-62 кг;

кадетки (дівчата): 36-38, 40, 43, 46, 49, 52, 56, 60, 65, 65-70 кг;

юніорки: 40-44, 48, 51, 55, 59, 63, 67, 67-72 кг;

молодь (жінки): 44, 48, 53, 55, 58, 60, 63, 69, 75 кг;

дорослі (жінки): 48, 53, 55, 58, 60, 63, 69, 75 кг.

Посісти місце на одному з перелічених змагань:

Майстер спорту України міжнародного класу

5-8 – на Олімпійських іграх;

1-5 – на чемпіонаті світу – чоловіки, жінки;

1-3 – на чемпіонаті Європи – чоловіки, жінки;

1-3 – на чемпіонаті світу серед юніорів та юніорок;

1 – на чемпіонаті Європи серед юніорів та юніорок;

1-3 – у розіграші Кубка світу в командному заліку за умови одержання спортсменом 2 перемог;

1-3 – у розіграші Кубка Європи в командному заліку двічі за умови одержання спортсменом 2 перемог;

1 – на Всесвітній універсіаді;

1 – на інших міжнародних змаганнях у віковій групі «дорослі», які включені до календаря Міжнародної федерації боротьби (FILA), за умови участі у ваговій категорії не менше 6 спортсменів різних країн.

Майстер спорту України

1 – на Юнацьких Олімпійських іграх;

1-3 – на чемпіонаті світу серед кадетів і кадеток;

1-3 – на чемпіонаті Європи серед кадетів і кадеток;

1-5 – на чемпіонаті України серед чоловіків;

1-3 – на чемпіонаті України серед жінок;

- 1–3 – у розіграші Кубка України серед чоловіків;
- 1–2 – у розіграші Кубка України серед жінок;
- 1–2 – на чемпіонатах України серед юніорів та юніорок або молоді;
- 1 – на всеукраїнських або міжнародних турнірах серед молоді та дорослих, які включені до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України та узгоджені з Асоціацією спортивної боротьби України.

Кандидат у майстри спорту України

- 5–8 – на чемпіонаті світу серед кадетів і кадеток;
- 5 – на чемпіонаті Європи серед кадетів і кадеток;
- 7–8 – на чемпіонаті України серед чоловіків;
- 5 – на чемпіонаті України серед жінок;
- 5 – у розіграші Кубка України (чоловіки), 3–5 – жінки;
- 1–3 – у розіграші Кубка України серед юніорів та юніорок;
- 3–7 – на чемпіонатах України серед юніорів та юніорок або молоді;
- 1–5 – на чемпіонаті України серед кадетів і кадеток;
- 1–3 – на Спартакіаді школярів України;
- 1–3 – на інших змаганнях III рангу серед дорослих та юніорів;
- 1–3 – на змаганнях III рангу;
- 1–2 – на змаганнях IV рангу серед юніорів;
- 1 – на змаганнях IV рангу серед кадетів, які погоджені з національною федерацією з виду спорту;
- 1–2 – на змаганнях V рангу серед дорослих;
- 1 – на зональних змаганнях до чемпіонату України серед кадетів і кадеток;
- 1 – на чемпіонаті України серед молодших юнаків та дівчат.

I розряд

- 8–12 – на чемпіонатах України серед юніорів та юніорок або молоді;
- 7–8 – на чемпіонаті України серед кадетів і кадеток або Спартакіаді школярів України;
- 5 – на змаганнях III рангу;
- 3 – на змаганнях IV рангу серед юніорів;
- 2 – на змаганнях IV рангу серед кадетів, які погоджені з національною федерацією з виду спорту;
- 3 – на змаганнях V рангу серед дорослих або здобути протягом року 5 перемог над кандидатами у майстри спорту України або 10 перемог над спортсменами I розряду.

II розряд

5-7 – на змаганнях IV рангу серед юніорів;

3 – на змаганнях IV рангу серед кадетів, які погоджені з національною федерацією з виду спорту;

5 – на змаганнях V рангу серед дорослих або здобути протягом року 5 перемог над спортсменами I спортивного розряду або 10 перемог над спортсменами II розряду.

III розряд

На змаганнях IV-VI рангів здобути протягом року 3 перемоги над спортсменами II розряду.

I юнацький розряд

На змаганнях IV-VI рангів отримати протягом року 3 перемоги над спортсменами III розряду або 6 перемог над спортсменами I юнацького розряду (у тому числі 2 «чисто»).

II юнацький розряд

На змаганнях IV-VI рангів отримати протягом року 2 перемоги над спортсменами I юнацького розряду або 5 перемог над спортсменами II юнацького розряду (у тому числі 2 «чисто»).

Примітки:

1. Для присвоєння спортивного звання «Майстер спорту України міжнародного класу» необхідна наявність не менше 6 учасників у ваговій категорії представників різних країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється в разі здобуття не менше ніж 2 перемоги у ваговій категорії за участю не менше 10 спортсменів (для важкої та найлегшої вагових категорій – 8).

3. III розряд та I, II юнацькі розряди присвоюються за умови виконання контрольних нормативів ЗФП, в яких потрібно набрати 12 балів у трьох вправах за вибором (таблиця).

Додаток 19
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з олімпійських видів спорту
(пункт 19)

ДЗЮДО

Чоловіки та жінки

Вікові групи спортсменів:

молодші юнаки, дівчата: молодші за 15 років;
кадети – юнаки, дівчата: до 18 років (від 15 до 17 років включно);
юніори, юніорки: до 21 року (від 15 до 20 років включно);
молодь: до 23 років (від 15 до 22 років включно);
дорослі: 15 років і старші.

Посісти місце на одному з перелічених змагань:

Майстер спорту України міжнародного класу

- 5–7** – на Олімпійських іграх (I ранг);
- 5** – на чемпіонаті світу серед чоловіків та жінок (II ранг);
- 1–3** – на чемпіонаті Європи серед чоловіків та жінок (II ранг);
- 1–3** – на чемпіонаті Європи серед молоді до 23 років (II ранг);
- 1–3** – на чемпіонаті світу серед юніорів та юніорок до 21 року (II ранг);
- 1** – на чемпіонаті Європи серед юніорів та юніорок до 21 року (II ранг);
- 1** – на міжнародних змаганнях, які внесені до календарів спортивних заходів Міжнародної федерації дзюдо та Європейського союзу дзюдо (II ранг);
- 1** – на Всесвітній універсіаді (II ранг).

Майстер спорту України

- 1–5** – на чемпіонаті України серед чоловіків та жінок (III ранг);
- 1–3** – у розіграші Кубка України серед чоловіків та жінок в особистому заліку (III ранг);
- 1–3** – на чемпіонаті України серед молоді до 23 років (IV ранг);
- 1–2** – на чемпіонаті України серед юніорів та юніорок до 21 року (IV ранг);
- 1–3** – на чемпіонаті світу, або чемпіонаті Європи, або Європейському юнацькому олімпійському фестивалі серед юнаків та дівчат до 18 років (II ранг);
- 1** – на Юнацьких Олімпійських іграх (II ранг);
- 1** – на всеукраїнських змаганнях серед дорослих, молоді, юніорів, що включені до Єдиного календарного плану фізкультурно–оздоровчих та спортивних заходів України та узгоджені з Федерацією дзюдо України (III ранг).

Кандидат у майстри спорту України

7 – на чемпіонаті України серед чоловіків та жінок (III ранг);

5–7 – у розіграші Кубка України серед чоловіків та жінок в особистому заліку (III ранг) або на чемпіонаті України серед молоді до 23 років (IV ранг);

3–5 – на чемпіонаті України серед юніорів та юніорок до 21 року (IV ранг);

1–5 – на чемпіонаті України серед юнаків та дівчат до 18 років або на чемпіонаті України серед юнаків та дівчат до 17 років (IV ранг);

1–3 – на чемпіонаті України серед юнаків та дівчат до 16 років (IV ранг);

1–2 – на змаганнях V рангу.

I розряд

9 – у розіграші Кубка України серед чоловіків та жінок в особистому заліку або на чемпіонаті України серед молоді до 23 років (III ранг);

7–9 – на чемпіонаті України серед юніорів та юніорок до 21 року (IV ранг);

7–9 – на чемпіонаті України серед юнаків та дівчат до 18 років або на чемпіонаті України серед юнаків та дівчат до 17 років (IV ранг);

5–7 – на чемпіонаті України серед юнаків та дівчат до 16 років (IV ранг);

3 – на змаганнях V рангу або здобути протягом року 4 перемоги над кандидатами у майстри спорту України або 8 перемог над спортсменами I розряду.

II розряд

5 – на змаганнях V рангу або здобути протягом року 4 перемоги над спортсменами I розряду або 8 перемог над спортсменами II розряду.

III розряд

На змаганнях VI рангу здобути протягом року 4 перемоги над спортсменами II розряду або 8 перемог над спортсменами III розряду.

I юнацький розряд

На змаганнях VI рангу здобути протягом року 3 перемоги над спортсменами III розряду або 6 перемог над спортсменами I юнацького розряду.

II юнацький розряд

На змаганнях VI рангу здобути протягом року 3 перемоги над спортсменами I юнацького розряду або 6 перемог над спортсменами II юнацького розряду.

Примітки:

1. Для присвоєння спортивного звання «Майстер спорту України міжнародного класу» необхідна наявність у ваговій категорії не менше 8 учасників з різних країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України міжнародного класу» присвоюється спортсменам, яким на момент виконання нормативу виповнилося 18 років.

3. Для присвоєння спортивного звання «Майстер спорту України» необхідна наявність у ваговій категорії не менше 12 учасників (у найлегшій та важкій вагових категоріях – 8) та отримання не менше 3 перемог.

4. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється спортсменам, яким на момент виконання нормативу виповнилося 16 років.

5. Для присвоєння спортивного розряду «Кандидат у майстри спорту України», а також I та II розрядів необхідна наявність у ваговій категорії не менше 8 учасників.

6. III розряд та I, II юнацькі розряди присвоюються за умови виконання контрольних нормативів ЗФП, в яких потрібно набрати 12 балів у трьох вправах за вибором (таблиця).

ДОДАТОК Д

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства молоді
та спорту України
24.04.2014 № 1305

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
14 травня 2014 р.
за № 497/25274

КВАЛІФІКАЦІЙНІ НОРМИ ТА ВИМОГИ Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту

*Додаток 14
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з неолімпійських видів спорту
(пункт 14)*

БОРОТЬБА КУРАШ

Чоловіки та жінки

Вікові категорії:

юнаки молодшого віку:	12–13 років;
юнаки:	14–15 років;
кадети:	16–17 років;
юніори:	18–20 років;
дорослі:	20 років і старше.

Посісти місця на одному з перерахованих змагань з урахуванням умов присвоєння спортивних звань та розрядів:

Майстер спорту України міжнародного класу

- 1–2** – на чемпіонаті світу в особистому заліку;
- 1** – у Кубку світу в особистому заліку;
- 1** – на чемпіонаті Європи в особистому заліку.

Майстер спорту України

- 3 – на чемпіонаті світу в особистому заліку;
- 2 – на чемпіонаті Європи в особистому заліку;
- 1 – на чемпіонаті світу серед юніорів в особистому заліку;
- 1 – на чемпіонаті Європи серед юніорів в особистому заліку;
- 1 – у Кубку України в особистому заліку;
- 1–2 – на чемпіонаті України в особистому заліку.

Кандидат у майстри спорту України

- 3 – на чемпіонаті України;
- 2 – у Кубку України;
- 1–2 – на чемпіонаті України серед юніорів;
- 1 – на чемпіонаті України серед кадетів;
- 1 – на чемпіонатах фізкультурно–спортивних товариств.

Перший розряд

- 3 – на чемпіонаті України серед юніорів;
- 1–2 – на чемпіонаті України серед юнаків;
- 2–3 – на чемпіонаті України серед кадетів;
- 2–3 – на чемпіонатах фізкультурно–спортивних товариств;
- 1 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя.

Другий розряд

- 1 – на чемпіонаті України серед юнаків молодшого віку;
- 5–6 – на чемпіонаті України серед кадетів;
- 3–4 – на чемпіонаті України серед юнаків;
- 5–6 – на чемпіонатах фізкультурно–спортивних товариств;
- 2–3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;
- 1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів.

Третій розряд

- 5–6 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;
- 1–2 – на змаганнях не нижче міського рівня;
- 1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків;
- 2–3 – на чемпіонаті України серед юнаків молодшого віку.

Перший юнацький розряд

3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків;

1–3 – на чемпіонатах районів серед юнаків;

1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків молодшого віку.

Другий юнацький розряд

1 – на змаганнях нижче районного рівня;

5–6 – на чемпіонатах районів серед юнаків;

3–4 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків молодшого віку.

Третій юнацький розряд

Протягом року здобути 4 перемоги на змаганнях будь-якого рівня.

Умови присвоєння спортивних звань та розрядів:

1. Для присвоєння спортивного звання «Майстер спорту України міжнародного класу» необхідна участь на чемпіонатах світу, чемпіонатах Європи, у Кубку світу у виді програми спортсменів не менше ніж з 10 країн, у найважчій та найлегшій категоріях – не менше ніж з 8 країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється за умови участі:

– в офіційних міжнародних змаганнях у виді програми спортсменів не менше ніж з 10 країн, у найважчій та найлегшій категоріях – не менше ніж з 8 країн;

– в офіційних всеукраїнських змаганнях у ваговій категорії спортсменів не менше ніж з 10 регіонів, з яких – 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 6 – спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України», у вагових категоріях 60 кг та понад 100 кг серед чоловіків та 48 кг та понад 87 кг. – не менше ніж з 8 регіонів, з яких 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 4 – спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України».

Додаток 15
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з неолімпійських видів спорту
(пункт 15)

БОРОТЬБА НА ПОЯСАХ

Чоловіки та жінки

Вікові категорії:

молодші юнаки: 13–15 років;
юнаки: 15–17 років;
юніори: 18–20 років;
дорослі: понад 18 років.

Посісти місця на одному з перерахованих змагань з урахуванням умов присвоєння спортивних звань та розрядів:

Майстер спорту України міжнародного класу

1–2 – на чемпіонаті світу;
1 – у Кубку світу;
1 – на чемпіонаті Європи.

Майстер спорту України

3 – на чемпіонаті світу;
2 – на чемпіонаті Європи;
1–2 – на чемпіонаті світу серед юніорів;
1 – на чемпіонаті Європи серед юніорів;
1 – у Кубку України;
1–2 – на чемпіонаті України.

Кандидат у майстри спорту України

3 – на чемпіонаті України;
2–3 – у Кубку України;
1–2 – на чемпіонаті України серед юніорів;
1 – на чемпіонаті України серед юнаків.

Перший розряд

1–2 – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;
4–5 – у Кубку України;
3 – на чемпіонаті України серед юніорів;
2–3 – на чемпіонаті України серед юнаків.

Другий розряд

3 – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя.
1–2 – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів;
4–5 – на чемпіонаті України серед юнаків.

Третій розряд

- 4–5** – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;
- 3** – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів;
- 1–2** – на чемпіонаті України серед молодших юнаків;
- 1** – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед молодших юнаків.

Перший юнацький розряд

- 2–3** – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед молодших юнаків;
- 4–5** – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів;
- 3** – на чемпіонаті України серед молодших юнаків.

Другий юнацький розряд

- 4–5** – на чемпіонатах областей, фізкультурно–спортивних товариств, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед молодших юнаків;
- 4–5** – на чемпіонаті України серед молодших юнаків.

Третій юнацький розряд

- 1** – на чемпіонатах районів серед молодших юнаків.

Умови присвоєння спортивних звань та розрядів:

1. Спортивне звання «Майстер спорту України міжнародного класу» присвоюється за умови участі в офіційних міжнародних змаганнях спортсменів не менше ніж з 10 країн, у найважчій та найлегшій вагових категоріях – не менше ніж з 8 країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється за умови участі:

- в офіційних міжнародних змаганнях у ваговій категорії спортсменів не менше ніж з 8 країн;

- в офіційних всеукраїнських змаганнях у ваговій категорії спортсменів не менше ніж з 10 регіонів, з яких 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 6 – спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України»; у найважчій та найлегшій вагових категоріях – не менше ніж з 8 регіонів, з яких 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 4 – спортивний розряд «Кандидати у майстри спорту України».

Додаток 16
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з неолімпійських видів спорту
(пункт 16)

БОРОТЬБА НА ПОЯСАХ АЛИШ

Чоловіки та жінки

Вікові категорії:

хлопці та дівчата: 12–13 років; 14–15 років;
юнаки: 16–17 років;
юніори: 18–23 роки;
дорослі: 18 років і старше.

Посісти місця в одному з перерахованих змагань з урахуванням умов присвоєння спортивних звань та розрядів:

Майстер спорту України міжнародного класу

1–3 – у Всесвітніх іграх з єдиноборств;
1–2 – на чемпіонаті світу;
1 – на чемпіонаті Європи;
1 – у Кубку світу.

Майстер спорту України

1–2 – на чемпіонаті світу серед юніорів;
3 – на чемпіонаті світу;
2 – у Кубку світу;
2 – на чемпіонаті Європи;
1 – на чемпіонаті Європи серед юніорів;
1–2 – на чемпіонаті України;
1 – у Кубку України.

Кандидат у майстри спорту України

3–4 – на чемпіонаті України;
2–3 – у Кубку України;
1 – на чемпіонаті України серед юніорів.

Перший розряд

2–3 – на чемпіонаті України серед юніорів;
1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;
1 – на чемпіонаті України серед юнаків.

Другий розряд

4 – на чемпіонаті України серед юніорів;
1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків;

- 2–3 – на чемпіонаті України серед юнаків;
- 3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;
- 1 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів.

Третій розряд

- 2–3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів;
- 3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків;
- 4 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя.

Перший юнацький розряд

- 4 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків;
- 1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед хлопців та дівчат 14–15 років;
- 1 – на чемпіонаті України серед хлопців та дівчат 12–13 років.

Другий юнацький розряд

- 3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед хлопців та дівчат 14–15 років;
- 2 – на чемпіонаті України серед хлопців та дівчат 12–13 років.

Третій юнацький розряд

- 3 – на чемпіонаті України серед хлопців та дівчат 12–13 років; протягом року здобути 4 перемоги на змаганнях будь-якого рівня.

Умови присвоєння спортивних звань:

1. Спортивне звання «Майстер спорту України міжнародного класу» присвоюється за умови участі в офіційних міжнародних змаганнях спортсменів не менше ніж з 10 країн, у найважчій та найлегшій вагових категоріях – не менше ніж з 8 країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється за умови участі:

- в офіційних міжнародних змаганнях у ваговій категорії спортсменів не менше ніж з 8 країн;

- в офіційних всеукраїнських змаганнях у ваговій категорії спортсменів не менше ніж з 10 регіонів, з яких 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 6 – спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України»; у найважчій та найлегшій вагових категоріях – не менше ніж з 8 регіонів, з яких 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 4 – спортивний розряд «Кандидати у майстри спорту України».

Додаток 17
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з неолімпійських видів спорту
(пункт 17)

БОРОТЬБА САМБО

Чоловіки та жінки

Вікові категорії:

юнаки молодшого віку (підлітки):	9–12 років;
юнаки середнього віку:	13–14 років;
кадети:	15–16 років;
юнаки старшого віку:	17–18 років;
юніори:	19–20 років;
дорослі:	21 рік і старше.

Посісти місця на одному з перерахованих змагань з урахуванням умов присвоєння спортивних звань та розрядів:

Майстер спорту України міжнародного класу

- 1–3** – на чемпіонаті світу;
- 1–2** – на чемпіонаті Європи;
- 1** – за результатами етапів Кубка світу;
- 1–2** – в Європейських спортивних іграх;
- 1–3** – у Всесвітніх іграх з єдиноборств;
- 1** – на чемпіонаті світу серед юніорів.

Майстер спорту України

- 2–3** – на чемпіонаті світу серед юніорів;
- 1–2** – на чемпіонаті світу серед юнаків старшого віку;
- 1–2** – на чемпіонаті Європи серед юніорів;
- 1** – на чемпіонаті Європи серед юнаків старшого віку;
- 1–3** – на чемпіонаті України;
- 1** – у фіналі Кубка України.

Кандидат у майстри спорту України

- 1–3** – на чемпіонаті України серед юніорів;
- 5** – на чемпіонаті України;
- 2–3** – у фіналі Кубка України;
- 1–2** – на чемпіонаті України серед юнаків старшого віку;
- 1** – на чемпіонаті України серед кадетів.

Перший розряд

1–3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;

4–5 – на чемпіонаті України серед юніорів;

3–5 – на чемпіонаті України серед юнаків старшого віку;

2–3 – на чемпіонаті України серед кадетів;

1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів;

1 – на Всеукраїнських турнірах серед юнаків старшого віку;

1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків старшого віку.

Другий розряд

2–3 – на Всеукраїнських турнірах серед юнаків старшого віку;

1 – на Всеукраїнських турнірах серед кадетів;

4–5 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;

3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів;

3–4 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків старшого віку.

Третій розряд

2–3 – на Всеукраїнських турнірах серед кадетів;

1–2 – на чемпіонатах Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя серед кадетів;

1 – на чемпіонатах районів та міст обласного значення;

5 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків старшого віку.

Перший юнацький розряд

1–3 – на чемпіонаті України серед юнаків молодшого віку;

1 – на чемпіонаті України серед юнаків середнього віку;

1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед кадетів.

Другий юнацький розряд

4 – на чемпіонаті України серед юнаків молодшого віку;

3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед кадетів;

- 2–3 – на чемпіонаті України серед юнаків середнього віку;
- 1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків середнього віку.

Третій юнацький розряд

- 1–3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юнаків молодшого віку;
- 1 – у змаганнях обласного і районного рівнів серед юнаків молодшого віку.

Умови присвоєння спортивних звань і розрядів:

1. Спортивне звання «Майстер спорту України міжнародного класу» присвоюється за умови участі у виді програми спортсменів не менше ніж з 10 країн.

У вагових категоріях 52 кг, 100 кг, понад 100 кг серед чоловіків та 48 кг, 80 кг, понад 80 кг серед жінок у виді програми – спортсменів не менше ніж з 8 країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється за умови участі:

- в офіційних міжнародних змаганнях у виді програми спортсменів не менше ніж з 10 країн; у вагових категоріях 52 кг, 100 кг, понад 100 кг серед чоловіків та 48 кг, 80 кг, понад 80 кг серед жінок у виді програми – не менше ніж з 8 країн;

- в офіційних всеукраїнських змаганнях у ваговій категорії спортсменів не менше ніж з 10 регіонів, з яких 3 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 6 – спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України»; у вагових категоріях 48 кг, 52 кг, 100 кг, понад 100 кг серед чоловіків та 48 кг, 80 кг, понад 80 кг серед жінок – не менше ніж з 8 регіонів, з яких 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», 6 – спортивний розряд «Кандидати у майстри спорту України».

*Додаток 86
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з неолімпійських видів спорту
(пункт 86)*

СУМО

Чоловіки та жінки

Вікові категорії:

діти:	10–12 років;
молодші юнаки:	12–14 років;
юнаки:	14–16 років;
юніори:	16–18 років;
молодь:	18–21 рік, 18–23 роки;
дорослі:	18 років та старше.

Посісти місця в одному з перерахованих змагань з урахуванням умов присвоєння спортивних звань та розрядів:

Майстер спорту України міжнародного класу

5 – у Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту;

1–3 – у Всесвітніх іграх з єдиноборств;

1–3 – на чемпіонаті світу;

1–2 – на чемпіонаті Європи;

1–2 – у фіналі Кубка світу;

1–2 – у Європейських спортивних іграх;

1 – на чемпіонаті світу серед молоді.

Майстер спорту України

2–3 – на чемпіонаті світу серед молоді;

1–3 – на чемпіонаті Європи серед молоді;

1–3 – на чемпіонаті світу серед юніорів;

1–2 – на чемпіонаті Європи серед юніорів;

1–3 – на чемпіонаті України;

1 – у Кубку України;

1 – на чемпіонаті України серед молоді.

Кандидат у майстри спорту України

3 – на чемпіонаті Європи серед юніорів;

1–2 – на чемпіонаті України серед юніорів;

5–6 – на чемпіонаті України;

3 – у фіналі Кубка України;

2–3 – на чемпіонаті України серед молоді;

1 – на чемпіонаті Європи серед юнаків;

1–2 – на чемпіонаті України серед молодших юнаків.

Перший розряд

3–4 – на чемпіонаті України серед молодших юнаків;

2–3 – на чемпіонатах фізкультурно–спортивних товариств серед молоді та дорослих;

1 – на чемпіонатах фізкультурно–спортивних товариств серед молодших юнаків та юніорів.

Другий розряд

4–5 – на чемпіонатах фізкультурно–спортивних товариств серед молоді та дорослих;

2–3 – на чемпіонатах фізкультурно–спортивних товариств серед молодших юнаків, юнаків та юніорів;

2–3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя.

Третій розряд

4 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя.

Перший юнацький розряд

5 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя;

1 – у змаганнях нижче обласного рівня.

Другий юнацький розряд

2–3 – у змаганнях нижче обласного рівня.

Умови присвоєння спортивних звань:

1. Спортивне звання «Майстер спорту України міжнародного класу» присвоюється за умови участі у змаганнях у виді програми спортсменів (команд) не менше ніж з 10 країн (крім Всесвітніх ігор з неолімпійських видів спорту та Всесвітніх ігор з єдиноборств), у найважчій та найлегшій вагових категоріях – з 8 країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється за умови участі у виді програми:

- в офіційних міжнародних змаганнях спортсменів (команд) не менше ніж з 8 країн;

- в офіційних всеукраїнських змаганнях спортсменів (команд) не менше ніж з 10 регіонів, з яких – 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», **6** – спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України», у найважчій та найлегшій вагових категоріях – з 8 регіонів, з яких – 2 спортсмени мають спортивне звання «Майстер спорту України», **4** – спортивний розряд «Кандидат у майстри спорту України».

3. У командних змаганнях для присвоєння спортивних звань «Майстер спорту України міжнародного класу» та «Майстер спорту України» необхідно отримати перемогу не менше ніж у 2 поєдинках на відповідних змаганнях.

Додаток 91
до Кваліфікаційних норм та вимог
Єдиної спортивної класифікації України
з неолімпійських видів спорту
(пункт 91)

УКРАЇНЬКА БОРОТЬБА НА ПОЯСАХ

Чоловіки та жінки

Вікові категорії:

- молодші юнаки: 12–13 років;
- старші юнаки: 14–15 років;
- кадети: 16–17 років;
- юніори: 18–23 роки;
- дорослі: 18 років і старше.

Посіти місця в одному з перерахованих змагань відповідно до умов присвоєння спортивних звань:

Майстер спорту України міжнародного класу

- 1–2** – на чемпіонаті світу в особистому заліку;
- 1** – у фіналі Кубка світу в особистому заліку;
- 1** – на чемпіонаті Європи в особистому заліку.

Майстер спорту України

- 3** – на чемпіонаті світу в особистому заліку;
- 2** – на чемпіонаті Європи в особистому заліку;
- 1–2** – на чемпіонаті світу серед юніорів в особистому заліку;
- 1** – на чемпіонаті Європи серед юніорів в особистому заліку;
- 1–2** – на чемпіонаті України в особистому заліку;
- 1** – у Кубку України в особистому заліку.

Кандидат у майстри спорту України

- 3** – на чемпіонаті України в особистому заліку;
- 2–3** – у Кубку України в особистому заліку;
- 1–2** – на чемпіонаті України серед юніорів в особистому заліку;
- 1** – на чемпіонаті України серед кадетів в особистому заліку.

Перший розряд

- 4–6** – у Кубку України в особистому заліку;
- 3** – на чемпіонаті України серед юніорів в особистому заліку;
- 2–3** – на чемпіонаті України серед кадетів в особистому заліку;
- 1–3** – на чемпіонатах фізкультурно-спортивних товариств в особистому заліку;
- 1** – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя в особистому заліку.

Другий розряд

4–6 – на чемпіонатах фізкультурно-спортивних товариств в особистому заліку;

2–3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя в особистому заліку;

1–2 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед юніорів та кадетів в особистому заліку;

1 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед кадетів в особистому заліку.

Третій розряд

4–6 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя в особистому заліку;

1 – на змаганнях не нижче міського рівня в особистому заліку.

Перший юнацький розряд

1–3 – на чемпіонатах областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя серед молодших та старших юнаків;

1 – на змаганнях серед молодших та старших юнаків не нижче міського рівня.

Другий юнацький розряд

1–3 – на змаганнях будь-якого рівня серед молодших та старших юнаків.

Третій юнацький розряд

4–6 – на змаганнях будь-якого рівня серед молодших та старших юнаків.

Умови присвоєння спортивних звань:

1. Для присвоєння спортивного звання «Майстер спорту України міжнародного класу» необхідна участь на чемпіонатах світу, Європи, Кубку світу спортсменів у виді програми не менше ніж з 10 країн, у найважчій та найлегшій категоріях – не менше ніж з 8 країн.

2. Спортивне звання «Майстер спорту України» присвоюється за умови участі:

- в офіційних міжнародних змаганнях спортсменів у ваговій категорії не менше ніж з 8 країн;

- в офіційних всеукраїнських змаганнях спортсменів у ваговій категорії не менше ніж з 10 регіонів, у найважчій і найлегшій вагових категоріях – не менше ніж з 8 регіонів.

**Студенти (борці)
випускники денної форми навчання з 1975 року**

1975 рік

1. Власов Сергій Михайлович
2. Величко В'ячеслав Іванович
3. Овчарук Володимир Антонович
4. Паденко Павло Панасович
5. Фурман Віктор Петрович

1976 рік

1. Гладкий Микола Олексійович
2. Чайка Володимир Степанович

1977 рік

1. Антонюк Василь Іванович
2. Гузь Микола Іванович
3. Єрьомін Анатолій Іванович
4. Литвинчук Віталій Володимирович
5. Шишкін Олександр Павлович

1978 рік

1. Бойченко Ігор Петрович
2. Лаоктенко Олександр Миколайович
3. Суконка Іван Іванович
4. Семаньків Ігор Іванович

1979 рік

1. Гузь Володимир Іванович
2. Лабутенко Анатолій Миколайович
3. Петрусенко Анатолій Володимирович
4. Татарков Віктор Олександрович

1980 рік

1. Джігіріс Сергій Васильович
2. Насобков Володимир Михайлович
3. Пантелеев В'ячеслав Іванович
4. Хор Олексій Григорович

1981 рік

1. Алтухов Сергій Олександрович
2. Додохов Олександр Іванович
3. Дуплій Сергій Петрович
4. Захаренко Василь Іванович
5. Краснюк Юрій Антонович
6. Манівський Володимир Георгійович
7. Стахнік Валерій Миколайович
8. Юрчук Віктор Петрович

1982 рік

1. Баєв Сергій Вікторович
2. Кухарев Ігор Васильович
3. Малий Василь Васильович
4. Ступаков Михайло Сергійович
5. Тагієв Тофик Мамед-Огли
6. Трунов Юрій Федорович
7. Щербаків Геннадій Федорович

1983 рік

1. Мельник Олексій Володимирович
2. Панікар Олександр Віталійович
3. Пятилетов Ігор Анатолійович
4. Тарабановський Олексій Іванович

1984 рік

1. Заводний Юрій Михайлович
2. Савчук Володимир Павлович
3. Струцький Василь Васильович
4. Хільченко Адам Іванович

1985 рік

1. Бондар Микола Михайлович
2. Варга Василь Іванович
3. Іваськов Олександр Борисович
4. Єдинак Геннадій Анатолійович
5. Лисюк Олександр Анатолійович
6. Мицюк Руслан Степанович
7. Мінко Євген Володимирович

8. Мостовий Ігор Антонович
9. Фуртель Володимир Васильович
10. Чорнобай В'ячеслав Миколайович

1986 рік

1. Гуска Михайло Богданович
2. Гуменюк Петро Миколайович
3. Гринчук Олександр Леонідович
4. Клівіцький Валентин Вікторович
5. Саленкова Ірина Геннадіївна
6. Скульський Віктор Вікентійович

1987 рік

1. Кліщук Анатолій Іванович
2. Качан Василь Георгійович

1988 рік

1. Брошак-Огайко Наталія Миколаївна
2. Барах Олег Яковлевич
3. Баланюк Тарас Васильович
4. Заплітний Віктор Дмитрович
5. Манзенюк-Федорчак Наталія Григорівна
6. Ольшевська-Діордіца Лілія Антонівна
7. Шокалюк Світлана Василівна

1989 рік

1. Алексєєв Юрій Олександрович
2. Дідух Юрій Васильович
3. Кукул Мирослав Ярославович
4. Озорович Василь Іванович
5. Савчук Юрій Іванович
6. Мазур Василь Йосипович

1990 рік

1. Бас Сергій Іванович
2. Варениця Олександр Михайлович
3. Корченюк Петро Володимирович
4. Макаренко Володимир Вікторович
5. Чарановський Володимир Володимирович

1991 рік

1. Аріч Олег Володимирович
2. Захарюк Марія Прокопівна
3. Кривинчук Олег Васильович
4. Клименков Михайло Володимирович
5. Новицький Олег Григорович
6. Савчук Андрій Петрович
7. Сюсько Оксана Вікторівна
8. Трипадуш Василь Іванович

1992 рік

1. Батошний Володимир Леонідович
2. Бозовчук Василь Леонідович
3. Бойчук Микола Тодосійович
4. Глозман Леонід Борисович
5. Зайцев Юрій Олексійович
6. Любенко Лариса Федорівна
7. Лапшин Сергій Анатолійович
8. Павлецький Сергій Іванович

1993 рік

1. Малигін Ігор Віталійович
2. Назарчук Андрій Віталійович
3. Огородніков Андрій Юрійович
4. Смиків Сергій Петрович
5. Тулик Микола Іванович
6. Штолим Михайло Михайлович
7. Ярощук Василь Васильович

1994 рік

1. Демчинський Сергій Юрійович
2. Жупанський Любомир Степанович
3. Кузик Володимир Васильович
4. Курбанов Тахір Язмухамедович
5. Мартинюк Роман Володимирович
6. Николайчук Ольга Петрівна
7. Чистякова Марина Олександрівна
8. Литвинчук Юрій Володимирович

1995 рік

1. Гавловський Ігор Миколайович
2. Заплітний Микола Васильович
3. Куля Сергій Леонідович
4. Лискун Наталія Миколаївна
5. Петрюк Микола Вікторович
6. Семенушін Сергій Анатолійович

1996 рік

1. Мельник Руслан Михайлович

1997 рік

1. Журавель Олександр Володимирович
2. Коломієць Олександр Васильович
3. Мартиненко Олег Володимирович
4. Хмара Микола Борисович

1998 рік

1. Онищук Сергій Миколайович

1999 рік

1. Беляєва Тетяна Іллівна
2. Білодід Геннадій Григорович
3. Виноградов Віталій Григорович
4. Задворний Руслан Миколайович
5. Левицька Олена Олександрівна
6. Музичук Олег Павлович
7. Савчук Іван Михайлович

2000 рік

1. Виноградов Сергій Григорович
2. Никитюк Оксана Леонідівна
3. Реміцька Іванна Василівна
4. Стаховський Вадим Лук'янович
5. Шашков Роман Сергійович
6. Швець Олександр Васильович
7. Том'як Галина Іванівна

2001 рік

1. Басістий Борис Миколайович
2. Дупак Віктор Іванович
3. Максимчук Віктор Олександрович
4. Пилаєв Сергій Володимирович
5. Рубін Ігор Леонідович

2002 рік

1. Бучацький Мирослав В'ячеславович
2. Івасишин Іван Михайлович
3. Кашуба /Мостович/ Світлана Олегівна
4. Коберник Сергій Олександрович
5. Костинюк Володимир Володимирович
6. Соловей Олександр Васильович
7. Цуркан Анжеліка Віталіївна
8. Шишкіна Людмила Олександрівна

2004 рік

1. Войналович Наталія Володимирівна
2. Довгий Василь Іванович
3. Зазіров Заза Діанозович
4. Слободян Алла Павлівна
5. Співак Вадим Миколайович
6. Трасковський Юрій Михайлович
7. Юрчишин Юрій Володимирович

2005 рік

1. Афрамчук Денис Вікторович
2. Бойчук Віктор Михайлович
3. Василичук Сергій Олександрович
4. Мигалюк Микола Васильович
5. Пересада Богдан Миколайович
6. Пукас Світлана Михайлівна
7. Тамполар Дмитро Володимирович
8. Тумер Володимир Володимирович

2006 рік

1. Воронцов (Гертнер) Ігор Гарійович
2. Дорошенко Іван Анатолійович
3. Матросова Анастасія Володимирівна
4. Марков Тарас Миколайович
5. Афрамчук Денис Вікторович – магістр
6. Пересада Богдан Миколайович – магістр
7. Василичук Сергій Олександрович – магістр
8. Мигалюк Микола Васильович – магістр

2007 рік

1. Гребенюк Олександр Анатолійович
2. Войціцький Юрій Сергійович
3. Винник Назарій Васильович
4. Євко Богдан Богданович
5. Бондарчук Єлизавета Петрівна
6. Шаратов Олег Олександрович
7. Матус Максим Іванович
8. Ребенок Оксана Олексіївна

2008 рік

1. Большак Вікторія Станіславівна – спеціаліст
2. Виноградов Віталій Віталійович – спеціаліст
3. Войціцький Юрій Сергійович – спеціаліст
4. Губеліт (Яковлева) Альона Ярославівна – спеціаліст
5. Левковська Ольга Андріївна – спеціаліст
6. Миколюк Трохим Іванович – спеціаліст
7. Самойлюк Володимир Трохимович – спеціаліст
8. Войціцький Юрій Сергійович – спеціаліст
9. Гребенюк Олександр Анатолійович
10. Дуброва Сергій Вікторович – магістр
11. Матросова Анастасія Володимирівна – магістр

2009 рік

1. Вашкевич Олександр Іванович – спеціаліст
2. Винник Назарій Васильович – спеціаліст
3. Дробний Ігор Олександрович – спеціаліст
4. Комар Роман Богданович – спеціаліст
5. Кунда Володимир Володимирович – спеціаліст
6. Матус Максим Іванович – спеціаліст
7. Мельник Олексій Олексійович – спеціаліст
8. Микульчин Ірині Олексіївна – спеціаліст
9. Ребенок Оксана Олексіївна – спеціаліст
10. Стрижак Костянтин Олександрович – спеціаліст
11. Большак Вікторія Станіславівна – магістр
12. Чистякова Марина Олександрівна – магістр

2010 рік

1. Агапов Костянтин Михайлович – спеціаліст
2. Добровольський Віталій Васильович – спеціаліст
3. Драч Марина Ігорівна – спеціаліст
4. Іванов Олег Анатолійович – спеціаліст
5. Ільчишин Анатолій Сергійович – спеціаліст
6. Мельник Руслан Васильович – спеціаліст
7. Пересада Яків Миколайович – спеціаліст
8. Стаднік Андрій Володимирович – спеціаліст
9. Стрижак Павло Олександрович – спеціаліст
10. Савтюк Олександр Васильович – спеціаліст
11. Пульковська Наталія Василівна – спеціаліст
12. Винник Назарій Васильович – магістр
13. Мельник Олексій Олексійович – магістр
14. Мерлені (Микульчин) Іріні Олексіївна – магістр
15. Ребенок Оксана Олексіївна – магістр

2011 рік

1. Адамчук Ігор Олегович – спеціаліст
2. Войтенко Сергій Анатолійович – спеціаліст
3. Дубіневич Роман Васильович – спеціаліст
4. Кушта Руслан Володимирович – спеціаліст
5. Косінський Валерій Володимирович – спеціаліст
6. Матус Роман Артурович – спеціаліст
7. Олійник Павло Станіславович – спеціаліст
8. Орін Костянтин Михайлович – спеціаліст
9. Симак Любомир Романович – спеціаліст
10. Стасюк Олександр Олександрович – спеціаліст
11. Тарадай Богдан Миколайович – спеціаліст
12. Ергешов Роман Султанбекович – спеціаліст
13. Загробський Іван Вікторович – спеціаліст
14. Остапчук Андрій Володимирович – спеціаліст
15. Самотюк Юрій Сергійович – спеціаліст
16. Убізський Станіслав Сергійович – спеціаліст
17. Янков Михайло Валерійович – спеціаліст
18. Пересада Яків Миколайович – магістр
19. Савтюк Олександр Васильович – магістр
20. Блажеев Олександр Васильович – бакалавр

2012

1. Шелест Вадим Васильович – бакалавр
2. Шелест Дмитро Васильович – бакалавр
3. Литвинчук Любомир Вікторович – магістр
4. Гаспарян Регіна Ігорівна – спеціаліст
5. Кулаков Олексій Михайлович – спеціаліст
6. Нужина Софія Іванівна – спеціаліст
7. Пасенко Дмитро Васильович – спеціаліст
8. Блажеєв Олександр Васильович – спеціаліст
9. Гончар Анатолій Григорович – спеціаліст
10. Тивонюк Іван Вікторович – спеціаліст
11. Іванов Олег Анатолійович – магістр
12. Стаднік Андрій Володимирович – магістр

2013 рік

1. Васишлин Ігор Іванович – спеціаліст
2. Копилов Валентин Олегович – спеціаліст
3. Кутей Гліб Артурович – спеціаліст
4. Макуха Іванна Вікторівна – спеціаліст
5. Матус Олександр Валерійович – спеціаліст
6. Первак Ігор Михайлович – спеціаліст
7. Гаспарян Регіна Ігорівна – магістр
8. Симак Любомир Романович – магістр
9. Пульковська Наталія Василівна – магістр
10. Тивонюк Іван Вікторович – магістр

2014 рік

1. Зантараєв Георгій Малхазович – магістр
2. Колесник Денис Анатолійович – магістр
3. Кошавцев Віктор Вікторович – магістр
4. Ньябалі Кеджау Францискович – магістр
5. Олійник Павло Станіславович – магістр
6. Старубінська Ольга Сергіївна – магістр
7. Каштанова Катерина Олександрівна – спеціаліст
8. Джура Юрій Вікторович – спеціаліст
9. Кречун Сергій Сергійович – спеціаліст
10. Орін Андрій Михайлович – спеціаліст
11. Шулепа Григорій Борисович – спеціаліст
12. Ярьомка Світлана Миколаївна – спеціаліст

2015 рік

1. Кіндзерська Ірина Миколаївна – спеціаліст
2. Кусяк Іван Григорович – спеціаліст
3. Сікора Роман Олександрович – спеціаліст
4. Стець Сергій Олександрович – спеціаліст
5. Швець Андрій Вікторович – спеціаліст
6. Снятинський Ігор Олександрович – бакалавр

2016 рік

1. Грищенко Олена – бакалавр
2. Єрмакова Марта – бакалавр
3. Галас Ігор Петрович – бакалавр
4. Годунок Роман Андрійович – бакалавр
5. Войнаровський Артур Олександрович – бакалавр
6. Урода Ганна Едуардівна – бакалавр
7. Гоцак Сергій Геннадійович – спеціаліст
8. Данилишен Ігор Володимирович – спеціаліст
9. Діброва Владислав Володимирович – спеціаліст
10. Жижанов Олексій Юрійович – спеціаліст
11. Крамар Наталія Василівна – спеціаліст
12. Сагалюк Любомир Валентинович – спеціаліст
13. Тарановський Юрій Ігорович – спеціаліст
14. Шпанарський Олександр Олексійович – спеціаліст
15. Марченко Богдан Вікторович – магістр
16. Федорак Олександр Русланович – магістр
17. Ярьомка Світлана Миколаївна – магістр

2017 рік

1. Дзекан Олександр Миколайович – бакалавр
2. Лемешов Денис Михайлович – бакалавр
3. Марчук Олександр Олександрович – бакалавр
4. Марчук Ярослав Анатолійович – бакалавр
5. Петруньков Олександр Олександрович – бакалавр
6. Макуха Віктор Вікторович – бакалавр
7. Радулов Семен Іванович – бакалавр
8. Савета Євгеній Федорович – спеціаліст
9. Жижанов Олексій Юрійович – магістр
10. Кіндзерська Ірина Миколаївна – магістр
11. Крамар Наталія Василівна – магістр

12. Скорич Антон Юрійович – магістр
13. Орін Андрій Михайлович – магістр
14. Гоцак Сергій Геннадійович – магістр
15. Шулепа Григорій Борисович – магістр
16. Сельський Костянтин Сергійович – спеціаліст

2018 рік

1. Маленков Василь Кирилович – бакалавр
2. Федорів Костянтин Валерійович – бакалавр
3. Лівач Оксана Василівна – бакалавр
4. Кіт Тетяна Орестівна – магістр
5. Лемешов Денис Михайлович – магістр
6. Петруньков Олександр Олександрович – магістр
7. Радулов Семен Іванович – магістр
8. Храмов Євгеній Володимирович – магістр
9. Кусяк Іван Григорович – магістр
10. Сельський Костянтин Сергійович – магістр

Науково-довідкове видання

**Досягнення студентів, випускників і викладачів
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка зі спортивної боротьби
за роки незалежності України**

Історичний нарис,
присвячений 70-річчю факультету фізичної культури
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Редактор *В. Г. Паньков*
Комп'ютерне верстання *У. М. Зарицька*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 11,63.
Тираж 300 пр. Зам. № 973.

Видавництво «Аксиома».
вул. Симона Петлюри, 30а, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Відділ реалізації: тел. (067) 381 29 43; sales@aksioma.org.ua.
Загальні питання: тел./факс: (03849) 3 90 06; info@aksioma.org.ua.
<http://www.aksioma.org.ua>
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1808 від 26.05.2004 р.